REVISTA MUSICAL CATALANA

WWW.REVISTAMUSICAL.CAT

362

00362

9 771887 598003

ABRIL - MAIG 2018 | 4€

GEMMA COMA-ALABERT
De París al món, amb seu a Girona

DENIS KOZHUKHIN
Pianista de l'experimentació

BALLET DE CATALUNYA

ESPECIAL SANT JORDI: MÚSICA I LITERATURA

LA POR
EL MIEDO
FEAR

Demon

RUBINSTEIN

L'ESTRENA D'UNA DE LES ÒPERES
MÉS INTENSES I ROMÀNTIQUES
DEL REPERTORI RUS

23 ABR | 11 MAI

20 Liceu Opera Barcelona

PASSIONS
QUE ET
MARQUEN

Dir. musical Mikhail Tatarnikov
Dir. escena Dmitry Bertman
Intèrprets Alexander Tsymbalyuk (Príncep Gudal), Asmik Grigorian (Tamara), Igor Morosow (Príncep Sinodal), Roman Ialcic (Servent de Sinodal), Larisa Kostiuk (Mainadera de Tamara), Egils Siliņš (Dimoni), Antoni Comas (Missatger), Yuriy Mynenko (Àngel)

ORQUESTRA SIMFÒNICA I COR DEL GRAN TEATRE DEL LICEU
Dir. Cor Conxita Garcia

2017 | 2018

A partir de 12€

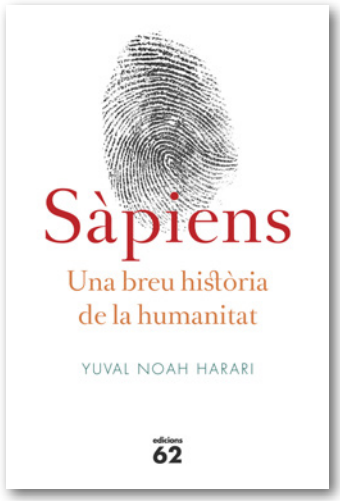
liceubarcelona.cat | 902 787 397

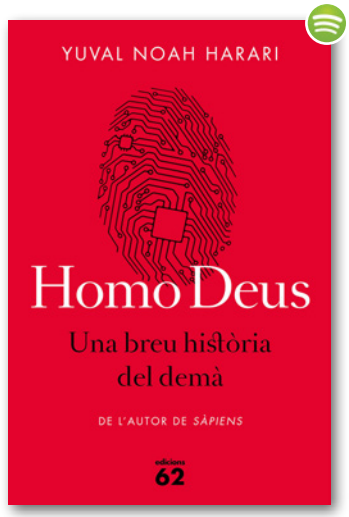
EDITORIAL

Mercedes Conde Pons *Directora*

EN UN ARTICLE PUBLICAT EL MES DE FEBRER passat al diari «El País», Jordi Llovet, crític literari, filòsof i catedràtic de teoria de la literatura i literatura comparada a la Universitat de Barcelona, establia una distinció nítida entre folklore i alta cultura: *"De cultures només n'hi ha de dues menes: les que posseeixen una fundació mítica –que més endavant es van transformar en cultures folklòriques, o del poble–, i les que es generen amb independència de les tradicions atàviques, i que solen significar una novetat en l'univers simbòlic d'una societat".* Crec que tan important és un tipus de cultura com un altre i que cap dels dos dona sentit complet a la civilització sense l'altre. D'alguna manera, la cultura dibuixa una època, mentre que el folklore l'acoloreix.

Llegeixo aquests dies *Homo Deus: una breu història del demà,* continuació de *Sàpiens: una breu història de la humanitat* –editats en català per Grup 62–, de l'historiador i escriptor israelià Yuval Harari, que ha aconseguit amb la seva narrativa fluida i atractiva convertir la història de la humanitat en un tema de *best-seller.* Al primer volum, Harari explica d'una alenada com l'*homo sàpiens,* és a dir, nosaltres, destaca per sobre dels altres hominoides i evoluciona, tot generant allò que nosaltres coneixem com a llenguatge, cultura i societat. Al segon volum, Harari especula amb una naturalitat que espaordeix, sobre el futur i qui sap si final de la nostra raça i l'adveniment d'una nova tipologia d'hominoide, que ell anomena "homo deus", capaç fins i tot d'enfrontar-se a la mort; una evolució a la qual els avenços tecnològics continuats als quals tots ens adaptem constantment i sense ni tan sols adonar-nos-en ens estan abocant.

Quan prenem distància i perspectiva sobre les qüestions que ens ocupen i preocupen dia rere dia és quan podem adonar-nos com d'importants són petites accions, a vegades inconscients, i aparentment intranscendents, per a l'avenir. Tornant a la reflexió de Llovet sobre la distinció entre folklore i alta cultura, hi ha un llenguatge en què totes dues cultures s'entrelliguen per crear una manifestació humana encara més elevada: la música. La música, llenguatge universal, és alta cultura, és cultura universal, però també és folklore. Per això Stravinsky es va enamorar de la cobla i va voler escriure –qui sap si finalment ho devia fer– una sardana i per això Richard Strauss va dirigir la Banda Municipal de Barcelona, formació instrumental que a Àustria també té un equivalent folklòric, però també cosí germà de la cultura que denominem "elevada".

Si les prediccions de Harari són certes i en un futur no gaire llunyà –en termes universals– l'*homo sàpiens* dona pas a l'*homo deus:* quin lloc ocuparà la cultura i, per tant, també la música? Mentre com a espècie continuem trepitjant els nostres drets elementals com són la llibertat d'expressió i d'expressió artística, aquests drets que plomes agudes com la de Forges van esgrimir de manera exemplar durant anys, potser la cultura la perdrem inclús abans del que ens pensem, i amb ella, doncs, la humanitat.

LES PROPOSTES DE LA DIRECTORA

1

JOHN ADAMS A BARCELONA

La vinguda de John Adams a Barcelona per dirigir-hi la seva obra és una d'aquelles fites històriques que marquen una comunitat, en aquest cas de melòmans. Serà el cap de setmana del 26 i 27 de maig; hi haurà una conferència i dos concerts. Sonarà, entre d'altres, Harmonium, *gran monument de la música "minimalista".*

2

ROSA SABATER AL RECORD

Rosa Sabater: Sonata inacabada. *Editat per Pagès Editors, fa una tasca de recuperació dels personatges claus en la creació d'alta cultura des de l'àmbit local. És el cas de Rosa Sabater, pianista morta en un accident el novembre del 1983. Miquel Jorba fa la primera aproximació a la seva carrera internacional trenta-cinc anys després de la seva mort.*

3

MUSICALS! DE GUINOVART

Musicals! *És el títol del nou volum discogràfic de la col·lecció que l'Orfeó Català-Palau de la Música ha publicat aquest hivern. El Cor Jove de l'Orfeó Català, que dirigeix Esteve Nabona, és el coprotagonista d'aquest volum que recull fragments de* Mar i cel, Flor de Nit, Gaudí, Paradís *i* La vampira del Raval, *musicals d'Albert Guinovart.*

REVISTA MUSICAL CATALANA

WWW.REVISTAMUSICAL.CAT

Núm. 362 • Abril-Maig 2018
5a Època • Any XXXIV

www.revistamusical.cat
facebook.com/revistamusicalcatalana
twitter.com/RevistaMusCat

Consell editorial: Rafael Argullol, Josep M. Busquets, Salvador Cardús, Benet Casablancas, Jaume Comellas, Gabriel Ferrer, Joaquim Garrigosa, Albert Guinovart, Carles Guinovart, Lluís Millet i Loras, Ramon Muntaner, Antoni Pallès, Àlex Robles Fitó, Antoni Ros Marbà i Àlex Susanna.

Direcció: Mercedes Conde Pons
mconde@palaumusica.cat
Tel.: 93 295 72 26

Redacció: Teresa Martínez
revista@palaumusica.cat
Tel.: 93 295 72 28

Consell de Redacció: Josep Barcons, Mercedes Conde Pons, Elena Cuesta, Sílvia Díez, Javier Pérez Senz, Toni Quero i Pere Romanillos.

Col·laboren en aquest número: Josep Barcons, Laura Borràs, Clàudia Brufau, Marc Busquets, Xavier Cester, Mercedes Conde Pons, Sílvia Díez, Miquel Gené, Josep Maria Gregori, Carme Monells, Sergi Moreno-Lasalle, Lourdes Morgades, Aleix Palau, Javier Pérez Senz, David Puertas, Eduard Sant Chalois, Albert Torrens, Lluís Trullén, Eduard V. Patsi, Aina Vega i Jacobo Zabalo.

Publicitat: Mercedes Conde Pons
mconde@palaumusica.cat
Tel.: 93 295 72 26

Edita: Sàpiens Publicacions (Sàpiens, SCCL)
Fundació Orfeó Català-Palau de la Música Catalana

Conceptualització i realització editorial:
Àrea de desenvolupament i nous projectes:
Sàpiens Publicacions (Sàpiens, SCCL)
www.som.cat

Director de l'àrea: Pere Romanillos
promanillos@sapienspublicacions.cat

Coordinació: Sílvia Díez

Disseny editorial: Jordi Bosch

Il·lustració: Roger Pibernat

Impressió: Rotocayfo (Impresia Ibérica)

Distribució
UDL Libros

Dipòsit legal: B-34.432/83
ISSN: 1887-2980
Membre de l'APPEC
Membre de CEDRO
Versió digital: iQuiosc.cat

ASSOCIACIÓ ORFEÓ CATALÀ

Portada: Quim Roser
Foto: Júlia Roca

Mariona Carulla i Font, presidenta

c/ Palau de la Música, 4-6
08003 Barcelona
Tel.: 93 295 72 00
Palau de la Música Catalana, telèfon d'atenció al client: 902 442 882
(de dilluns a dissabte, de 9.30 a 21 h)
www.palaumusica.cat
www.orfeocatala.cat

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

Els articles publicats a la «Revista Musical Catalana» expressen només l'opinió de l'autor. «Revista Musical Catalana» no mantindrà correspondència amb els autors d'originals no encarregats i enviats espontàniament a la Redacció.

EDITORIAL 3

IMPRESCINDIBLES 6

PASSACAGLIA 8

EN PORTADA
BALLET DE CATALUNYA
Els primers passos 12

ENTREVISTA
DENIS KOZHUKHIN
Pianista de l'experimentació 16

ÒPERA
EL DIMONI ENAMORAT DE RUBINSTEIN
Tempta el Liceu 20

ENTREVISTA
GEMMA COMA-ALABERT
De París al món, amb seu a Girona 24

MÚSIQUES MODERNES
LA GESTIÓ MUSICAL AL SEGLE XX
Els canvis que imposa la globalització econòmica i la nova era digital 28

Batutem!

L'ORQUESTRA 34

L'INSTRUMENT
La flauta travessera 36

DOSSIER

ESPECIAL SANT JORDI: MÚSICA I LITERATURA

La música i la paraula: històries d'amor 38
Compositors escrivint, escriptors component 42

L'ÀNIMA DEL SO

JOSEP SAGUER

L'artífex de Musitekton 46

EL COMPOSITOR

JOHN ADAMS

Més enllà del minimalisme 50

ESCENARIS DEL MÓN

CARNEGIE HALL

Un nom per a la Història 52

ACCENTS 56

MÚSICA ENCREUADA 63

MÚSICA A LA RÀDIO 64

MELÒMANS

DAVID TRUEBA

Escriptor i guionista 66

Aquesta revista té banda sonora. Escolta-la al nostre web

VOLKER KREIDLER

COL·LABOREN EN AQUEST NÚMERO

Clàudia Brufau
És experta en història de la dansa i autora del reportatge de la portada dedicada al ***Ballet de Catalunya****.*

Quim Roser
Fotògraf, signa les fotos de la portada i del reportatge del ***Ballet de Catalunya****, els retrats de la mezzosoprano gironina* ***Gemma Coma-Alabert*** *i del lutier* ***Josep Saguer.***

Roger Pibernat
Il·lustrador, és l'autor de les caricatures de la secció dedicada als ***compositors*** *més rellevants de la història de la música.*

Aina Vega
Doctora en humanitats per la Universitat Pompeu Fabra, és musicòloga i crítica musical especialitzada en música contemporània. Ha escrit la primera part del dossier ***Música i literatura****.*

Aleix Palau
És publicista, periodista i crític musical. Ha treballat a Londres, Roma i Madrid. Col·labora habitualment a Catalunya Música i entrevista a ***Gemma Coma-Alabert****.*

ÒPERA

BRYN TERFEL TORNA A BARCELONA EN PLENITUD

MOLTES SÓN LES CIRCUMSTÀNCIES que fan que un cantant desenvolupi la seva carrera en un àmbit reduït de ciutats o teatres operístics i que, per tant, hi hagi altres ciutats i públics que no puguin gaudir del seu art en directe. Bryn Terfel feia 19 anys que no cantava a Barcelona i el seu retorn a la ciutat –ara en concert al Palau de la Música Catalana– té lloc en un moment d'esplèndida maduresa vocal, una plenitud que s'ajusta a la seva generositat vocal, la bellesa del seu timbre i la seva imponent presència física i teatral. El cantant gal·lès oferirà un concert acompanyat per l'Orquestra Gulbenkian de Lisboa, sota la direcció de Gareth Jones, en què intervindran també les veus de l'Orfeó Català i el Cor Jove de l'Orfeó Català interpretant els emblemàtics cor de gitanos d'*Il trovatore* i el "Va pensiero" de *Nabucco* de Verdi. Però, sens dubte, la màgia del concert es concentra en el programa del baix-barítion, que interpretarà, entre d'altres, dues de les pàgines més emblemàtiques del seu repertori: el comiat de Wotan a Brünnhilde al final de *La valquíria* de Richard Wagner i la mort de Boris al *Boris Godunov* de Mussorgski.

• **06/04 de 2018.** Palau Grans Veus. Temporada 2017-18. • **Preus:** de 30 a 150 €. • **Organitza:** Fundació Orfeó Català-Palau de la Música Catalana. *www.palaumusica.cat*

PROGRAMACIÓ CATALUNYA

ABRIL

06/04. *Attila,* temible rei dels huns, és el protagonista de la novena òpera de Giuseppe Verdi, que es va estrenar a La Fenice de Venècia el 1846. La història no l'ha conservat entre els títols més famosos del compositor de Busseto, i potser per això no s'escolta al Gran Teatre del Liceu des de fa 33 anys. Les veus d'Ildar Abdrazakov, Josep Bros, Vasily Ladyuk i Anna Pirozzi li donaran vida, sota la direcció d'Speranza Scappucci. *www.liceubarcelona.cat*

13/04. L'OFF Liceu acollirà obres de Núria Núñez, Martí Carreras i Carles Pedragrossa al Foyer del Gran Teatre del Liceu. Núria Núñez presentarà una part de l'òpera de cambra *Sotto l'ombrello della fantasia.* Martí Carreras avançarà una selecció de *La Maternitat d'Elna,* òpera basada en l'exili i els refugiats que s'estrenarà el desembre del 2018. Carles Pedragosa estrenarà una obra marcada per la mescla d'estils. *www.liceubarcelona.cat*

15/04. L'Auditori Enric Granados de Lleida acull la presentació del nou treball discogràfic del contratenor Xavier Sabata i la formació de música antiga Vespres d'Arnadí, que dirigeix Dani Espasa. *Alessandro Amante* (Aparté), dibuixa la figura d'Alexandre el Gran a través de les òperes de grans compositors del Barroc, com Händel, Vinci o Porpora. *www.auditorienricgranados.cat*

21/04. Dintre de la temporada Les Quatre Estacions del Cor Vivaldi, que enguany té nova seu a l'Auditori del Conservatori del Liceu, el Cor Vivaldi actuarà, sota la direcció de Salvador Mas, en un concert amb obres d'autors romàntics, com Mendelssohn i Schubert. A la segona part s'hi afegirà un cor de veus masculines per interpretar diversos motets de Brahms i Bruckner. *www.corvivaldi.cat*

25/04. Els Amics de l'Òpera de Sabadell clouen la seva temporada operística amb el doble programa *Cavalleria rusticana* de Mascagni i *Pagliacci* de Leoncavallo. Se'n faran un total d'onze representacions després de l'estrena al teatre La Faràndula. Les veus d'Eugènia Montenegro, Enrique Ferrer, Toni Marsol i Montserrat Martí actuaran sota la direcció de Santiago Serrate. *www.aaos.info*

26/04. La temporada passada l'Orfeó Català va fer una gira per Itàlia junt amb la Mahler Chamber Orchestra, sota la direcció de l'extraordinari mestre Daniele Gatti, amb una *Novena* de Beethoven històrica. Tant, que es va decidir que el projecte s'havia de repetir i presentar-lo a Barcelona. Per això enguany tornarem a gaudir d'una de les obres més emblemàtiques del geni de Bonn. *www.palaumusica.cat*

MAIG

01/05. El barítion alemany Matthias Goerne, assidu a la Schubertíada a Vilabertran i al Palau de la Música amb el repertori liederístic, torna al Palau, en aquesta ocasió com a intèrpret de les *Cantates "Ich habe genug"* i *"Ich will der Kreuzstab gerne tragen"* de J. S. Bach. Ho farà al costat de la Freiburger Barockorchester i de l'organista Juan de la Rubia, que actuarà com a solista al *Concert per a orgue núm. 3, op. 4 HWV 291* de Händel. *www.palaumusica.cat*

10/05. Radu Lupu és un dels darrers mites de la música. En una de les seves infreqüents aparicions en públic, aquest pianista romanès tornarà al Palau de la Música Catalana per oferir una classe magistral de bellesa i màgia a través de la música de Franz Schubert. Una llegenda viva que explica una història en cada frase musical; un dels recitals importants dels darrers anys. *www.palaumusica.cat*

BALLET

ELS BALLETS DE MONTE-CARLO, ELEGÀNCIA I INNOVACIÓ, AL LICEU

***LE SONGE* ÉS UN BALLET** inspirat en *El somni d'una nit d'estiu,* la cèlebre comèdia de Shakespeare sobre el desig, en el context d'un marc natural i alhora màgic. Això és el que plasma en la seva coreografia Jean-Christophe Maillot, director artístic dels Ballets de Monte-Carlo des del 1993. La coreografia per a *Le songe* va ser creada el 2005 sobre la música incidental de Felix Mendelssohn i amb partitures electròniques de Daniel Teruggi i Bertrand Maillot. Teatre, música i dansa per orquestrar un desordre fascinant. Sensibles, bromistes, enginyosos, brillants, truculents o seriosos, tres generacions de ballarins representen un microcosmos humà que s'entrellaça amb humor i gràcia a la xarxa de les seves pulsions. Les Ballets de Monte-Carlo, hereus de la tradició creada per Serge Diaghilev, presenten amb aquest muntatge el seu arrelament a la tradició i, al mateix temps, el seu compromís amb l'avantguarda.

• **Del 16/05 al 19/05 de 2018.** Temporada del Gran Teatre del Liceu. • **Preus:** de 10 a 181,65 €
• **Organitza:** Gran Teatre del Liceu. *www.liceubarcelona.cat*

DEL 16 AL 19 DE MAIG BALLETS DE MONTE-CARLO AL GRAN TEATRE DEL LICEU

14/05. Sembla que, si no canvia d'opinió, la darrera actuació pública a Barcelona de la pianista portuguesa Maria João Pires serà aquest mes de maig, cicle Ibercamera, en un concert amb l'Orchestre de París, sota la direcció del seu titular, Daniel Harding, i amb un programa que inclou el magnífic *Concert Emperador* de Beethoven i la *Simfonia núm. 3* de Brahms. *www.auditori.cat*

15/05. La pianista Alba Ventura i el violinista Markus Placci seran els protagonistes d'un monogràfic homenatge al compositor català Jordi Cervelló dintre del Cicle de Música Catalana Joan Manén. El concert inclourà l'estrena de les obres *Premonició...*, per a piano, i *Profili umani,* per a violí sol, i altres obres del seu catàleg. *www.joanmanen.cat*

19/05. El cicle Sampler Sèries de L'Auditori compta amb un convidat de luxe com és l'Ensemble Intercontemporaine, que amb l'OBC i sota la direcció de Kazushi Ono estrenaran *Inscape 2015* del compositor català Hèctor Parra. Un programa que també inclou la *Simfonia núm. 4 en Sol major* de Gustav Mahler, la darrera de les simfonies inspirades en el cicle de cançons *Des Knaben Wunderhorn*. *www.auditori.cat*

19/05. La temporada d'Amics de l'Òpera de Sarrià programa l'òpera *L'inganno felice* de Gioachino Rossini, òpera bufa en format breu en què comèdia i drama es barregen amb un talent únic. Estrenada el 8 de gener de 1812 al Teatro San Moisè de Venècia, va suposar el seu primer èxit a gran escala. Les veus de Jorge Abarza i Serena Sainz protagonitzen aquest títol, sota la direcció d'Assunto Nese. *www.amicsoperasarria.com*

20/05. La temporada 2017-18 de les Residències Musicals a La Pedrera es clou amb un recital de piano d'Adrian Blanco. Especialitzat en el repertori contemporani, el pianista llicenciat per l'ESMUC i màster en interpretació de música contemporània per la Manhattan School of Music de Nova York interpretarà a l'auditori de la Pedrera obres de Cage, Akiho, Magrané, Rautavaara i Crumb. *www.palaumusica.cat*

Selecció realitzada per Mercedes Conde Pons

AQUESTA CARTELLERA POT PRESENTAR CANVIS DE DARRERA HORA.

NOUS TALENTS

EMERGENTS BARCELONA MUSIC FESTIVAL

PER SEGON ANY CONSECUTIU l'Auditori de Barcelona organitza l'Emergents Barcelona Music Festival, una iniciativa que congrega en poc més d'una setmana el bo i millor del talent musical d'aquí i d'arreu. El Festival començarà el dimarts 3 d'abril amb un concert de la JONC, sota la direcció de Manel Valdivieso, en què el pianista Hiroo Sato, guanyador del Concurs Maria Canals 2016 i del Ricard Viñes 2015 interpretarà el *Concert per a piano* d'Skriabin. Amb Jordi Savall, la Jove Capella Reial de Catalunya farà el seu bateig i celebrarà el 400è aniversari del naixement de Joan Cererols. Entre d'altres, el Cosmos Quartet, flamant guanyador del Concurs de Quartets de Heidelberg, oferirà els *Quartets* de Johannes Brahms, junt amb obres d'Anton Webern. L'OBC hi participa fent actuar com a solistes la clarinetista Ona Cardona, el barítion Josep-Ramon Olivé, el violoncel·lista Sheku Kanneh-Mason i el pianista Remi Geniet.
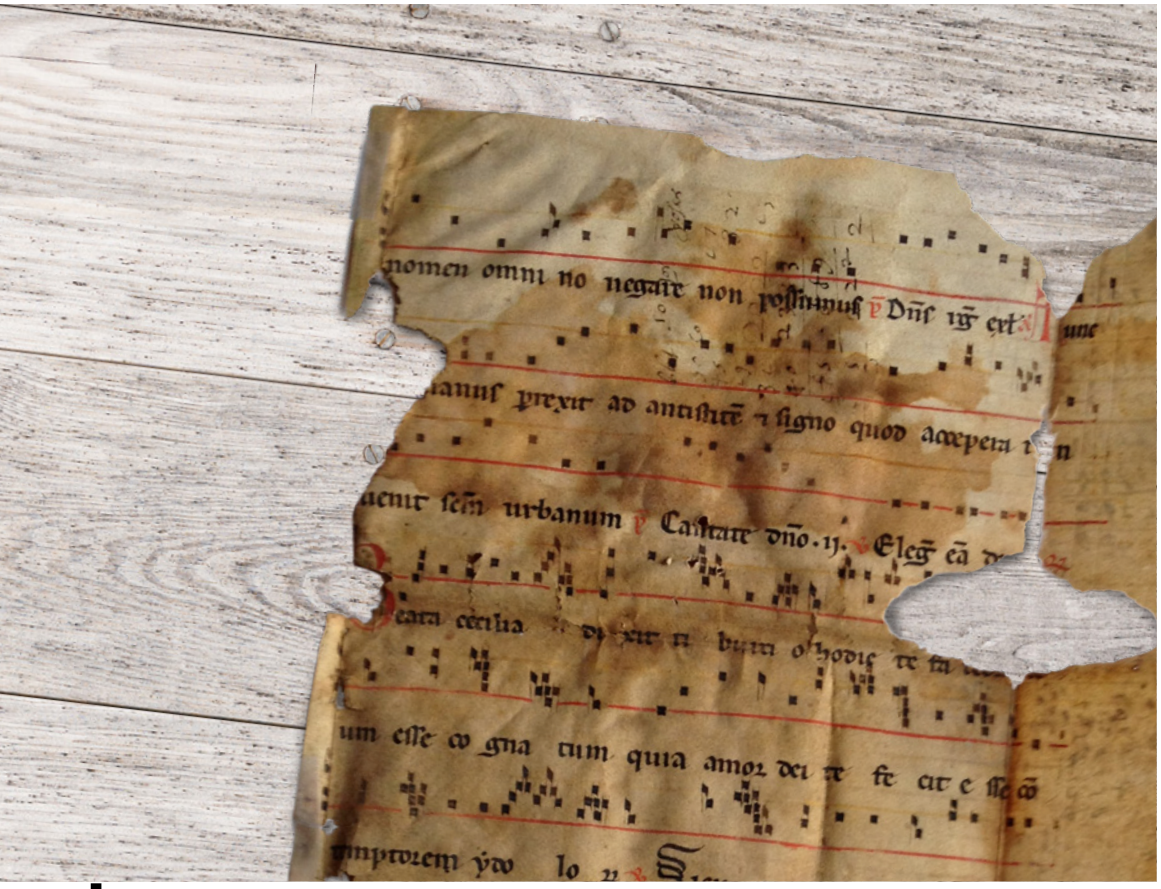
• **Del 03/03 a l'11/04 de 2018.** Temporada de l'Auditori de Barcelona. • **Preus:** de 5 a 56 €.
• **Organitza:** Auditori de Barcelona. *www.auditori.cat*

DEL 3 A L'11 D'ABRIL EMERGENTS BCN MUSIC FESTIVAL A L'AUDITORI

PASSACAGLIA

TEXT *Albert Torrens*

HISTÒRIA i MÚSICA

LA TROBALLA

UN MANUSCRIT INÈDIT DEL SEGLE XIII

EL MES DE NOVEMBRE PASSAT, el flautista, professor i musicòleg Romà Escalas, secretari general de l'Institut d'Estudis Catalans, va fer donació al monestir de Sant Benet de Montserrat d'un manuscrit inèdit del segle XIII. El fragment de pergamí conté una part d'una obra escrita amb neumes medievals quadrats dedicada a la beata Cecília, patrona de la música.

La troballa va tenir lloc, gairebé per casualitat, al Mas Rossinyol (Bages), en desencolar-se una coberta de pergamí que guardava documents notarials en paper del segle XVIII. Com que, a la part interior del llom, s'hi llegien alguns signes de notació musical, Escalas va desplegar la coberta amb vapor i va descobrir-hi el document íntegre.

L'acte de donació, a l'església del monestir de Sant Benet, va consistir, a més d'unes paraules de presentació i agraïment per ambdues parts, en la interpretació de la peça, transcrita pel mateix Escalas, a càrrec de la cantant Rosa Tamarit –professora d'història de la música i l'espectacle i expressió artística del Departament d'Història i Història de l'Art de la Universitat Rovira i Virgili–, acompanyada a l'orgue per Roser Torra, germana de la comunitat benedictina. Així mateix, també se n'ha fet un enregistrament.

IN MEMORIAM

CARMEN MATEU

1936 - 2018

EL MÓN DE LA CULTURA va plorar el 23 de gener passat la mort de la fundadora i presidenta del Festival de Peralada, Carmen Mateu, als 81 anys. Hereva d'una família barcelonina de tradició empresarial i industrial, apassionada pel col·leccionisme, es va formar en art i decoració i des de molt jove va mostrar afició per la música. L'any 1987 va impulsar al castell de Peralada el festival pel qual han passat nombroses estrelles de la lírica, amb algunes de les quals va establir relacions d'amistat. Malgrat que el seu mecenatge ja havia estat distingit en diverses ocasions –Medalla d'Or del Cercle del Liceu i Creu de Sant Jordi–, la mort li va impedir recollir la Medalla d'Or del Mèrit a les Belles Arts que li havia concedit el govern espanyol. Casada amb Artur Suqué, els seus fills segueixen al capdavant del Grup Peralada i del Festival, que enguany arribarà a la 32a edició amb plena projecció internacional.

EFEMÈRIDES

75 ANYS

Enguany s'escau el 75è aniversari de la mort del pianista, compositor i director d'orquestra rus Serguei Rachmàninov. Autor d'obres molt populars, els seus *Concerts per a piano* i les *Simfonies* s'han fet un lloc al repertori universal.

100 ANYS

El centenari del naixement de Leonard Bernstein, figura carismàtica de la composició i la direcció d'orquestra, és celebrat per nombroses institucions arreu del món, algunes de les quals catalanes, com la Banda Municipal de Barcelona o el Liceu.

125 ANYS

Diversos músics catalans nascuts el 1893 seran recordats enguany amb motiu d'aquest aniversari rodó: els compositors Frederic Mompou i Agustí Grau i el tenor Emili Vendrell (pare) en són només alguns.

400 ANYS

Són els anys que fa que va néixer el compositor i mestre de capella Joan Cererols, fundador de l'escola montserratina. Nascut a Martorell, és en aquesta població on es concentren la majoria de les activitats programades.

BARENBOIM EN DIBUIXOS

Tres televisions públiques i dues societats privades europees han coproduït una sèrie de dibuixos animats protagonitzada pel pianista i director d'orquestra Daniel Barenboim. L'objectiu dels 52 capítols de *Max Maestro* és ensenyar als nens la passió per la música clàssica mitjançant una història divertida i fàcil d'entendre.

ACTUALITAT MUSICAL

ELS CANTAIRES DE L'OBC

360 cantaires compartiran l'escenari de L'Auditori amb l'OBC els propers 27, 28 i 29 d'abril. Han estat seleccionats entre les més de 2.700 persones que es van inscriure per participar en una iniciativa pionera de l'orquestra, en la qual s'interpretaran obres molt conegudes del repertori operístic i del repertori simfonicocoral, sota la batuta de Kazushi Ono. Els directors Elisenda Carrasco i Pere Lluís Biosca prepararan els cors i Marc Rosich en serà el director d'escena.

CAPELLA DE MINISTRERS, PREMIAT PEL SEU DISC

El grup musical Capella de Ministrers, que dirigeix Carles Magraner, va ser distingit en l'última edició dels Premis Internacionals de Música Clàssica (ICMA), considerats els Grammy de la música clàssica, en la categoria de música antiga, pel seu treball *Quattrocento.* El disc aborda la música i dansa que es feien a la Corona d'Aragó i a Nàpols al segle XV, bressol del Renaixement. El conjunt valencià, que va celebrar l'any passat el seu trentè aniversari, recollirà el premi el 6 d'abril a Katowice (Polònia).

NOUS ENREGISTRAMENTS DE PABLO HERAS-CASADO

L'Auditori i Pablo Heras-Casado han presentat un projecte d'enregistraments amb Harmonia Mundi per als propers anys. El primer fruit d'aquesta col·laboració és un àlbum de la sèrie *Die neue Romantik,* dedicat a Mendelssohn, que van gravar la violinista Isabelle Faust i l'Orquestra Barroca de Friburg. El director granadí es tornarà a posar al capdavant d'aquesta formació i també de la Mahler Chamber Orchestra les properes temporades per dirigir, entre d'altres, obres de Falla i Schumann.

NOVETATS AL CONCURS JOVENTUTS MUSICALS

El Concurs Joventuts Musicals, una de les activitats i programes de referència de Joventuts Musicals Espanya des de fa una colla d'anys, ha emprès una reforma total a partir del bienni 2018-2019. Entre altres novetats, s'hi incorporen gèneres com el flamenc, el jazz i la música antiga i es reformulen

EL REPRODUCTOR

El festival Mixtur va ser distingit en la categoria de música dels últims Premis Ciutat de Barcelona, entre d'altres, per la seva vocació transversal, pedagògica i transformadora i per ampliar els circuits de la producció i la difusió musicals.

Dues de les principals institucions musicals del país, el Liceu i L'Auditori, han passat els darrers mesos a l'espera del nomenament d'un nou director general. Cal vetllar que coincidències com aquesta no entorpeixin el seu dia rere dia.

La desaparició, després de 35 anys, del Festival de Cantonigròs és una mala notícia per al món de la música a Catalunya. L'evolució dels temps, però també el suport fluctuant de les institucions del país són els responsables d'aquest final.

LLIBRES PER AL DIA DE SANT JORDI

FELIP PEDRELL A LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA

Publicat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, aquest llibre electrònic de Francesc Cortès presenta el llegat intel·lectual del musicòleg, compositor i pedagog, i impulsor de la Secció de Música de la Biblioteca de Catalunya. Conté lectures de cartes, una interpretació exclusiva de dos concerts inèdits i imatges i documents rellevants.

LA VEU FEMENINA EN L'ÒPERA: CARÀCTER I INTERPRETACIÓ

Huygens Editorial ha publicat el primer dels dos volums que el pedagog Miquel Peralta escriurà sobre les veus en l'òpera. Aquest és el dedicat a les veus femenines –soprano, *mezzo* i contralt– i explica de manera divulgativa –anècdotes i exemples inclosos–, tant conceptes de tècnica vocal com aspectes complementaris a propòsit del format clàssic de concert o de l'enregistrament.

LA MÚSICA DE BENET CASABLANCAS. ARQUITECTURAS DE LA EMOCIÓN

Javier Pérez Senz és el curador d'aquest retrat de la polièdrica personalitat del compositor sabadellenc, fruit d'una trajectòria professional de més de quaranta anys que l'ha dut a ser prolífic en tots els gèneres. A més, les seves facetes d'investigador i de pedagog també són analitzades pels molts i diversos autors que hi fan aportacions, a més de les pròpies. Publicat per Galaxia Gutenberg. El febrer del 2019 el Liceu estrenarà la seva òpera *L'enigma di Lea*, que dirigirà Josep Pons.

HISTÒRIA MUSICAL DEL PALAU. 1908-2018

Un nou volum de Huygens recull els principals esdeveniments acollits per la sala modernista en els seus més de cent anys d'història. Alguns dels més grans artistes que n'han trepitjat l'escenari són els protagonistes d'un relat bastit a partir d'aportacions de diversos experts.

LA LLISTA D'SPOTIFY

NOVETATS DISCOGRÀFIQUES

1. THE VERDI ALBUM
Verdi · Sonia Yoncheva, soprano

2. MUSICALS!
Albert Guinovart · Cor Jove de l'Orfeó Català

3. CONCERT D'ANY NOU 2018
Riccardo Muti
Orquestra Filharmònica de Viena

4. HARMONIA NOVA #4
Quartet Gerhard

5. MÚSICA ELECTROACÚSTICA II. SONADES A RAMON LLULL
Josep M. Mestres Quadreny

6. LA RUTA DE LA SEDA. ORIENT I EL MEDITERRANI
Carles Magraner
Capella de Ministrers

MÚSIQUES DOSSIER RMC

7. WESENDONCK LIEDER
Richard Wagner · Marjana Lipovsek

8. CANÇONS POLONESES, OP. 74
Frédéric Chopin · Iwona Sobotka, soprano

9. ANNÉES DE PELÈRINAGE
Franz Liszt · Wilhelm Kempff, piano

10. HURRICANE
Bob Dylan

A LA BANDA SONORA DE L'RMC EN FORMAT DIGITAL

L'OBRA DE DAVID BAGUÉ

Aquest és el violí que el lutier David Bagué ha construït per al violinista Wilfried Hedenborg, que el va estrenar l'1 de gener passat al Concert de Cap d'Any de l'Orquestra Filharmònica de Viena. El segell Sony Classical ja ha posat a la venda l'enregistrament en disc d'aquell concert emblemàtic, que l'any que ve dirigirà per primera vegada Christian Thielemann.

EL TRESOR

totalment les fases de clàssica. El Conservatori del Liceu, el Voll-Damm Jazz Festival, l'ESMUC i el Taller de Músics col·laboraran amb Joventuts Musicals en aquesta nova etapa del certamen.

DISC DE XAVIER SABATA I VESPRES D'ARNADÍ

L'Alessandro Amante és el títol de l'últim disc del contratenor Xavier Sabata i el conjunt Vespres d'Arnadí amb el segell discogràfic francès Aparté. El treball dibuixa la figura d'Alexandre el Gran a través de les òperes de grans compositors del Barroc, com Händel, Vinci o Porpora, i que en bona mesura han estat oblidades durant tres segles. L'enregistrament es va fer el mes de gener a l'Auditori Axa de Barcelona, després de l'estrena de l'espectacle al Teatre Lliure, on se'n van esgotar les localitats. El proper 15 d'abril es podrà veure a l'Auditori Enric Granados de Lleida.

ELS PREMIS DEL CONCURS DE CANT TENOR VIÑAS

El guanyador del primer premi del Concurs de Cant Tenor Viñas celebrat el mes de gener passat va ser el tenor britànic Freddie De Tomasso, mentre que el segon premi va recaure en la soprano sevillana Leonor Bonilla. Enguany el Concurs va tenir una participació rècord: 515 cantants, de 60 països, dels quals el que més hi aportà –d'acord amb la tendència de les últimes edicions– va ser Corea del Sud. El tercer premi, de fet, va ser per al tenor sud-coreà Sehoon Moon.

GRANS NOMS A LA NOVA TEMPORADA DE PALAU 100

L'excel·lència i la centralitat dels cors seguiran sent els eixos d'una nova temporada de Palau 100, que portarà a la sala modernista grans noms com Cecilia Bartoli, Murray Perahia, Renée Fleming, Valery Gergiev, Sir John Eliot Gardiner, Yuri Temirkanov o el director veneçolà Gustavo Dudamel, que l'obrirà i la tancarà: al capdavant de la Mahler Chamber Orchestra, i de la Filharmònica de Munic, l'Orfeó Català i el Cor de Cambra del Palau, respectivament. El repertori s'amplia i abraça des del Barroc –Bach i Händel– fins a la música contemporània de l'òpera *Einstein on the beach* del compositor nord-americà Philip Glass.

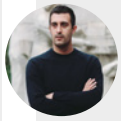
ES DIU A LA XARXA

TWITTER

PREMI SIEMENS
@OSaladrigues

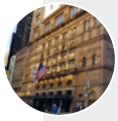
So happy to receive the Ernst von Siemens Composers Prize!!! Thank you so much to the Foundation and to my beloved family and friends!!!

EN RESPOSTA A ORIOL SALADRIGUES
@JoanMagrané

Formidable notícia el premi Siemens a l'Oriol Saladrigues! La creació i la nova música catalana mai havia estat tan activa i efervescent!

TWITTER

EN RECORD A JESÚS LÓPEZ COBOS @CronistaErrant

En el record em queden la seva amabilitat i un bon grapat d'actuacions al Palau (on també va dirigir l'orquestra de Cincinnati de la qual va ser titular), a l'Auditori (una quasi integral Beethoven amb l'OBC), al Liceu, al Real, a Peralada... Un dia de dol per a la música

TWITTER

CULTURA I CULTURA @lbassets

"Un país que viu només de tradicions folklòriques acaba assecant els cervells dels ciutadans, originant melancolies, invitant a l'exili cultural i, en suma, convertint-se en un gran monument arqueològic deshidratat, eixarreït i mític..." via @elpaiscat

SEGUEIX-NOS!

TWITTER
4.478 seguidors
@RevistaMusCat

FACEBOOK
3.823 m'agrada
@revistamusicalcatalana

BALLET DE CATALUNYA,

ELS PRIMERS PASSOS

LA SETMANA DEL SEU DEBUT AL CENTRE CULTURAL DE TERRASSA VISITEM EL BALLET DE CATALUNYA, UNA COMPANYIA, DIRIGIDA PER ELÍAS GARCÍA I LEO SORRIBES, QUE S'ERIGEIX AMB LA VOLUNTAT D'OMPLIR UN BUIT EN LA DANSA CLÀSSICA AL PAÍS.

TEXT *Clàudia Brufau* • **FOTOGRAFIES** *Quim Roser*

22 D'ABRIL
AL TEATRE
AUDITORI DE
GRANOLLERS

Concentració total, cadascú està ocupat en la seva tasca. Als laterals de l'escenari hi ha ballarines escalfant-se o repassant amb petits passos les seves variacions, al centre hi ha un noi i dues noies ballant. Precisos i elegants, aquests ballarins que assagen el pas de tres de *Paquita* mantenen l'antena connectada als comentaris que Elías García i Leo Sorribes els van llançant des del pati de butaques. El primer és el director artístic de la companyia i el segon n'és el director general. Els visito cinc dies abans de debutar amb una gala al Centre Cultural de Terrassa, d'on són companyia resident.

Vet aquí els primers passos d'una nova companyia de dansa clàssica: Ballet de Catalunya. El nom ja és tota una declaració d'intencions. *"Després de dues edicions d'IBStage, ens van fer pensar en un treball més a llarg termini i d'incidir al territori",* comenta Elías García mentre mira de reüll les ballarines que ara estan treballant en *El corsari*. L'equip liderat per Elías García i Marina Quena –la directora adjunta– s'embarca en un projecte ambiciós finançat des del sector privat que també inclou una acadèmia que tindrà com a seu la Nau Albiñana Ribas, i que està a pocs metres del Centre Cultural, però que de moment encara no ha arrencat.

Com moltes altres companyies de dansa clàssica actuals, Elías García es proposa construir una formació de ballarins que puguin adaptar-se a diferents llenguatges i estils coreogràfics, del repertori clàssic a les propostes contemporànies. De fet, la gala del 19 de novembre al Centre Cultural de Terrassa ja pretenia *"oferir una visió no pas completa del que la companyia podrà fer, sinó presentar una varietat de treballs diferents que podrem afrontar",* raona García. La companyia compta amb dotze ballarines, quatre ballarins i quatre aprenents. Un total de dinou intèrprets molt joves –de 18 a 25 anys– de diferents nacionalitats i d'escoles d'arreu. Per tant, una de les tasques més importants és aconseguir que es moguin com un cos de ball. *"Cadascú ha vingut amb el seu estil, hem treballat de fer-los coincidir i que s'escoltin, perquè el cos de ball s'ha de moure a l'unísson com si fossin militars, però amb molta ànima",* diu en un castellà perfecte i una mirada entusiasta Ksenia Korobchanskaya, una de les mestres de ball de la companyia. Formada a la prestigiosa Acadèmia Vaganova, la Ksenia ha ballat, entre altres companyies, al Ballet Theatre Leonid Jacobson de Sant Petersburg. Ángeles Lacalle i Glòria Gella també formen part de l'equip artístic de la companyia, i Larissa Lehznina, primera ballarina del Het National Ballet n'és directora artística associada.

Un dels al·licients de la Júlia Roca per presentar-s'hi era el repertori i la direcció artística. Aquesta ballarina catalana de 25 anys es va formar amb dos grans ballarins catalans, Roser Muñoz i Joan Boix. Va començar com a aprenent a la

Madoka Sasaki, una ballarina japonesa de 24 anys decidida a buscar la seva singularitat.

IBSTAGE, EL CURS DE PERFECCIONAMENT INTERNACIONAL

Des del 2013, en què IBStage es va celebrar per primera vegada a Barcelona, L'Auditori es va convertir en el centre de perfeccionament de joves ballarins d'arreu del món. Aquest curs intensiu va néixer a Itàlia el 2010 de bracet de Leo Sorribes, Elías García i Xiomara Reyes. En cada edició han augmentat els estudiants –aquest estiu va tenir-hi 162 ballarins–, que provenen d'escoles tan prestigioses com la del Royal Ballet de Londres o l'American Ballet de Nova York. Els cursos han culminat amb gales en què els alumnes han pogut trepitjar l'escenari amb grans estrelles, com Alicia Amatriain (Stuttgart Ballet), Steve McRae (Royal Ballet) o Evgenia Obratzova (Bolxoi).

Elías García, director artístic del Ballet de Catalunya.

28 D'ABRIL A *TRIPLE BILL* A L'AUDITORI DE TERRASSA

companyia d'Ángel Corella i ha format part del Ballet Nacional de Portugal durant cinc anys, en els quals ha guanyat experiència i seguretat dalt de l'escenari. *"M'he descobert a mi mateixa, com treure el millor i evitar el pitjor de mi mateixa",* diu la Júlia. Ara al Ballet de Catalunya gaudeix molt de l'energia dels seus companys: *"Tenim moltes ganes de millorar, cosa que en una companyia més gran sovint et frenen, perquè són els ballarins de 35 a 40 els que marquen el ritme".*

"Les altres companyies on he estat tenen una història i això et marca molt sobre com has de treballar i ballar, en canvi aquí és molt bonic poder construir la manera de ser amb el director", valora la Madoka Sasaki, una ballarina japonesa de 24 anys.

"HEM DE FER UN GRAN TREBALL DE DIFUSIÓ I UN TREBALL DE SENSIBILITZACIÓ ENVERS LA DANSA"

Formada en una escola local al Japó, al 16 anys la Madoka va travessar mig món per ingressar a l'escola del Ballet de l'Òpera de Viena i després va estar un any com a aprenent a la companyia. El seu primer contracte professional va ser amb el Ballet de Leipzig, i també ha ballat al Ballet Nacional d'Estònia. Si bé la Júlia i la Madoka tenen més experiència professional, Lorenzo Misuri, de 19 anys, ha aterrat aquí després d'haver estat un any al cos de ball de La Scala de Milà, on va poder compartir escenari amb Massimo Murro. Per a en Lorenzo aquesta és una oportunitat per *"créixer i poder fer rols solistes i interpretar peces que en una altra companyia potser no podria".*

Un dels propòsits del Ballet de Catalunya és desenvolupar un projecte de públics per omplir teatres al territori i sobretot que pugui tenir una continuïtat que vagi més enllà de l'equip que ara l'impulsa. Però per sobre de tot, García desitja *"poder oferir i donar una dignitat al ballarí, una possibilitat de vida,*

13 DE MAIG
TEATRE MUNICIPAL
L'ATENEU
D'IGUALADA

Per a l'italià Lorenzo Misuri, de 19 anys, formar part d'aquest ballet és una oportunitat de créixer i fer de solista.

UNA HISTÒRIA DE DISCONTINUÏTAT CONSTANT

La tradició del ballet clàssic a Catalunya és una història de discontinuïtats gairebé constants. Tot i que moltes companyies de dansa clàssica es van fundar en teatres d'òpera al segle XIX a Europa, la segona meitat del XX també va veure néixer moltes formacions grans, com el Ballet Nacional Holandès. Joan Magrinyà, que va dirigir el ballet del Gran Teatre del Liceu a partir del 1946, va fundar els Ballets de Barcelona el 1951 perquè els ballarins poguessin treballar fora de la temporada de dansa del teatre d'òpera. A partir dels anys seixanta aconseguí que aflorés una generació de ballarines, com Assumpció Aguadé, Guillermina Coll o la mateixa Ángeles Lacalle, que ara ensenya als ballarins del Ballet de Catalunya. Amb menys suport institucional i econòmic, el mestre Joan Tena sempre va somiar en un Ballet Nacional de Catalunya. Tena, que sempre va estar a cavall del llenguatge clàssic i l'avantguarda, va dirigir el Ballet Joan Tena del 1952 al 1957 i quan el va dissoldre va convertir-lo en una companyia de cambra.

I si mirem la història més recent, recordarem el cas de la companyia d'Ángel Corella, que va adoptar el nom de Barcelona Ballet el 2012. Però malgrat la qualitat artística d'alguns dels espectacles que va presentar, va dissoldre el projecte el 2014. Un any abans, a causa de la crisi econòmica, David Campos va haver d'abandonar el Teatre Sagarra de Santa Coloma de Gramenet que havia estat la seu de la seva companyia des del 2004.

La catalana Júlia Roca confia molt en el repertori i la direcció artística d'aquest ballet.

La creativitat i el talent no han estat mai un problema, però l'estabilitat no ha estat mai possible. Quin ha estat el problema, doncs? Hi trobem múltiples factors: l'encaix social i cultural de les companyies de dansa, les polítiques culturals que poques vegades han pogut donar estabilitat a companyies, així com un estancament en el sistema de mecenatge que no ha compensat des del sector privat la manca de finançament públic. En retrospectiva, el panorama és desolador, però des del Ballet de Catalunya, que tenen molt present aquesta història, enfoquen la mirada cap endavant.

"CAL PROVAR, EXPERIMENTAR, I AIXÒ ÉS RESPONSABILITAT TANT DEL PÚBLIC COM DELS PROGRAMADORS"

DENIS KOZHUKH

HI HA PIANISTES QUE DECIDEIXEN CONSAGRAR EL SEU TEMPS, DE VEGADES DE FORMA OBSESSIVA, AL MATEIX REPERTORI. D'ALTRES, COM ÉS EL CAS D'AQUEST PIANISTA RUS, FUGEN DELS MOTLLES EMPESOS PER LA CURIOSITAT MUSICAL I ABASTEN ELS REPERTORIS MÉS DIVERSOS. *"CAL MANTENIR LA MENT OBERTA I GAUDIR DE LA MÚSICA SENSE ETIQUETES"*, AFIRMA.

TEXT *Javier Pérez Senz* • **FOTOGRAFIES** *Marco Borggreve*

Denis Kozhukhin combina amb naturalitat el Barroc, el Romanticisme i la creació actual. I li encanten els reptes, com tocar la dificilíssima *Sonata núm. 2* de Pierre Boulez; de fet, així ho va fer a la sèrie de recitals que l'any passat van donar brillantor a la inauguració de la sala berlinesa dissenyada per Frank Gehry que porta el nom del desaparegut compositor francès. Gaudeix també abordant el fulgurant virtuosisme de Rachmàninov i ho demostrarà l'11 de maig al Palau de la Música Catalana interpretant el seu *Tercer Concert* amb l'Orquestra de Cadaqués, sota la direcció del seu admirat Vladimir Ashkenazy.

JAVIER PÉREZ SENZ: **Tocar un *Concert* de Rachmàninov sota la direcció d'un dels seus intèrprets de referència deu produir una emoció molt especial...**

DENIS KOZHUKHIN: És una gran responsabilitat. El vaig conèixer l'any passat, en uns concerts amb la Philharmonia de Londres. Ha estat un gran intèrpret de Rachmàninov i també de Prokófiev i d'altres grans compositors. Ha estat un referent i ho serà sempre. A més, vam néixer a la mateixa ciutat, Nizhni Nóvgorod, encara que ell i la seva família hi van viure pocs anys. Sempre l'idolatrava com a pianista i ara hi he descobert una persona afectuosa, càlida; des del primer moment treballar amb ell ha estat una experiència fabulosa.

JPS: **L'octubre passat, a L'Auditori, va tenir un gran èxit tocant el *Concert núm. 2* de Xostakóvitx amb l'OBC i Antoni Wit. ¿Són Rachmàninov, Prokófiev i Xostakóvitx els seus compositors favorits?**

DK: Sí, però no són els únics. He tocat els dos *Concerts* de Xostakóvitx i no sabria dir quin és millor. És curiós veure com a Rússia el *Segon* és considerat com un concert per a nens perquè va ser escrit per al seu fill i té aquesta fama, però jo no hi estic gens d'acord, el considero una obra supertípica de Xostakóvitx que té moltes coses que venen de les seves simfonies, i el segon moviment és una joia. Durant un any vaig tocar tot Prokófiev, totes les seves sonates i concerts, i m'ho vaig passar d'allò més bé, perquè és un dels meus favorits i ha estat un dels meus cavalls de batalla. De Rachmàninov també he fet tots els seus concerts i moltes altres obres per a piano sol.

JPS: **Quan en un programa figura un *Concert* d'una durada relativament curta, com és el cas del *Segon* de Xostakóvitx, molts melòmans ens quedem amb les ganes de seguir gaudint del talent del solista convidat. Al Palau, en la seva última actuació amb l'Orquestra Ciutat de Barcelona, Arthur Rubinstein va tocar el *Concert núm. 20* de Mozart i el de Schumann. ¿L'atreu la idea d'afrontar dos *Concerts* en un mateix programa?**

11 DE MAIG
AMB L'ORQUESTRA
DE CADAQUÉS
I VLADIMIR
ASHKENAZY
AL PALAU

UN DÉU ANOMENAT SOKOLOV

Disposat a plantar cara a les pressions del mercat, Kozhukhin vol madurar i aprofundir en les obres que interpreta amb calma. I en aquest sentit, considera el seu compatriota Grigory Sokolov com el pianista més gran del seu temps: *"Avui pots ser considerat un talent excepcional als vint anys, un gran virtuós, i fins i tot una gran estrella, però a aquesta edat no ets un músic madur. Hi ha diferents etapes en el procés de maduresa i cal saber afrontar-les amb el repertori adequat, però moltes vegades, si vols mantenir-te amb opcions al capdavant de la teva carrera, el circuit concertístic imposa els seus límits. Cal córrer molt i moltes vegades sense temps per veure el que estàs fent. M'interessa que la meva vida professional es torni més rica i m'agrada gaudir i aprendre amb directors i orquestres, però per a mi el més important és que tot això estigui en harmonia amb el meu desenvolupament personal com a músic, sinó no té sentit. Avui al circuit hi ha molt d'embolcall però poc contingut, i jo vull ampliar el meu repertori, però no de forma superficial, sinó profunditzant en la música que interpreto. Per això admiro tant Grigory Sokolov. Per a mi és Déu, és el pianista amb majúscules".*

El singular pianista rus retratat per Marco Borggreve.

DK: Sí, però això depèn de les orquestres i passa poc sovint. El meu rècord personal el vaig establir a Beirut: vaig tocar el *Segon* de Brahms i a la segona part el *Segon* de Prokófiev. En un recital he arribat a tocar els *Dotze Estudis transcendentals* de Liszt i la *Sonata núm. 6* de Prokófiev; però el més pesat físicament que he fet fins ara va ser tocar les *Sonates núm. 6, 7* i *8* de Prokófiev al mateix concert. Em vaig dir: *"Mai més"*. Potser en el futur, per recordar els vells temps, m'hi atreviré, però ho veig molt difícil. Passa poc que et demanin tocar dues obres amb orquestra la mateixa vetllada, però ho he fet en alguna ocasió i em sembla una idea genial, si s'escullen bé les obres. He treballat molt amb Kristian Järvi i a ell li encanten aquests tipus de propostes. Hem fet el *Concert núm. 4* de Rachmàninov, que és el meu favorit, i la *Rhapsody in blue* de Gershwin i ha funcionat molt bé.

JPS: ¿Com recorda els seus anys de formació a l'Escola de Música Reina Sofía de Madrid?

DK: Enyoro molt els meus anys a Madrid. Els recordo amb molt d'afecte. Han estat els anys més importants de la meva vida i de la meva formació professional. Em vaig traslladar a viure a Espanya jo sol quan tenia 14 anys, que és quan la personalitat d'un adolescent es forma. Després he viscut a Itàlia, Bèlgica i Alemanya i, des de fa quatre anys, visc a Berlín i ja puc dir que és casa meva perquè hi va néixer el meu fill. Però tant jo com la meva dona, que també va viure molts anys a Espanya, ho trobem a faltar i cada que vegada que surt un concert intentem venir junts i somiem de tenir-hi algun dia una casa a prop del mar.

JPS: En la seva projecció internacional ha jugat un paper molt notable Daniel Barenboim, que l'ha convidat a formar part del privilegiat equip de solistes que actuen habitualment a la Sala Pierre Boulez de Berlín. Com va sorgir aquesta col·laboració?

DK: Vaig conèixer Barenboim fa uns anys, vaig tocar per a ell, em va donar alguns consells i després li vaig preguntar si més endavant, tot i que és el músic més ocupat del món, podria trobar un buit a la seva agenda per poder tocar per a ell algun repertori nou, i em va dir que sí. Cada trobada era una experiència única. I Barenboim, que va tenir una estreta relació amb Boulez i ha estat un ambaixador de la seva música per tot el món, em va convidar a participar en una gira per l'Argentina de la West-Eastern Divan Orchestra en la qual interpretaven *Sur incises,* per a nou instruments i que té tres pianos. Necessitava un pianista i li vaig dir que sí, però que coneixia molt poc la seva música i no n'havia tocat ni una nota. Vaig començar amb aquesta peça i després dels concerts, Barenboim em va dir: *"Boulez et va molt bé i hauries de fer-lo més"*. I així ho vaig fer. Vaig aprendre'n la *Segona Sonata* i un dia em va trucar i em va dir que s'inaugurava la nova Sala Pierre Boulez a Berlín i que volia que jo hi tingués una presència regular. La passada primavera vaig tocar fins a set concerts. La idea d'aquests concerts m'encanta, perquè has d'afrontar un arc temporal de música immens. Probablement la *Segona* de Boulez és el més difícil que he tocat en la meva vida. No va ser un treball fàcil, però és un repte apassionant i completament diferent, t'entrena la ment i la satisfacció estètica després és realment una cosa molt forta.

JPS: ¿Què diria al públic que, encara que va de forma habitual als auditoris, no vol saber res de la música contemporània?

DK: Bé, tot depèn de com estigui concebut el programa. Si veus un programa només amb obres de Boulez, jo també m'espanto. No és una música amb la qual puguis relaxar-te i gaudir, sense més; és molt complexa i exigeix una concentració enorme a l'intèrpret i al públic. Però la gent no hauria de tenir por d'aquest tipus d'experiències. Quan van al Museu del Prado o al Louvre es troben tot tipus d'obres, passen per una sala de pintura holandesa o italiana, però també s'hi troben Picasso o Kandinski. La gent passa, ho mira, i encara que no li agradi un determinat autor, els causa una impressió. Que t'agradi o no és una altra cosa. Conec molts col·legues que mai tocarien Schönberg, Berg, ni fins i tot Bartók, perquè no els interessa, i és la seva elecció. Però no anar a un concert només perquè figuren al programa aquests autors és una llàstima. Perdre's, per exemple, les obres de Schönberg és una cosa que no puc entendre.

JPS: ¿Algun consell per perdre la por a la música contemporània?

DK: La gent ha d'obrir més la seva ment. Entenc que molts s'espantin perquè al segle XX s'han produït molts experiments i avantguardes, però considerar Bartók música contemporània després de tant temps és ridícul, això ja és música clàssica. El que sí que crec important és evitar els monogràfics i fer una mescla interessant per al pianista i per al públic. Descobreixes a més que hi ha autors molt diversos que funcionen molt bé junts en un mateix programa, com Haydn i Prokófiev. Cal provar, experimentar, i això també és responsabilitat dels programadors.

Residències Musicals

Concerts a La Pedrera

Temporada 2017—18

15.04.18

IZAN RUBIO, guitarra

Trio de guitarres
Obres de Dvorák, Domeniconi, Satie i Falla

20.05.18

ADRIAN BLANCO, piano

Recital amb piano
Obres de Cage, Akiho, Magrané, Rautavaara i Crumb

La Pedrera
Passeig de Gràcia, 92
Barcelona

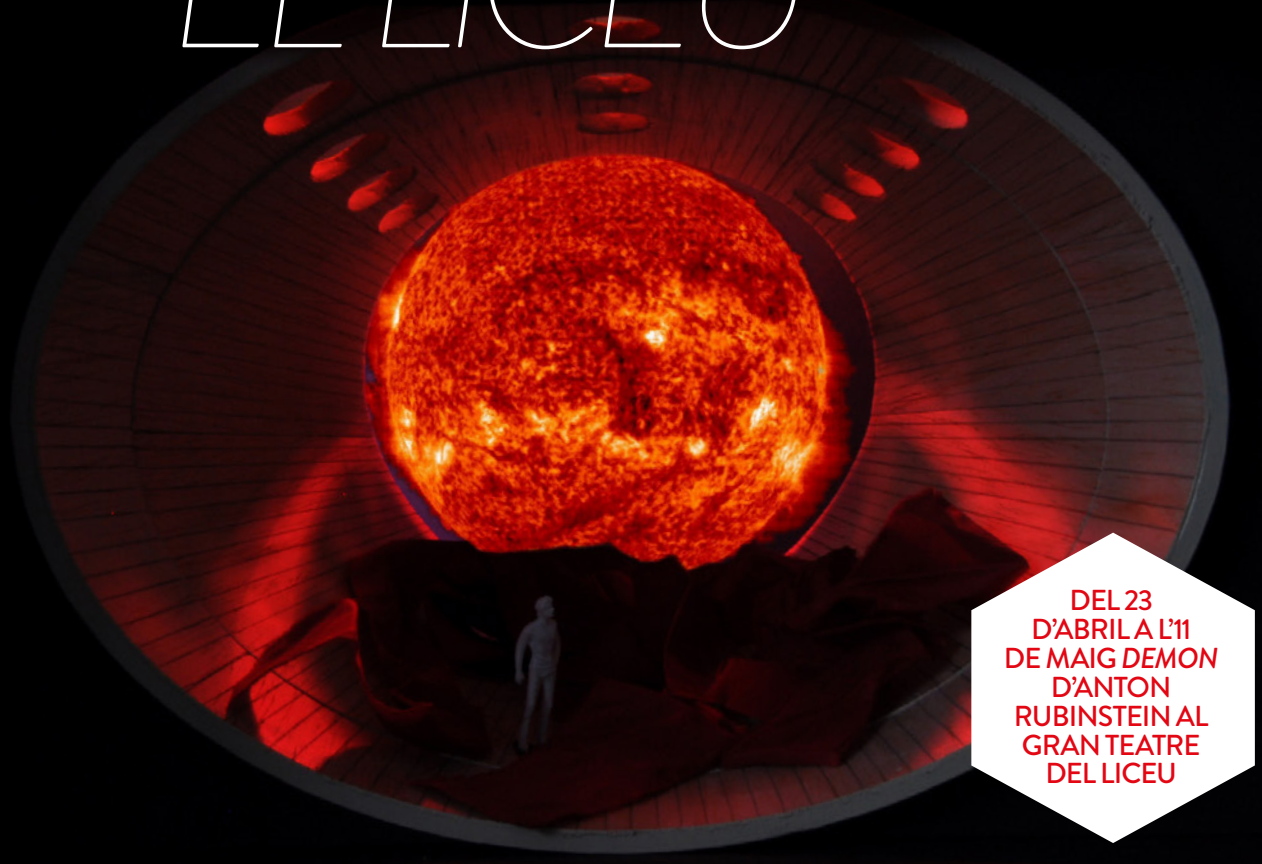
Informació i entrades
taquilles i www.lapedrera.cat

Col·labora

CatMúsica
Intensament clàssics

Fundació Catalunya La Pedrera

EL DIMONI ENAMORAT DE RUBINSTEIN TEMPTA EL LICEU

DEL 23 D'ABRIL A L'11 DE MAIG *DEMON* D'ANTON RUBINSTEIN AL GRAN TEATRE DEL LICEU

EL DIMONI, SEMPRE A PUNT PER TEMPTAR LES ÀNIMES CÀNDIDES, ÉS UNA PRESÈNCIA NO GENS ESTRANYA ALS ESCENARIS OPERÍSTICS. L'ÀNGEL CAIGUT TORNA ARA AL LICEU EN UNA DE LES SEVES ENCARNACIONS MENYS CONEGUDES.

TEXT Xavier Cester

Dmitry Bertman, fundador i director artístic de l'Helikon Opera de Moscou, és el director escènic de *Demon*.

Les variades adaptacions del *Faust* de Goethe amb el seu carismàtic Mefistòfil com a epicentre són l'exemple més conegut de la presència demoníaca a l'òpera, amb les obres de Berlioz (tot i que pensada per a les sales de concerts), Gounod i Boito. Per contra, el *Demon* d'Anton Rubinstein ha romàs a les ombres del repertori, només veient de tant en tant la llum quan baixos i barítons s'han sentit atrets per la lluïda romança del protagonista a l'acte segon. Un destí injust per a un títol amb no pocs atractius.

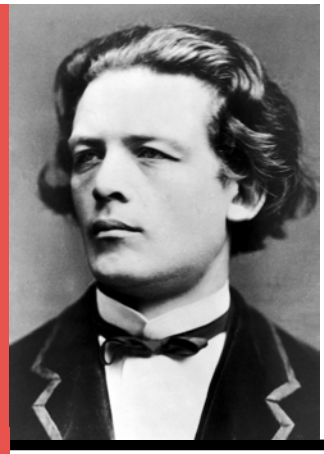
Un dels grans virtuosos del piano del seu temps, compositor d'obra extensíssima, aplaudit director d'orquestra, pedagog de prestigi (Txaikovski en seria el deixeble més famós) i fundador del Conservatori de Sant Petersburg i de l'embrió de la futura Filharmònica de la mateixa ciutat, Anton Grigórievitx Rubinstein (Vikhvatinets, 1829-Peterhof, 1894), nascut en el si d'una família jueva convertida a la fe cristiana ortodoxa, és una de les figures cabdals de la música russa del segle XIX. Una posició que, tanmateix, no ha garantit que la posteritat hagi estat benèvola amb la seva obra. Segurament el caràcter prolífic del compositor i l'apressament en l'escriptura de molts opus no li han fet cap favor, així com tampoc el seu enquadrament fora del corrent nacionalista predominant a la Rússia decimonònica. Potser per a les orelles avesades a Mussorgski, la música de Rubinstein, simplificant-ho molt, no sona prou russa, però el principal problema segurament és que la seva obra ocupa una mena de *no man's land* entre Orient i Occident. El propi compositor admetia que a Rússia el veien com a alemany i a Alemanya com a rus.

DEMON ESDEVINGUÉ EN POC TEMPS L'ÒPERA RUSSA MÉS REPRESENTADA AL SEU PAÍS

Sigui com sigui, *Demon,* completada el 1871 i estrenada el 25 de gener de 1875 al Teatre Mariïnski de Sant Petersburg, va ser des del començament un èxit esclatant, sens dubte ajudat també per un equip artístic brillant, començant per Ivan Melnikov –el primer Boris Godunov– com a protagonista i Eduard Nápravník, director d'orquestra que estrenaria un grapat de títols de Mussorgski, Txaikovski i Rimski-Kórsakov. *Demon* esdevingué en poc temps l'òpera russa més representada al seu país, només per darrere de la patriòtica *Una vida pel tsar* de Glinka. Encara que sigui als marges del repertori, *Demon* és l'únic

EL PRIMER RUS AL LICEU

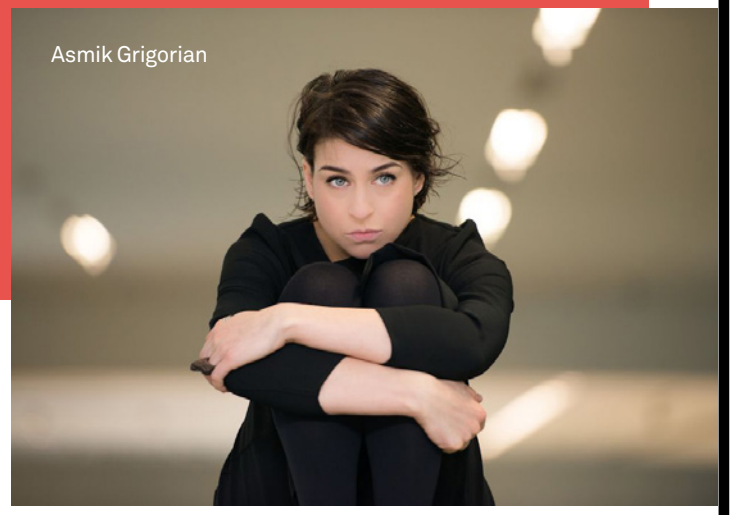
Anton Rubinstein és el compositor de la primera òpera russa representada en la història del Gran Teatre del Liceu, el 1898, tot i que l'obra escollida no va ser pas *Demon* sinó *Néron, grand opéra* a la Meyerbeer, estrenada a Hamburg el 1879. El coliseu de La Rambla, tanmateix, sí que va tenir un tast de les desventures de l'àngel caigut, i de bracet, a més, del mateix compositor. El febrer del 1881 Rubinstein oferia dos concerts al Liceu en els quals va interpretar el ballet de *Demon*.

AMB HVOROSTOVSKY AL RECORD

Quan el Gran Teatre del Liceu va anunciar les obres que integrarien la temporada 2017-18, Dmitri Hvorostovsky, a més de ser un dels protagonistes previstos d'*Un ballo in maschera*, era el reclam de la nova producció de *Demon*, l'aposta més arriscada en una programació conservadora. El gran barítion siberià lluitava des de feia temps contra un tumor cerebral que no li impedia, de tant en tant, oferir concerts com el que va protagonitzar el novembre del 2016 al Liceu, on, justament, va cantar la romança del protagonista de l'obra de Rubinstein. Per desgràcia, la malaltia va tenir l'última paraula i Hvorostovsky moria el 22 de novembre passat als 55 anys i causant un profund impacte en la comunitat operística. Queda, per tant, tristament frustrada l'oportunitat de gaudir de la seva encarnació en un rol en el qual va debutar en un concert semiescenificat el 2015 a Moscou.

Bona part de l'equip musical d'aquella sessió serà al Liceu, com el director d'orquestra Mikhaïl Tatarnikov, la soprano Asmik Grigorian (Tamara), el tenor Igor Morosow (Sinodal) i el baix Alexander Zymbalyuk (príncep Gudal), amb Egils Silins com a dimoni. Aquesta coproducció entre el Liceu, Staatstheater de Nuremberg, Òpera Nacional de Bordeus i Helikon Opera de Moscou serà dirigida escènicament per Dmitry Bertman, responsable artístic de la companyia russa, ben coneguda pels espectadors del Festival de Peralada per muntatges com *Les contes d'Hoffmann*, *Lulu*, *El cas Makropoulos* o *Il barbiere di Siviglia*.

Asmik Grigorian

supervivent d'un catàleg operístic, com tot en Rubinstein, ben abundós, amb divuit títols completats, molts dels quals s'estrenarien en ciutats germàniques, i amb una predilecció singular per les temàtiques religioses, unes òperes sacres que el músic volia contraposar al drama wagnerià.

Les raons de l'èxit de *Demon,* estès també fora dels dominis del tsar, es basen d'entrada en la fascinació del propi protagonista, sorgit d'un poema dramàtic de Mikhaïl Lérmontov que va ser prohibit per blasfem per la censura tsarista fins al 1860 (censura que també endarreriria l'estrena de l'òpera). Pavel Viskovatov signaria un llibret per al qual el compositor va voler mantenir el màxim de versos de l'original del poeta mort el 1841 als vint-i-sis anys.

LA PARTITURA ÉS UN AUTÈNTIC REGAL, TANT PER AL BARÍTON COM PER A LA SOPRANO

L'argument d'aquesta obra estructurada en pròleg, tres actes i epíleg, gira al voltant de l'obsessió de l'anònim àngel caigut per la princesa caucasiana Tamara, a qui veu com el vehicle d'una possible redempció. El dimoni no dubta a matar el promès de la jove, Sinodal, episòdic paper per a tenor malgrat una bonica ària al seu càrrec. Fugint de la veu del seu invisible pretendent demoníac, Tamara va a raure en un monestir, on no pot trobar la pau, ja que el dimoni se li apareix finalment i, en un llarg duo que és el punt culminant de la partitura, la besa, tot provocant la mort immediata de la jove. El patiment sofert fa que Tamara, malgrat haver caigut en la temptació, sigui redimida pels àngels, i deixant el dimoni en la desesperació.

Tot i la naturalesa del protagonista i la presència d'àngels, l'òpera no se centra tant en el caràcter sobrenatural de la trama com en la psicologia torturada del dimoni i el lirisme efusiu de Tamara, tot amanit amb unes gotes de color exòtic, atesa l'ambientació al Caucas, que cristal·litza en el ballet del segon acte. De fet, la partitura és un autèntic regal, tant per al barítion com per a la soprano. En el perfil del protagonista masculí, a banda d'ecos obvis del *Faust* de Goethe, podem trobar elements tant dels herois maleïts preuats per a un dels grans poetes del Romanticisme, Lord Byron, com d'altres conegudes figures operístiques, especialment *L'holandès errant* de Wagner i la seva inacabable recerca de l'amor salvífic d'una dona. El factor redemptor, per la seva banda, emparenta Tamara amb Senta. Rubinstein basteix la trobada definitiva entre els dos protagonistes en un extens duo de prop de 25 minuts de durada, una escena apassionant que s'allunya dels típics duos d'amor (pràcticament mai s'uneixen les dues veus) i que va exercir una influència notable en una de les òperes més destacades del seu deixeble Txaikovski, *Ievgueni Onieguin*. Va essent hora, doncs, que prestem una mica d'atenció al mestre.

Mikhaïl Tatarnikov

Palau de la Música Catalana

Recitals amb llegendes i nous valors

Igor Levit, piano
Clar de Lluna i *Diabelli*
de Beethoven
DIMECRES, 02.05.18

Radu Lupu, piano
Moment Musicaux i sonates
de Beethoven
DIJOUS, 10.05.18

Thomas Dunford, llaüt
Integral de l'obra per a llaüt
DIMARTS, 08.05.18 – Petit Palau

Jean-Efflam Bavouzet, piano
Obres de Debussy
DIJOUS, 24.05.18

Olga Peretyatko, soprano
Àries d'òpera i cançons de Mozart,
Donizetti i Bellini
DIJOUS, 31.05.18

Khatia Buniatishvili, piano
Suite *El trencanous* de Txaikovski i obres
de Brahms, Liszt i Stravinsky
DILLUNS, 25.06.18

Packs a mida amb descomptes a partir del 10% a www.palaumusica.cat

Taquilles del Palau de la Música
Tlf.: 902 442 882
taquilles@palaumusica.cat
www.palaumusica.cat

Amb la col·laboració de: Ajuntament de Barcelona Institut de Cultura · Generalitat de Catalunya Departament de Cultura · inaem

7 D'ABRIL
PASSIÓ SEGONS SANT JOAN
J. S. BACH
PALAU DE LA MÚSICA CATALANA

"Aquí no hi ha prou teatres ni prou acció política, i ens veiem obligats a marxar fora"

GEMMA COMA-ALABERT

LA CANTANT GIRONINA ÉS UNA DE LES MEZZOSOPRANOS MÉS PRESENTS A L'ESCENA LÍRICA CATALANA. ACABADA DE TORNAR DE COMPROMISOS A SEÜL I PARÍS, AL MARÇ VA TREPITJAR L'ESCENARI DEL GRAN TEATRE DEL LICEU PER PARTICIPAR A LA PRODUCCIÓ D'*ANDREA CHÉNIER* I L'ESPEREN NOUS REPTES LA TEMPORADA VINENT.

TEXT *Aleix Palau* • **FOTOGRAFIES** *Quim Roser*

ALEIX PALAU: **Acabes de cantar al Liceu a la producció d'*Andrea Chénier* d'Umberto Giordano. Suposo que sempre és un plaer cantar a casa.**

GEMMA COMA-ALABERT: Sempre em fa il·lusió tornar al Liceu! A l'*Andrea Chénier* interpreto el paper de Bersi. Aquest personatge, al primer moment de l'òpera, és l'ajudant i confident de Maddalena, la soprano. Ja al segon acte, convertida en revolucionària, serà qui ajudarà perquè Maddalena i Andrea es trobin.

AP: ***Andrea Chénier* és una òpera que transcorre a París, una ciutat amb la qual tens una estreta relació.**

GC: Sí, jo vaig començar a cantar de molt petita. La meva mare era la directora del Cor Maragall de Girona i també tenia una coral infantil. De manera que, amb tres anys, vaig començar a cantar-hi. Als onze vaig passar a la coral d'adults i vaig iniciar les classes de cant. Toco el violoncel i el piano, però el que més m'ha agradat sempre és cantar. O sigui que als catorze anys vaig ingressar al Conservatori de Perpinyà i allà vaig fer tots els estudis musicals i, en acabat, vaig entrar al Conservatori de París.

AP: **Serà al Conservatori de París on guanyes el primer premi de final de carrera, oi?**

GC: Exacte. El meu somni era anar a estudiar allà, perquè la ciutat m'encantava. Vaig tenir molta sort, perquè durant tres anys vaig tenir-hi mestres com Emmanuelle Haïm, que em va ajudar a crear-me com a artista. El nivell hi és altíssim. El Conservatori de París és molt exigent, però també em va permetre fer molts contactes i desenvolupar-me en el repertori barroc al principi, després en música contemporània i posteriorment en l'òpera. Quan vaig acabar em van agafar a l'Opera Studio de Lió i hi vaig estar un parell d'anys. Tot plegat ho compaginava fent audicions aquí i presentant-me a concursos. I gràcies a un d'aquests concursos, organitzat per "la Caixa", vaig poder cantar per primera vegada al Liceu i començar a tenir-hi contractes.

AP: De fet, ets una de les cantants catalanes que més canten de forma continuada al teatre de La Rambla. ¿Consideres que hi ha poques oportunitats per a les veus d'aquí?

GC: Crec que s'hauria de donar més oportunitats als cantants d'aquí, tant catalans com de la resta de l'Estat. Però no només al Liceu, també a altres llocs i no només amb papers petits i segons repartiments, sinó també amb papers importants. Al cap i a la fi, si no se'ns donen possibilitats aquí és difícil que ens les donin fora.

AP: Molts cantants han hagut de marxar per triomfar. Sembla que no s'acabin de valorar suficientment les veus que tenim...

GC: Viure només del que es fa aquí és molt difícil, perquè hi ha molt poca oferta cultural. A Àustria o Alemanya hi ha diners, més tradició i més cultura. Aquí no hi ha ni prou teatres ni, potser, prou acció política. Falta mecenatge, també. Prou difícil és ja la situació, que, si a sobre els que t'haurien d'ajudar et posen pals a les rodes, et veus obligat a marxar fora per trobar més oportunitats de teatres i festivals.

AP: Respecte a la formació, ¿veus que hi ha molta diferència entre el que vas fer a Perpinyà i París d'allò que haguessis fet aquí?

GC: Sí, perquè jo des dels catorze anys ja rebia classes d'italià, alemany i art dramàtic. Des del principi ja curses moltes assignatures que aquí no fas fins que no arribes a l'ESMUC. A Perpinyà em vaig trobar que, sense haver d'esperar al superior, amb disset anys ja vaig fer la meva primera òpera.

"EL MÉS IMPORTANT ÉS LA VEU, PERÒ ÉS FONAMENTAL QUE LA GENT REBI EL PERSONATGE I LI ARRIBI ESCÈNICAMENT"

AP: Sempre has compaginat l'oratori amb l'òpera. Què t'aporta cada gènere?

GC: M'encanta ser actriu. Quan soc a l'escenari m'entrego al màxim. Per a mi el més important és la veu, però és fonamental que la gent rebi el personatge i li arribi escènicament. El públic s'ho ha de creure. D'altra banda, l'oratori m'encanta perquè em permet concentrar-me només en la música. I depèn de l'època i el compositor en gaudeixo molt.

AP: En canvi no et veiem mai fent recitals en solitari...

GC: En això tens tota la raó i m'encantaria! Suposo que ho vaig deixant perquè és una cosa que hauria de muntar jo i no tinc mai el temps de fer-ho. Sempre estic més pendent d'estudiar les òperes i els oratoris que tinc. Però és una assignatura que tinc pendent i m'hi he de posar, perquè quan ho he fet m'ho he passat d'allò més bé. Ara, t'he de dir

Gemma Coma-Alabert, que no para de cantar, voldria tenir temps per fer recitals en solitari.

SORT I FEINA

Natural, espontània i propera, Gemma Coma-Alabert manté la il·lusió i la frescor d'aquella noia que un dia, amb catorze anys, va deixar Girona per anar a estudiar cant a Perpinyà. D'allà va fer el salt al Conservatori de París, on va guanyar el primer premi de final de carrera. Fou l'inici d'una relació d'amor amb França que encara avui perdura. Ferma defensora de les seves idees, la mezzosoprano té clar que, per fer una carrera, es necessita molta sort i treballar fort. Però segurament no hi ha cap esforç més gran que haver de deixar els seus fills per poder cantar. Genuïna i sincera, la mezzosoprano és una de les veus catalanes que més treballen al Liceu i és una habitual d'auditoris i sales de concerts de tot l'Estat. Gaudeix molt fent oratori, però si té una cosa clara és que ella està feta per actuar.

que a mi m'encanta la música de cambra i m'agradaria, i ho tinc previst, fer un quartet vocal català amb piano i cantar música de Brahms i Schubert.

AP: Tens una nena de deu anys i un nen de cinc. A més, el teu marit és director d'orquestra i tots dos viatgeu molt. ¿Com ho feu per compaginar la vida familiar amb la professional?

GC: El més difícil de tenir una carrera com a cantant i ser mare és l'organització: has de ser trapezista. Normalment intentem que no coincideixi el fet que siguem tots dos fora, però alguna vegada ens ha passat i és una autèntica bogeria. Els nens han nascut així i no suposa cap drama per a ells, però això no treu que has d'estar al màxim al damunt d'ells i parlem moltíssim i fem els deures per Skype. La part positiva és que quan podem ens els emportem l'un o l'altre i això els permet viatjar i passar èpoques llargues en altres ciutats. Aprenen idiomes, coneixen cultures diferents i crec que això els enriqueix.

AP: Veig que els propers mesos segueixes amb l'agenda ben atrafegada. Explica'ns els teus futurs projectes...

GC: L'any passat vaig fer molta òpera i vaig passar gairebé deu mesos fora de casa! Aquest any, però, tinc menys òpera i més concert. Després de l'*Andrea Chénier* del Liceu, aquest mes d'abril faig la *Passió segons sant Joan* de Bach al Palau de la Música amb l'Orquestra Simfònica del Vallès. En acabat, em fa molta il·lusió cantar amb l'OBC el poema simfònic *Dante* d'Enric Granados, que és un projecte que vam gravar i que farem a l'Auditori de Lleida el 20 d'abril. Amb l'Orquestra Camera Musicae faré el *Requiem* de Mozart al juny i, a L'Auditori de Barcelona, cantaré el *Requiem* de Dvorák amb l'OBC en la clausura de temporada. Si seguim, un altre projecte que també va acompanyat de disc és l'òpera *Llull* de Francesc Cassú, que estrenarem amb la Simfònica de Cobla i Corda de Catalunya. Es tracta d'una música i una història molt interessants i jo hi canto un paper preciós, que és el de la dona de Ramon Llull. I ja passat l'estiu torno a l'òpera escènica amb el rol de Meg Page del *Falstaff* de Verdi al Teatro Real de Madrid i també cantaré a la *Luisa Miller* que es farà al Liceu. Em fa l'efecte que avorrida no estaré!

LA GESTIÓ MUSICAL AL SEGLE XXI

AMB L'ARRIBADA DEL NOU MIL·LENNI DE GLOBALITZACIÓ ECONÒMICA I DIGITAL, ELS NEGOCIS DE LA MÚSICA CLÀSSICA I LA MODERNA S'ESTAN APROPANT MÉS DEL QUE HOM POT PENSAR. QUINS MOTIUS PROVOQUEN EL FLIRTEIG ENTRE AQUESTS DOS SECTORS A PRIMERA VISTA ANTAGÒNICS? ¿ÉS REALMENT BENEFICIÓS PER A AMBDÓS SECTORS SEGUIR UNS MATEIXOS PATRONS DE NEGOCI?

TEXT Eduard Sant Chalois • **FOTOGRAFIES** *Thinkstock*

El primer element determinant que marca una nova etapa en el sector musical està clarament relacionat amb uns nous canvis en la manera de consumir música. Abans el melòman podia escoltar música només de dues maneres: a través d'aparells musicals o en directe. Avui en dia, amb la implantació de l'era digital, aquestes possibilitats s'han accentuat considerablement, tot provocant un canvi en el mode de consumir la música –i no sempre de la manera més legal. Durant la primera dècada del segle XXI, la principal preocupació del sector musical ha estat fer front al llast de la pirateria (una mitjana del 35% del consum global des d'aquesta darrera dècada ençà).

Per sort, els darrers anys l'*streaming,* una revolucionària i legal distribució digital d'un contingut multimèdia que l'usuari observa a l'instant, està resultant un dels principals fenòmens pel que fa a consum cultural. Youtube, Spotify, Soundclound, Medici.Tv, Digital Concert Hall de l'Orquestra Filharmònica de Berlín formen part del dia rere dia de molts melòmans, tal com ja vam explicar a bastament al dossier del número 350 d'aquesta Revista. A primera vista, el fet que amb un sol gest en una pantalla, hom pugui accedir tant a treballs discogràfics com a concerts, recitals o òperes en viu, implica que la tendència d'ingressos del sector discogràfic s'inclini cap al negoci digital (l'any 2017, el 61% dels ingressos mundials va correspondre a l'*streaming,* respecte del 39% de les vendes físiques). A l'hora de la veritat, aquesta nova manera de consumir música i la seva facilitat d'accés amaguen uns quants punts negatius i preocupants.

ACCEDIR A LA MÚSICA DES DEL SOFÀ

En primer lloc, de cara als artistes, Spotify, Google Play o Apple Músic poden resultar molt atractius. En canvi, a l'hora de la veritat, qui realment aconsegueix emportar-se la major part dels ingressos són les discogràfiques i els artistes mundialment populars (de cada euro que Spotify ingressa, 84 cèntims pertanyen a les discogràfiques, i el que queda és per a l'artista). La resta de músics obtenen principalment beneficis de forma indirecta, entenent aquestes plataformes com a grans aparadors.

ACTUALMENT AMB UN SOL CLIC QUALSEVOL POT ACCEDIR A SEGLES DE MÚSICA ENREGISTRADA

En segon lloc, aquesta facilitat d'accedir-hi des del sofà de casa està comportant uns canvis substancials en la manera de consumir cultura. Actualment amb un sol clic qualsevol pot accedir a segles de música enregistrada. N'és tanta l'oferta, que si un no fa una selecció prèvia, pot arribar fins i tot a un punt de saturació important. No es valora el fet únic de poder gaudir-ne com alguna cosa excepcional, sinó que en la majoria de casos la música està esdevenint merament un fons ambiental. Paradoxalment, el temps mitjà d'audició de música diària està disminuint considerablement (segons dades de l'*Anuari de la música 2017,* un 45% dels catalans ho fa menys d'una hora diària).

Amb totes aquestes xifres de consum cultural, la que era una inamovible cadena "artista-discogràfica-*management*-mitjans de comunicació-promotors de concerts" s'està trencant. Segons dades recollides pel mateix *Anuari de la música 2017,* l'any 2016 el 64% del mercat discogràfic el seguien liderant les grans multinacionals. Com que el disc en si mateix ja no resulta igual de beneficiós com a la darreria del segle XX, les discogràfiques, especialment les multinacionals, s'estan transformant en empreses *globalmedia*. Això vol dir que les discogràfiques també estan apostant pel format en directe i programant cicles de concerts dels seus artistes en nòmina o quedant-se una comissió entre un 5% i 10% dels taquillatges o dels preus dels caixets, en els casos que els promotors siguin externs.

El món digital ha obert les portes al "consum" musical del públic com si fos un supermercat. Sumat a un excés d'oferta, està provocant un efecte contradictori: el valor de la música enregistrada s'està devaluant i fa la sensació de producte fet en sèrie en una cadena de muntatge convencional. El negoci de la clàssica i de la moderna estan entrant en una dinàmica d'imitació en un intent desesperat de sobreviure als ràpids avenços tecnològics. La productivitat, aplicada a l'àmbit de la música, genera un dilema difícil de resoldre: què ha de prevaler, la quantitat o la qualitat? El que està clar és que amb el panorama actual el principal damnificat és el músic.

PATROCINIS I MÀRQUETING

Els darrers anys el patrocini de grans marques resulta la taula de salvació del negoci del directe, però les empreses acostumen a escollir grans figures per tal de fer més visible la seva marca. Així, els principals festivals moderns, com també algunes sales de concerts, són els grans beneficiats d'aquest fenomen. Grans marques, especialment cerveseres, estan decidint invertir importants sumes a canvi de retorns substanciosos: que el seu nom aparegui vinculat al d'un festival determinat i/o en un escenari principal, així com la concessió de la venda dels seus productes dins el recinte. També productes de luxe, com les marques de rellotges o joies, poden patrocinar, tant els grans temples operístics, el Concert d'Any Nou a Viena, el Festival de

PETITS SEGELLS

Contràriament al que podria semblar, un altre fenomen amb tota aquesta revolució en el sector musical afecta els petits segells. Aquests estan gaudint d'una bona salut (36% del mercat global). Gestionats per gent jove emprenedora o pels mateixos músics, sense gaires campanyes publicitàries els petits segells aposten tant pels músics emergents com pels seus possibles fidels clients. La manera d'aconseguir-ho se sustenta en un bon catàleg seguint la filosofia del segell: preus d'acord amb el mercat i apostant sempre per la qualitat sonora de les gravacions. Aquests segells, coneixedors de la faceta melòmana dels seus clients, tant aposten pel format físic: cedés o vinils (bàsicament en la moderna) o també per l'*streaming*. Exemples d'aquest model de negoci, en podem trobar en els noms de Columna Música, La Mà de Guido, Seed, Neu Records o Solé Recording al sector de la clàssica i Bankrobber, B-Core, Foehn Recording, Subterfurge Records o Satélite K en la moderna.

Michael Bublé, un dels artistes que més patrocinadors atreu.

EVAN KHERAJ

Salzburg, com un seguit d'artistes de la categoria de Gustavo Dudamel, Cecilia Bartoli, Lang Lang, Plácido Domingo o Michael Bublé.

MÚSICA EN VIU

Un altre dels sectors que han vist alterat el seu paper en el negoci de la música és el de la música en viu. Com que la venda de discos no s'ha apropat mai més al volum de les bones èpoques, actualment els directes resulten una salvació per a totes les parts implicades en aquest negoci. Quan una proposta centra un cert interès, tant els artistes com els seus entorns intenten allargar la gira corresponent a xifres impensables anys enrere (entre 70 i 100 concerts per gira).

A més de les circumstàncies mundials que envolten el món de la música, durant cinc anys (del 2012 al 2017) a l'Estat espanyol s'ha afegit la problemàtica del 21% de l'IVA. Aquest llast ha afectat fortament el negoci cultural per diversos motius. El més important és que, per tal de minimitzar l'efecte, moltes sales i promotors varen decidir assumir ells mateixos aquesta pujada, tot reduint beneficis. Per aquest motiu, a l'hora d'invertir en les programacions, els promotors han decidit fer-ho més sovint en propostes ja consolidades respecte d'apostes de futur. Així mateix, per fer front a aquesta problemàtica, programadors i artistes han portat a terme diferents fórmules imaginatives (abonaments, taquilla inversa o fórmules inaudites com ara bescanviar les entrades per hortalisses i fruites, gravades només amb un IVA del 4%) per tal de satisfer totes les parts implicades. Som davant de fórmules vàlides per a períodes de crisi, però en cap cas s'haurien d'implementar com a costum, perquè en el fons són simples pedaços arran d'una greu problemàtica.

"EL PATROCINI DE GRANS MARQUES RESULTA LA TAULA DE SALVACIÓ DEL NEGOCI DEL DIRECTE"

Davant unes circumstàncies socioeconòmiques canviants i una revolució digital que permet consumir cultura quasi sense sortir de casa, tant el sector de la moderna com la clàssica haurien de tenir clar que els tradicionals mètodes de programació i visió del negoci estan quedant obsolets.

MECENATGE

Amb l'esclat de la crisi econòmica global l'any 2007, i la pujada de l'IVA al 21% l'any 2012 per part de l'Estat espanyol, es va fer cada cop més evident que, urgentment, tant Catalunya com Espanya necessiten una nova llei de mecenatge que promogui la participació de la societat civil en defensa del patrimoni cultural a canvi d'incentius fiscals.

El principal escull de la llei espanyola respecte del mecenatge no recau només en la xifra de deducció, sinó també qui pot beneficiar-se'n. A hores d'ara, i sempre sota l'autorització d'Hisenda, només hi estan previstes les entitats sense ànim de lucre i les associacions d'interès general.

Però la llei de mecenatge és necessària per a qualsevol país. Mecenes i mecenatge no són sinònims de privatització de la cultura ni d'un determinat elitisme que busca simplement desgravar impostos. Tot al contrari, és un complement al finançament públic per a la cultura. L'error més gran del model espanyol i català recau, bàsicament, a pretendre finançar la cultura a través de les escasses partides dels pressupostos públics (a Catalunya un 12,7%, i d'aquest, uns 8,1 milions d'euros en ajuts al sector musical).

Segons un estudi elaborat per la Fundació Catalunya Cultura, França és considerada com a gran referent europeu en aquesta matèria. Som davant un model on l'Estat manté un fort pes, però alhora preveu desgravacions del 60% per a les empreses i del 66% per a particulars. Els resultats els darrers 10 anys ho poden corroborar: de 2.000 empreses mecenes han passat a tenir-ne 44.000; d'aquestes, el 98% corresponent a pimes que ajuden en projectes joves vinculats al territori. La recaptació és prometedora: 1.200 milions d'euros provinents d'empreses i 2.000 milions d'euros declarats a Hisenda per particulars.

OBC

ORQUESTRA SIMFÒNICA
DE BARCELONA
I NACIONAL DE CATALUNYA

KAZUSHI ONO DIRECTOR TITULAR

© igor.cat

LA MÚSICA ENS TOCA

CONCERTS DESTACATS

7 i 8 D'ABRIL 2018

FESTIVAL EMERGENTS

13, 14 i 15 D'ABRIL 2018

MOZART, DE LA JOVENTUT A LA MADURESA

ÜBER BACH

11, 12 i 13 DE MAIG 2018

LA ROMÀNTICA DE BRUCKNER

DIRIGIDA PER MARC ALBRECHT

19 i 20 DE MAIG 2018

LA QUARTA DE MAHLER

OBC + ENSEMBLE INTERCONTEMPORAIN / PARRA: INSCAPE

1, 2 i 3 de JUNY 2018

EL RÈQUIEM DE DVÓRAK

CONCERT DE CLOENDA

21 I 22 DE JUNY 2018

FANTASIA

OBCINEMA III

L'AUDITORI

Lepant 150
08013 Barcelona

www.auditori.cat

L'Auditori és un consorci de Ajuntament de Barcelona · Generalitat de Catalunya Departament de Cultura

Principals mitjans patrocinadors: el Periódico · CATALUNYA RÀDIO · 3

Palau de la Música Catalana

Els cors del Palau amb els gegants del moment

Jean-Christophe Spinosi,
Ensemble Matheus
& Cor de Cambra del Palau
Gloria de Vivaldi i *Dixit Dominus* de Händel
DIMARTS, 03.04.18

Bryn Terfel, Orquestra Gulbenkian
Lisboa, Orfeó Català & Cor Jove
de l'Orfeó Català
Wotan i *Boris*
DIVENDRES, 06.04.18

Daniele Gatti,
Mahler Chamber, Orfeó Català
& Cor de Cambra del Palau
La *Novena* de Beethoven
DIJOUS, 26.04.18

Simon Rattle, Orfeó Català,
Cor de Cambra del Palau
& Cor Jove de l'Orfeó Català
Cançons *a cappella*
DIVENDRES, 08.06.18

Philippe Jaroussky,
I Barocchisti
& Cor de Cambra del Palau
Orfeo ed Euridice de Gluck
DIMARTS, 05.06.18

John Adams, Orfeó Català,
Cor de Cambra del Palau
& Cor Jove de l'Orfeó Català
Short ride in a fast machine, *Absolute Jest* i
Harmonium d'Adams
DISSABTE, 26.05.18

Packs a mida amb descomptes a partir del 10% a www.palaumusica.cat

Taquilles del Palau de la Música
Tlf.: 902 442 882
taquilles@palaumusica.cat
www.palaumusica.cat

Amb la
col·laboració de:

Ajuntament de Barcelona Institut de Cultura

Generalitat de Catalunya Departament de Cultura

inaem

Batutem!

L'ORQUESTRA

TEXT *David Puertas*
IL·LUSTRACIÓ *Laura Borràs*

CONCERTS QUE NO ET POTS PERDRE

LA FLAUTA TRAVESSERA

Avui volem *batutar* sobre l'orquestra, el conjunt d'instruments més gran que existeix. De grups de música, n'hi ha de molts tipus: alguns només tenen dos o tres membres i d'altres en tenen vint o vint-i-cinc. Però l'orquestra és encara més gran: en una orquestra moderna, hi poden *batutar* fins a cent músics! El més interessant d'una orquestra és que hi podem trobar instruments de tot tipus, de totes mides, de tots colors i de sons ben diferents.
Hi ha instruments petits, com el flautí o el violí, i d'altres d'enormes, com la tuba, el contrabaix o les timbales. La mida dels instruments ens en diu moltes coses: els petitons normalment sonen agut, alt i finet; i en canvi quan són molt grossos acostumen a sonar greu, baix i gruixut. El color d'un instrument també ens pot *batutar* alguns secrets: els daurats i platejats estan fets de metall, mentre que els que estan fets de fusta tenen colors negres o marrons. I també és molt interessant veure com en una orquestra els instruments que sonen de forma semblant s'asseuen tots juntets, per grups que en diem "famílies". Comencem a *batutar* que l'orquestra ja sona!

L'ORQUESTRA

Fa més de 500 anys que existeixen les orquestres, però primer eren petitones –poc més d'una dotzena de músics– i només tenien instruments de corda. A poc a poc van anar *batutant* instruments de vent, com ara flautes, trompes, oboès o fagots, i també instruments de percussió, com timbales, plats, bombo i triangle. Des de fa uns 150 anys les grans orquestres simfòniques tenen prop de 100 músics: tot un exèrcit musical!

Els instruments s'organitzen per famílies:

- Els de corda fregada es *batuten* tots junts al davant: 30 violins, 12 violes, 10 violoncels i 8 contrabaixos.

- Darrere seu es fan grupets d'instruments de vent: a l'esquerra els més aguts, les 2 flautes i el flautí; després els 2 clarinets i el clarinet baix; al mig els 2 oboès i el corn anglès; i a la dreta els més greus, els 2 fagots i el contrafagot.

- Darrere d'aquesta filera es disposen els instruments de metall: 4 trompes, 3 trompetes, 2 trombons, 1 trombó baix i 1 tuba (també els més aguts a l'esquerra i els més greus a la dreta).

- I al darrere de tot, els instruments de percussió: timbales, bombo, caixa, plats, triangle, campanes... Sovint també cal buscar lloc per posar-hi un piano, una arpa, un parell de saxos, ampliar la secció de trompes (a vegades en calen 8) o afegir a la percussió instruments com el xilòfon, la marimba o el metal·lòfon.

A l'època de Mozart, i fins i tot una mica abans (fa 250 anys), les orquestres grosses es feien servir per tocar simfonies, per això s'anomenen orquestres simfòniques. Aleshores només hi *batutaven* 30 o 40 músics, però a poc a poc van anar arribant

LA BATUTA

El bastonet que els directors i les directores fan anar amunt i avall només existeix des de fa uns 150 anys. Quan les orquestres es van fer molt nombroses es va situar el director damunt una petita tarima i gràcies a la batuta tots els músics podien veure millor les seves indicacions. Les indicacions no es fan només amb la batuta: també es *batuten* les mans, els peus, la mirada... tot el cos és com una gran batuta!

EL DIRECTOR

Fa 300 anys el director no es posava davant de l'orquestra i d'esquena al públic com ara, sinó que era un dels músics de l'orquestra: o bé dirigia mentre tocava el piano (o el clavicèmbal) o bé ho feia mentre tocava el violí. Quan les orquestres van anar creixent en nombre de músics i les partitures es van anar complicant, va caldre *batutar* un director tal com el coneixem ara. La seva feina és coordinar el so de tots els instruments: que tothom toqui amb el volum adequat, que ningú no *batuti* ni més ràpid ni més lent, decidir quin caràcter ha de tenir aquella música, si més apassionat, més dramàtic o amb més contrast. La major part de la feina l'ha de fer durant els assaigs, perquè a l'hora del concert ja no hi ha temps de decidir coses: ha d'estar tot assajat. La majoria dels directors d'orquestra són homes, però fa uns anys hi ha moltes dones que han batutat al capdavant d'orquestres.

CONCERTS QUE NO ET POTS PERDRE!

PALAU DE LA MÚSICA

DATA: 21 d'abril
HORA: 11, 12.30 i 17 h
OBRA: *Clàssica de tots els temps* amb Paulo Lameiro, un concert per a nadons amb obres de Bach, Mozart, cants d'ocells i el so del silenci.

+INFO:
www.palaumusica.cat

L'AUDITORI

DATA: 28 i 29 d'abril, 5 i 6 de maig
HORA: 10.30, 12 i 17 h
OBRA: *Sonets de joguina* amb contes i rondalles carregades de fantasia, jocs i joguines, cançons de bressol amb músiques de Granados, Mompou o Schumann.

+INFO:
www.auditori.cat

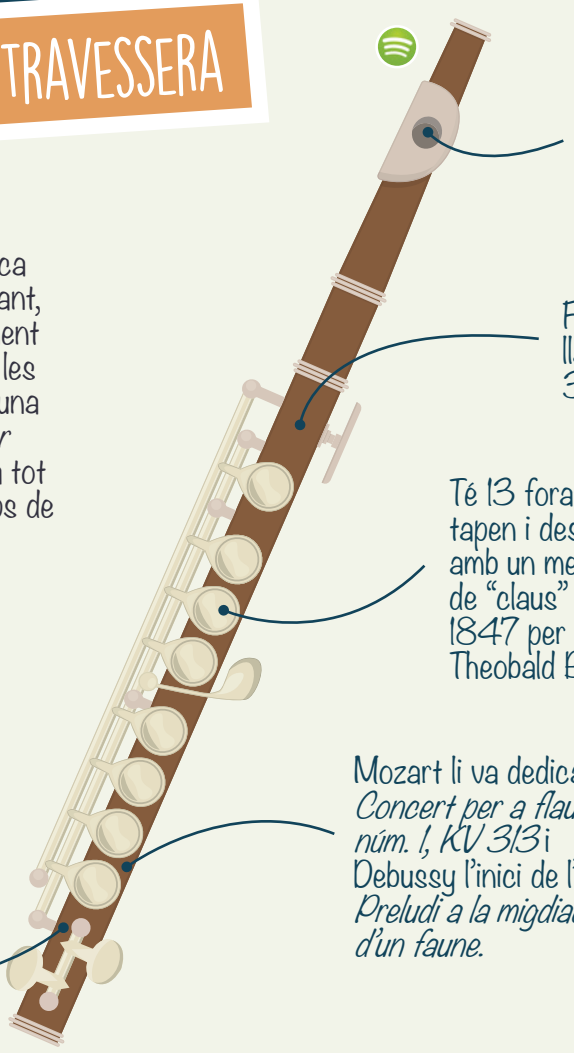
I UN LLIBRE

BIG BANG BEETHOVEN (Ed: Palau de la Música Catalana-Satélite K)
Els infants hi poden descobrir visualment i auditivament tot l'univers del compositor més revolucionari de la història. Cada peça inclou l'escolta atenta del fragment a la descoberta d'instruments. Té propostes de joc i treball. Una publicació del Servei Educatiu del Palau amb textos de Gemma Canadell i arranjaments musicals d'Eduard Iniesta.

+INFO: www.palaumusica.cat/ca/big-bang-beethoven_506501

L'INSTRUMENT

LA FLAUTA TRAVESSERA

Es bufa per l'embocadura i la tècnica és semblant a la que fem servir quan *batutem* dintre una ampolla per fer-la sonar.

Fa 67 centímetres de llarg (tres pams) i té 3 parts: cap, cos i peu.

Té 13 forats que es tapen i destapen amb un mecanisme de "claus" inventat el 1847 per l'alemany Theobald Böhm.

Mozart li va dedicar el *Concert per a flauta núm. 1, KV 313* i Debussy l'inici de l'obra *Preludi a la migdiada d'un faune.*

Hi ha flautes d'or, de plata, de vidre... però el més habitual és que siguin d'alpaca (una aliatge de coure, níquel i zinc).

Es diu travessera perquè es toca "de través" i no pas cap endavant, com la flauta "de bec". Actualment es construeix amb metall, però les més antigues són de fusta. Té una tessitura molt gran, pot *batutar* gairebé 40 notes i la trobem a tot arreu: orquestres, bandes, grups de cambra, de jazz...

EL DIAGON MUSICAL

Número de catàleg KV del *Concert per a flauta núm. 1* de Mozart			1		7
Nombre de forats de la flauta travessera				3	4
Nombre d'instruments de corda fregada en una orquestra simfònica	0				6
Any de la presentació de la flauta de Böhm			8		20
Xifra diagonal: Llargada en cm d'una flauta travessera	1	11	12	13	13

INSTRUCCIONS

Per resoldre el joc cal posar les xifres que es demanen a la graella. Teniu tres pistes: la suma de les xifres de cada fila és a la dreta, la suma de cada columna és a baix i també teniu la suma de la diagonal.

TENIU LA SOLUCIÓ A LA PÀGINA 63

PALAU DE LA MÚSICA ORFEÓ CATALÀ

Simfònics al Palau
2017 — 2018

Orquestra simfònica del Vallès
1987 | 30 | 2017 anys fent música

Passió segos sant Joan de Bach
DISSABTE, 7 D'ABRIL DE 2018 – 18.30 h

B. Vivancos: *Herr!*
J. S. Bach: *Passió segons sant Joan*
O. Golijov: *Passió segons sant Marc (Lua decolorida)*
J. Vila: *In paradisum*

Assumpta Mateu, soprano · **David Alegret**, tenor
Gemma Coma Alabert, contralt · **Pau Bordas**, baix
Cor Ciutat de Mataró · Cor Ciutat de Tarragona
Cor de Cambra de la Diputació de Girona
Cor Lieder Càmera · Coral Cypsella · Orfeó Manresà
Xavier Puig, director
Orquestra Simfònica del Vallès

Les quatre estacions de Vivaldi
DISSABTE, 28 D'ABRIL DE 2018 – 18.30 h

A. Vivaldi: *Les quatre estacions*
A. Caldara: *Concert per a violoncel núm. 7*
A. Vivaldi: *Obertura de Dorilla in temple*
A. Vivaldi: *Simfonia en Do major*
A. Vivaldi: *Concert en La major per a violoncel*

Sergey Malov, violí, violoncel *da spalla* i director
Orquestra Simfònica del Vallès

Beethoven: *L'Heroica i l'Emperador*
DISSABTE, 19 DE MAIG DE 2018 – 18.30 h

J. Williams: *Lincoln*
L. van Beethoven: *Concert per a piano núm. 5, en Mi bemoll major, op. 73, "Emperador"*
L. van Beethoven: *Simfonia núm. 3, en Mi bemoll major, op. 55, "Heroica"*

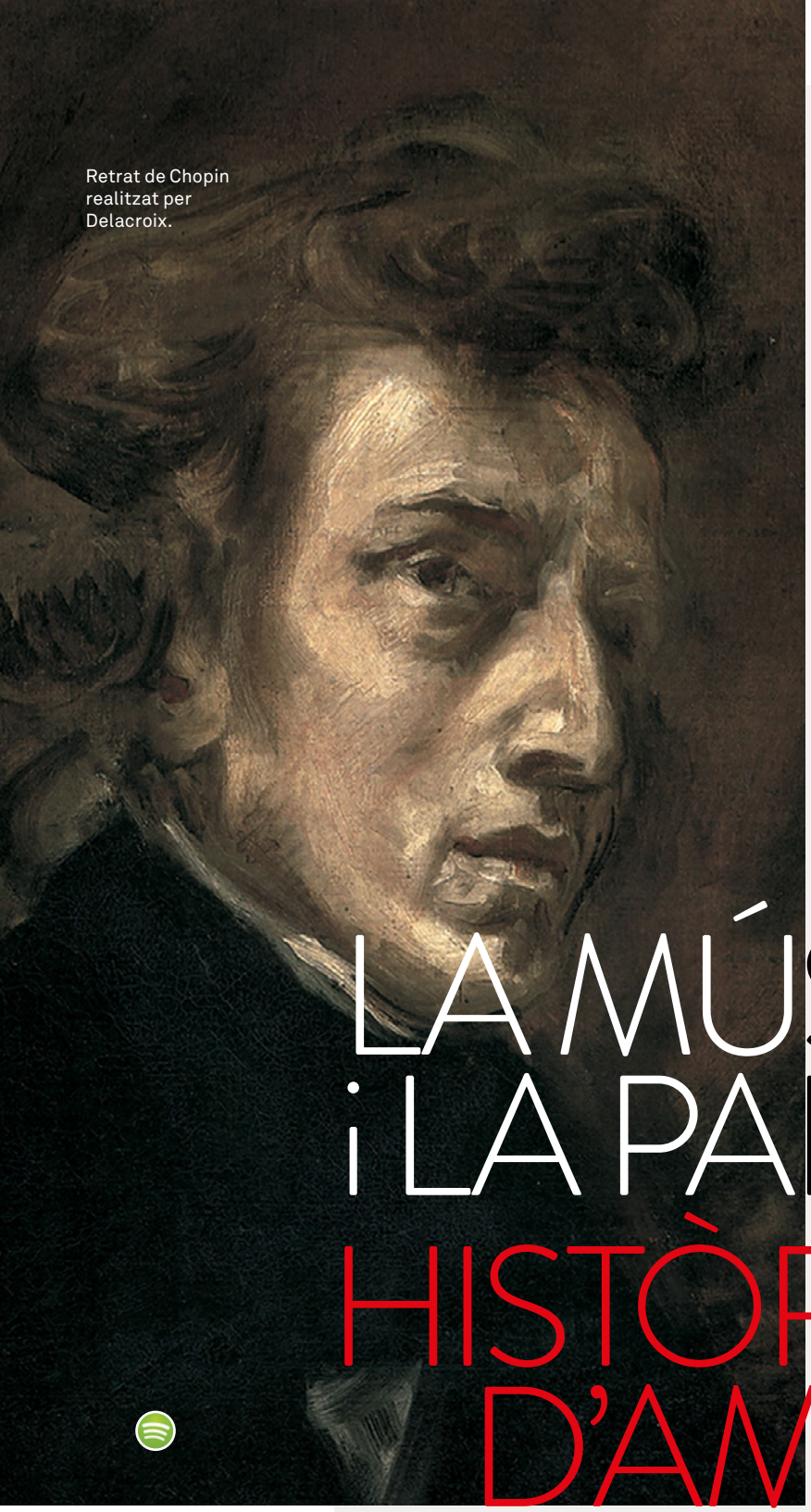
Paul Lewis, piano
Víctor Pablo Pérez, director
Orquestra Simfònica del Vallès

Taquilles del Palau de la Música · Tel: 902 442 882 · taquilles@palaumusica.cat
www.palaumusica.cat · www.osvalles.com

Patrocinadors i col·laboradors principals de l'OSV

Generalitat de Catalunya Departament de Cultura · Diputació Barcelona · Ajuntament de Sabadell · Sabadell Fundació · FLUIDRA · moventia · ARMOLTEC SL · MMARESME, SLU · BENVIC · UAB Universitat Autònoma de Barcelona · Bardet · hp · LA VANGUARDIA

Mitjà oficial

Retrat de Chopin realitzat per Delacroix.

DOSSIER

MÚSICA i LITERATURA

LA MÚSICA I LA LITERATURA HAN ESTIMULAT PROFUNDES EXPERIÈNCIES ESTÈTIQUES, PERÒ TAMBÉ HAN DEIXAT EN LA MEMÒRIA NOTÒRIES RELACIONS SENTIMENTALS, COM ELS IDIL·LIS ENTRE GEORGE SAND I FRÉDÉRIC CHOPIN, FRANZ LISZT I MARIE D'AGOULT I LA D'ALMA MAHLER I FRANZ WERFEL.

TEXT Aina Vega Rofes

LA MÚSICA i LA PARAULA: HISTÒRIES D'AMOR

La música, ja des dels orígens, ha estat sempre molt lligada a la paraula. Poesia i música estan intrínsecament relacionades pel ritme, però també per la sonoritat que es desprèn del recitat dels mots escollits, que, combinats, especialment després de la poesia simbolista i l'abandó de la rima, donen musicalitat al conjunt. El filòsof alemany **Theodor Adorno** situa els orígens de la música en el gest i el plany que, amb l'aparició del llenguatge, esdevenen cants de guerra i amor entre els homes i els déus. A Grècia, tant l'èpica homèrica, cant de guerra recitat al son de l'*aulós,* com la posterior lírica –que ve de *lira*– es recitaven seguint versos d'unitats mètriques fixades, els peus, com el iambe o el troqueu. La misteriosa relació entre paraula i música al cor tràgic fascinà **Nietzsche** per la seva capacitat d'interpel·lar els herois –i el *demos* atenenc– amb una força catàrtica. Les cançons de gesta de la primera edat mitjana, com el *Nibelungenlied* o la *Chanson de Roland,* exalcen fins a la categoria de mite els brutals conqueridors afamats de glòria. Aviat l'escenari musical serà l'església, on s'esdevé el pas de la monodia a la polifonia a partir de la confluència de diferents veus que, per la supeditació a un text sacre, implicarà l'aparició de melismes. I, mentre a la casa del Senyor el *cantus firmus* de la missa de l'*Homme armé* ajuda els fidels a gua-

nyar-se el cel, el trobador busca la infidel cercant les paraules davant de la casa del senyor feudal. Però el gènere que elevarà a la màxima categoria la unió entre música i paraula serà l'òpera. Al Barroc es donen les condicions necessàries per al naixement d'un gènere que acabarà sintetitzant totes les arts sota una mateixa batuta: al gran teatre del món, la vida és somni. Al Romanticisme, l'òpera wagneriana unirà encara més intrínsecament la paraula i la música, i fa que el conjunt harmonicomelòdic sigui tant o més narratiu que la paraula, tot deixant obsolet el recitatiu. El lied compartirà repartiment amb l'òpera i esdevé la jove promesa del Romanticisme, que converteix la cançó popular en l'exquisit *divertimento* d'una burgesia que es deleix per sentir, amb veu de soprano o de tenor, els versos d'un *wanderer* escindit entre el Jo i el món.

LA PERSONALITAT DOMINANT DE L'ESCRIPTORA GEORGE SAND ECLIPSÀ EL JOVE I MALALTÍS CHOPIN

HISTÒRIES D'AMOR DIGNES DE NOVEL·LA

Però la paraula i la música també han suscitat relacions sentimentals entre músics i literats. En la seva romàntica biografia de **Frédéric Chopin**, **Franz Liszt** escriu que *"el músic semblava témer Madame Sand més que cap altra dona"*. Era el 24 d'octubre de 1836 al saló de **Marie d'Agoult**, l'amant de Liszt, i la imatge que Chopin es va endur de Sand era la d'una dona grassoneta, d'estatura petita, gens agraciada, que fumava cigars. Però el fet és que l'escriptora i el compositor compartiren la vida durant gairebé deu anys, encara que el procés d'enamorament restés com tota una llegenda.

Tant **Sand** com **Chopin** eren artistes àmpliament reconeguts a l'Europa romàntica. Tot i així, la personalitat dominant de l'escriptora eclipsà el jove i malaltís Chopin, d'una vida digna de compartir repartiment amb els herois i les heroïnes de l'òpera i la literatura romàntiques. En canvi, George Sand, *née* Amantine Aurore Lucile Dupin, una dona lliure que vestia de forma masculina, era socialista, feminista divorciada, sufragista i qüestionava la religió catòlica com a devota del déu del segle XIX, el Progrés.

A poc a poc es va crear una amistat entre els dos artistes que anà incendiant els seus cors. Tal com defensa **William Murdoc**h, *"Chopin era exactament el tipus que la seva ànima anhelava: la presa preparada per aquesta estranya barreja de voltor i vampir"*. Les plomes masculines tendeixen a victimitzar Chopin i titllar Sand de seductora absorbent, temptadora, sinistra, una Eva que arrossega Adam a la fatalitat; la responsable de convertir Chopin en una persona feble d'esperit, una figura sofrent atrapada per un amor egoista. Per contra, fonts femenines afirmen que Chopin volia una dona aferrada a ell i submisa, encara que **Elisabeth Drew** argumenta que Sand representa el naixement de la "nova dona", una dona moderna *"nascuda cent anys més aviat del que li pertocava"*.

Si llegim *Vie de Chopin* de Liszt, ens fem una idea idíl·lica del llegendari viatge de la parella a Mallorca, l'hivern del 1838, quan en realitat va ser un *"desastrós esdeveniment"* en el qual el temps no els va acompanyar gens i la tuberculosi de Chopin va empitjorar amb la humitat. Sand s'havia convertit en una figura maternal per a Chopin, però també era l'amor de la seva vida, companya i musa. La malaltia no va impedir que el compositor conclogués els *24 preludis per a piano*.

Les fonts afirmen que hi ha dos motius decisius per a la ruptura de la parella: un personatge que volia ser l'*alter ego* d'un Chopin rondinaire, invàlid i consentit per la sempre enamorada protagonista de l'obra *Lucrezia Floriani* de Sand, i la filla d'ella, Solange, que es venjà de la mare mostrant interès sexual per Chopin, ressentida per l'abandonament maternal que sentí de petita.

Retrat de l'escriptora i amant de Chopin realitzat per Auguste Charpentier.

Gustav i Alma Mahler, una parella mítica.

MORITZ NÄHR

Un cop trencada la relació, Chopin va perdre pes, salut, inspiració i esperança. Poc després oferiria el seu darrer concert abans de morir el 1849. Entre els seus objectes personals, hi trobaren un sobre dins el seu dietari amb les inicials *"G.F."* (George/Frédéric) que palesava que el seu amor va restar viu fins al final. En canvi, ella gaudí d'una vida raonablement feliç i plena fins al 1876, en què va morir als 72 anys.

El 1839 George Sand esdevenia una bella criatura literària de **Balzac**, la Félicité des Touches, de *Béatrix,* una novel·la on el romanticisme encara s'imposa a l'incipient estil realista. També hi apareixen dues amistats de la Sand, **Franz Liszt**, que inspira el personatge del músic **Genaro Conti**, i la seva ja esmentada amant, **Marie d'Agoult**, la Béatrix de Rochefide del relat. Balzac la presenta com una *femme fatale,* cosa que probablement no feia justícia al seu model. Perquè segurament és més cert dir que va ser una dona tant del seu temps que s'hi va avançar massa: era massa sofisticada, massa intel·ligent i tenia un excés de vitalitat, coses que li impedien ser una mare i esposa de casa bona, que la van empènyer a abandonar el seu marit, el comte d'Agoult, i les seves dues filles l'estiu del 1835, dos anys després de conèixer el jove i atractiu Franz Liszt, que tenia 22 anys i passejava el seu prestigi de virtuós del piano –però no dels bons costums– pels salons de París. La comtessa era sis anys més gran, però la diferència d'edat i de posició social no podrien evitar la relació apassionada entre l'artista i l'aristòcrata, que l'any 1835 fugia amb el seu estimat a Ginebra i Itàlia, on entre el 1837 i el 1839 s'esdevindrà el seu inevitable viatge romàntic, la típica peregrinació del segle XIX per Milà, Venècia, Mòdena, Florència, Bolonya i Roma, en una itinerància que el músic reflectirà al seu cicle *Années de pèlerinage,* les tres magistrals suites de piano (un total de vint-i-sis peces) plenes de virtuosisme i sentiment. Fruit de la relació entre els dos amants nasqué **Cosima**, la futura esposa de **Hans von Bülow** primer i, posteriorment, de **Richard Wagner**. Com a escriptora, Marie d'Agoult va deixar, amb el nom de ploma de Daniel Stern, una novel·la que al seu moment va resultar un escandalós *bestseller* i que encara es llegeix amb plaer, *Nelida,* on es mesclen les seves experiències al costat de Liszt amb un ideari radical. La seva *Historie de la révolution de 1848* resulta imprescindible per entendre un any que va canviar el món; està escrita amb una perfecció formal i una penetració que la fan una veritable obra mestra.

EL 1839, GEORGE SAND, FRANZ LISZT I MARIE D'AGOULT ESDEVENIEN CRIATURES LITERÀRIES DE BALZAC

LA MUSA DEL *FIN-DE-SIÈCLE*

Per la seva banda, **Alma Schindler** va ser una dona extraordinàriament influent en la Viena *fin-de-siècle*. Talentosa, elegant, atractiva, interessant, ambiciosa, fou una musa que despertava passions entre els més grans genis, sempre mantenint relacions tumultuoses dignes de ser novel·lades –Theodor Adorno la descriuria com un "monstre" que despertà tantes simpaties com antipaties. Esposa de **Gustav Mahler**, **Walter Gropius** i **Franz Werfel**, va ser una dona formidable que va despertar els sentiments més profunds en **Gustav Klimt** (ella és la dona de *Den Kuss),* **Alexander von Zemlinsky**, **Max Burckhard**, **Paul Kammerer**, **Oskar Kokoschka** (que li dedicà *Die Windsbraut),* **Hans Pfitzner**, **Franz Schreker** i **Johannes Hollnateiner**.

El poeta i novel·lista d'origen txec **Franz Werfel** publicava els seus primers poemes a la revista de Karl Kraus «Die Fackel», i el 14 de novembre de 1917 coneixeria **Alma Mahler** quan ella encara estava casada amb el futur fundador de la Bauhaus. Malgrat trobar Werfel *"un jueu poc atractiu",* el poeta s'havia interessat en la música de la dona més poderosa de Viena, activitat que havia abandonat a causa del matrimoni amb Mahler. Això despertaria en ella certa curiositat i poc després començarien un idil·li. Aviat tindrien un fill que moriria al cap de pocs mesos i que duria el cognom Gropius. L'octubre del 1920 la parella Mahler-Gropius se separava, però feia un any que Alma i Franz estaven junts. Ella l'omplia de vitalitat i energia, però la crisi econòmica i social de la dècada dels anys vint afectà la parella, que, tanmateix, es casaria el 1929. Els anys de nuviatge van ser molt productius per al jove escriptor, que el 1924 va escriure *Roman der Oper,* que feia un retrat psicològic i artístic de Verdi a l'ombra de Wagner.

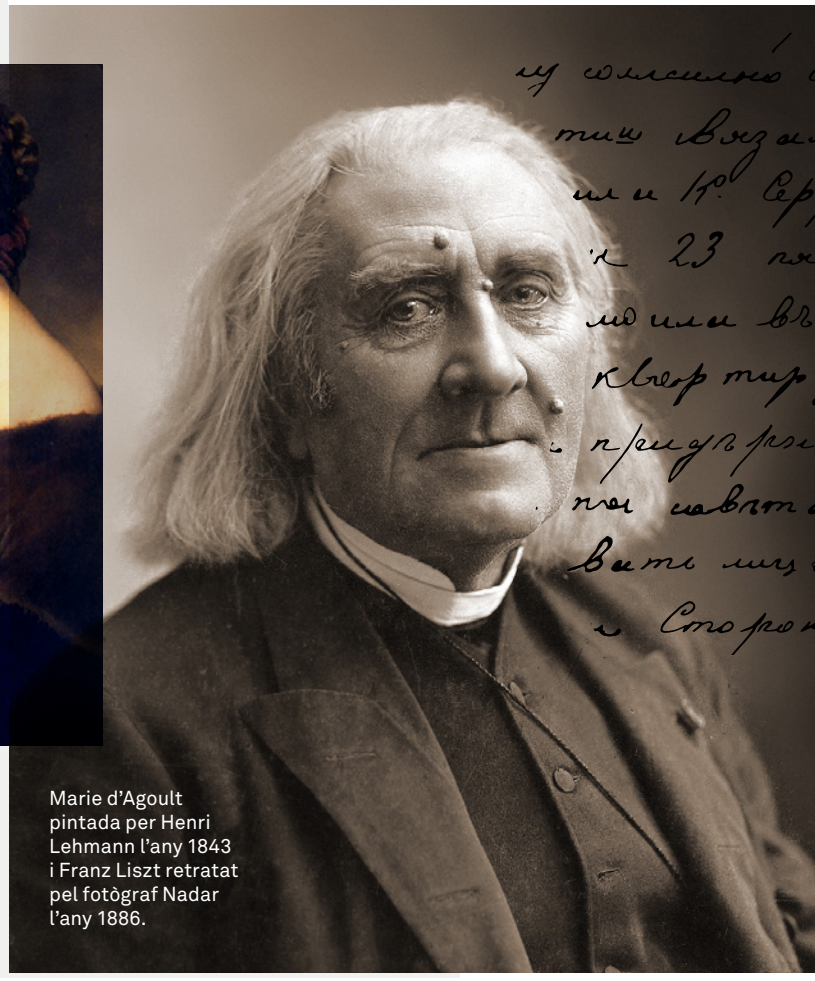
Atenent a la condició de jueu de Werfel, després de l'*Anschluss* la parella va exiliar-se a Califòrnia –després de passar per Barcelona. Alma va marxar gairebé per compromís, perquè la parella no era feliç i ella, encara que s'havia casat amb dos jueus, era antisemita, arribà a admirar la figura de Hitler i es posicionaria al costat de Franco, mentre que ell, pacifista i antimilitarista, defensava el bàndol republicà. Als Estats Units, Werfel conreaaria una brillant carrera que evolucionaria de l'expressionisme al realisme històric i polític, i tindria com a punt d'inflexió la novel·la *Das Lied der Bernadette,* que la Twentieth Century Fox convertiria en un film exitós.

Quant a Alma, podem dir que el seu talent sempre va estar emmascarat per uns amants als quals inspirà grans obres, sempre a la recerca de l'*Übermensch* nietzscheà. En realitat, el màxim assoliment de la seva vida va ser la composició de la seva pròpia llegenda.

NOVEL·LES MUSICALS

Al segle XIX, a partir del Romanticisme, quan la música adquireix l'estatut d'art suprem amb Schopenhauer, i al mateix temps que la novel·la esdevé el gènere literari dominant, les dues expressions artístiques aniran sovint de bracet.

- El 1821, E. T. A. Hoffman publica *El gat Murr,* un relat que gira entorn del compositor Johannes Kreisler, el personatge que inspirarà la *Kreisleriana, op. 16* de Schumann (1838) i que serà el pseudònim de Johannes Brahms.
- Després, trobem *Gambara* de Balzac (1837), *Madame Bovary* de Gustave Flaubert (1856) –a la segona part, capítol 15, Emma va a l'òpera de Rouen–, *Maese Pérez el organista* de G. A. Bécquer (1861) o *La sonata a Kreutzer* de Lev Tolstoi (1889), sobre l'obra de Beethoven.
- Al segle XX, tenim quatre grans aportacions franceses: *El fantasma de l'òpera* de Gaston Leroux (1910) –que per la seva banda provocaria el musical en anglès, de Webber i Stilgoe (1986)–; *Jean Christophe* (1915) de Romain Rolland (1915), que reportaria el Nobel per a l'autor; *Moderato cantabile* de Marguerite Duras (1959), i *Les variacions Goldberg* de la canadenca Nancy Huston (1981).
- En alemany, hi ha la magistral *Doctor Faustus* de Thomas Mann (1947) –inspirada en Schönberg– i *El contrabaix* de Patrick Süskind (1981).
- En castellà, Alejo Carpentier presentava *Concierto barroco* (1974) i, en català, Maria dels Àngels Anglada *El violí d'Auschwitz* (1994). Darrerament hi ha hagut una altra aportació francesa: *Diabolus in Musica* de Yann Apperry (2000).

Marie d'Agoult pintada per Henri Lehmann l'any 1843 i Franz Liszt retratat pel fotògraf Nadar l'any 1886.

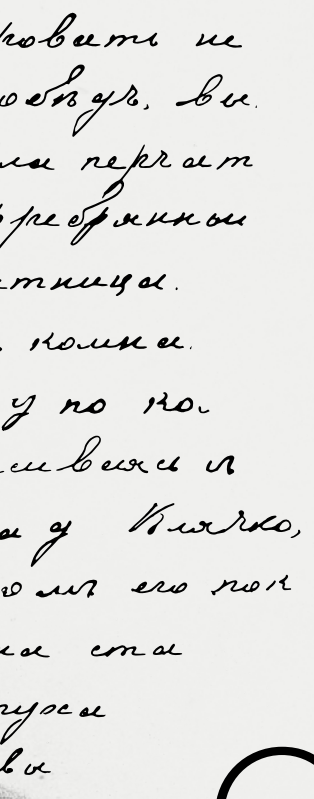

Retrat de Robert Schumann que data del 1839.

MÚSICA i LITERATURA

LA POLIFONIA VA TRENCAR AL RENAIXEMENT LA SIMBIOSI POETA-CANTOR SORGIDA A LA GRÈCIA CLÀSSICA, I MÚSICA I POESIA EMPRENGUEREN CAMINS DIVERGENTS FINS A L'APARICIÓ AL SEGLE XX DELS NOUS TROBADORS.

TEXT Lourdes Morgades

COMPOSITORS ESCRIVINT, ESCRIPTORS COMPONENT

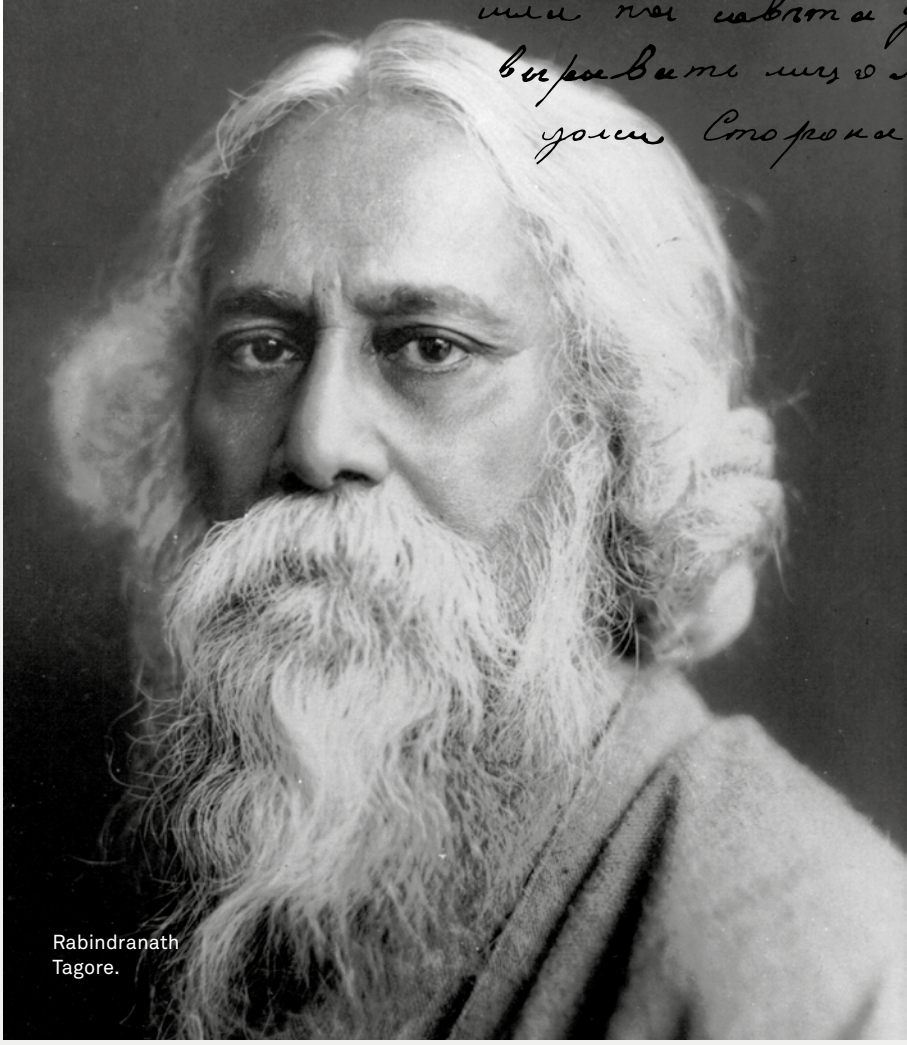
L'octubre del 2016 l'Acadèmia Sueca va anunciar davant la sorpresa de molts que **Bob Dylan** era el guanyador del Premi Nobel de literatura. No era la primera vegada, però, que un músic rebia aquest guardó. El 1913 ja l'hi van atorgar a l'indi **Rabindranath Tagore**, autèntic *homo universalis* –músic, filòsof, poeta, assagista, dramaturg i pintor. Música i poesia han anat plegades des de l'antiguitat clàssica fins al Renaixement, quan les lleis de la polifonia van enterrar el vers en una juxtaposició de síl·labes inintel·ligibles. De llavors ençà, músics i poetes van emprendre camins divergents que només han confluït en comptades ocasions fins a l'aparició dels nous trobadors del segle XX.

La música té un poder de comunicació superior a la literatura, arriba al públic de forma més directa i sovint ha servit a la literatura de vehicle per transcendir. La figura del poeta-cantor com el concebem actualment neix a la Grècia clàssica. **Hesíode** (segle VIII aC) és el primer i més conegut poeta-cantor grec, font d'inspiració d'il·lustres poetes-músics de l'antiguitat, com **Safo** de Lesbos, **Alceo** de Mitilene i **Anacreont** de Teos. El poeta-cantor va perviure fins a l'edat mitjana, en què a la darreria del segle XI va sorgir a la Provença la figura del trobador, poeta-compositor especialitzat en la lírica amb l'elogi de la dona com a tema principal. **Bernat de Ventadorn** és el més conegut dels trobadors occitans. La versió alemanya van ser els *minnesingers,* que cantaven a l'heroisme, l'amor i la natura en un to més idealista que els provençals. **Wolfram von Eschenbach** n'és un dels més celebrats i figura històrica a qui Wagner presenta –a *Tannhäuser*– enfrontat a l'heroi en

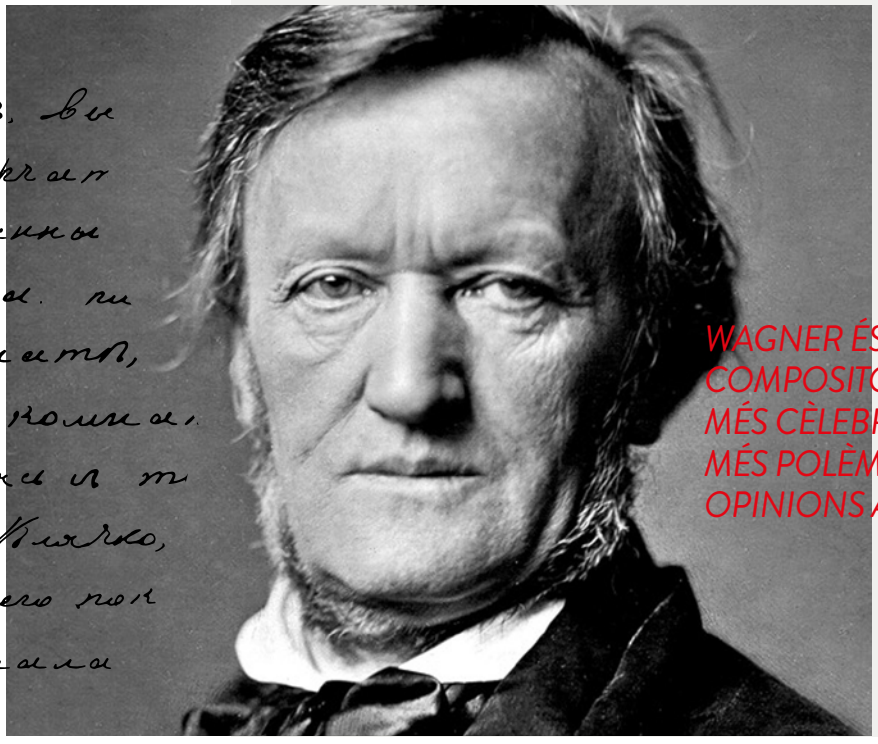
un torneig de *minnesingers*. Però el més important dels músics-poetes de l'edat mitjana és Guillaume de Machaut, autor de la primera missa polifònica i cultivador de totes les formes musicals de l'època, virolais, rondós, balades, lais, cants reials i motets. La seva obra literària consta de més de quatre-cents poemes.

Després del Renaixement, els pocs músics-escriptors que apareixen gairebé només escriuen de música i únicament els que escriuen els llibrets de les seves pròpies òperes s'introdueixen en el món la ficció. **Richard Wagner** és el compositor-escriptor més cèlebre i també el més polèmic per haver deixat les seves opinions antisemites en negre sobre blanc. És autor de nombrosos poemes, llibrets d'òpera, articles, assajos sobre política, filosofia i música, així com textos autobiogràfics i una ingent correspondència de la qual ja s'han publicat vint-i-tres volums des del 1967.

Wagner no és l'únic compositor que escriu els seus llibrets, també ho fan **Hector Berlioz**, **Leoš Janáček**, **Serguei Prokófiev**, **Michael Tippet**, **Olivier Messiaen**, **Gian Carlo Menotti** o **Luca Francesconi**, entre d'altres. Francesconi exposa la importància d'escriure's un mateix el llibret: *"L'òpera ha de ser una concepció unitària. L'has de tenir tota al cap i les paraules en són una part fonamental, contràriament t'arrisques a tenir una comèdia amb una mica de música"*. De tots, el més rellevant com a escriptor és Berlioz, que amb les seves *Mémoires* va obrir el corrent autobiogràfic al món de la música. Els seus articles i les crítiques apareguts al «Journal des Débats» i a la «Revue et Gazette Musicale» els va recollir a *Les grotesques de la musique* i *Les tertúlies de l'orquestra*.

Rabindranath Tagore.

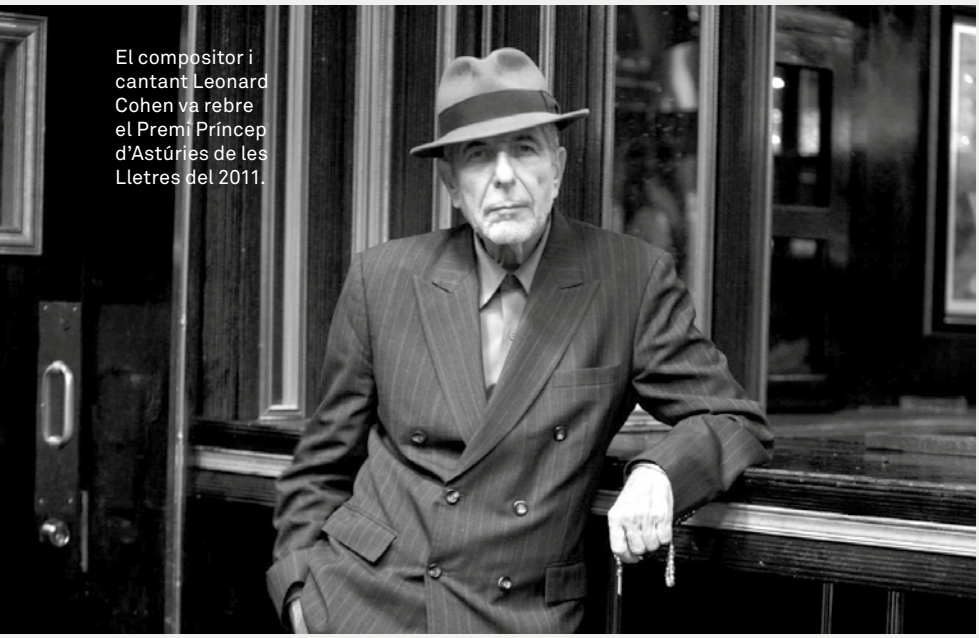

WAGNER ÉS EL COMPOSITOR-ESCRIPTOR MÉS CÈLEBRE I TAMBÉ EL MÉS POLÈMIC PER LES OPINIONS ANTISEMITES

Significatius crítics musicals, articulistes i assagistes han estat **Carl Maria von Weber**, **Robert Schumann**, **Piotr Ílitx Txaikovski**, **Claude Debussy**, **John Cage**, **Xavier Montsalvatge**, **Manuel Valls**, **Pierre Boulez**, **Tomás Marco** i **Benet Casablancas**. Autors destacats de textos sobre teoria musical són **Gioseffo Zarlino**, els tractats del qual van fer la volta a Europa; **Jean-Philippe Rameau**, que també es va prodigar en la redacció d'assajos sobre temes científics, estètics i filosòfics, i **Arnold Schönberg**, autor també d'assajos musicals i una ingent literatura epistolar. Per la seva part, **Franz Liszt** era un apassionat de les màximes, aforismes i reflexions, que Ida Marie Lipsius, "la Mara", va reunir i publicar el 1873.

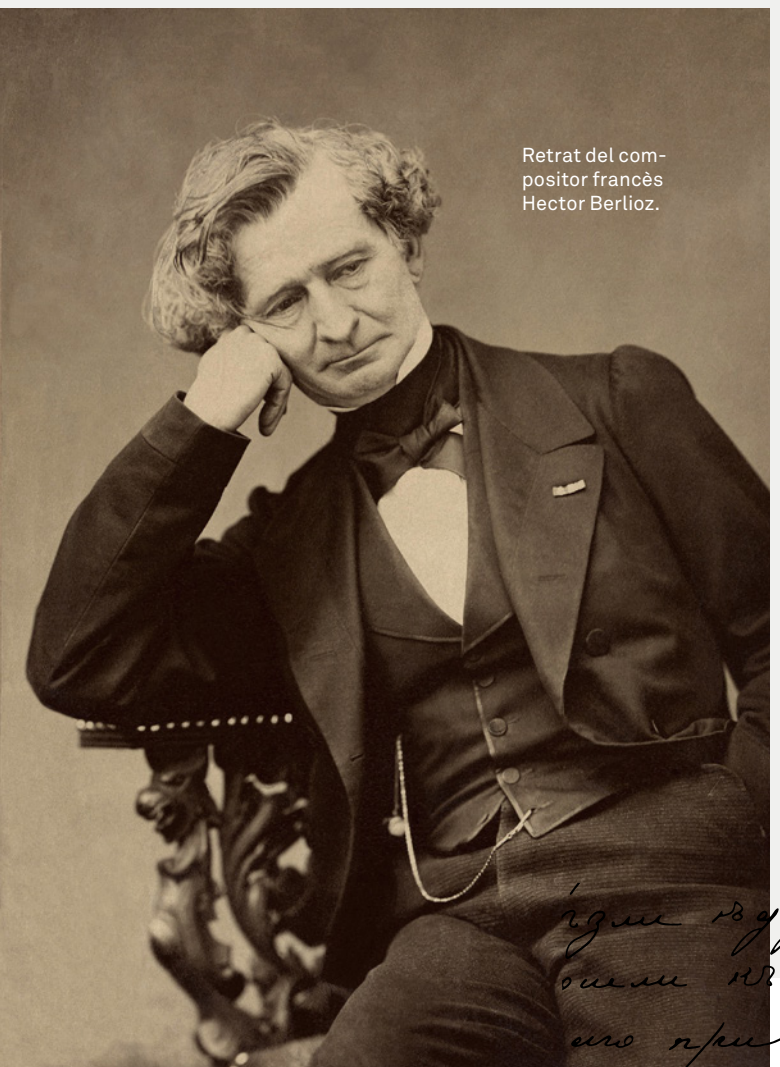
Per trobar músics-escriptors que han sobresortit com a novel·listes o poetes cal endinsar-se en el món del rock i el pop. Sens dubte, el més destacat és **Bob Dylan**, guanyador del Nobel de Literatura per *"haver creat noves expressions poètiques dins la gran tradició de la cançó americana"*, en paraules de l'Acadèmia Sueca. Li va trepitjar els talons el canadenc **Leonard Cohen**, un finíssim poeta i excel·lent novel·lista guardonat

el 2011 amb el Premi Príncep d'Astúries de les Lletres. *Beautiful losers* (1966), la seva segona novel·la, és considerada una de les millors obres de ficció de la literatura canadenca. També cal assenyalar **Patti Smith**, rockera punk i poetessa, que va entrar abans a la literatura que a la música, i les memòries de la qual, *Just kids* (2010), van guanyar el National Book Award dels Estats Units; el polifacètic rocker postpunk **Nick Cave**, autor de poemaris i dues novel·les, *I l'ase va veure l'àngel* (1989), una fantasia gòtica, i *La mort de Bunny Munro* (2009), una història de depravació sobre un viatjant de comerç obsessionat amb Kylie Minogue; i el cantautor **Lluís Llach**, que es va estrenar com a novel·lista el 2011 amb *Memòria d'uns ulls pintats,* títol al qual han seguit *Les dones de la Principal* (2014) i *El noi del Maravillas* (2017).

El compositor i cantant Leonard Cohen va rebre el Premi Príncep d'Astúries de les Lletres del 2011.

Els escriptors que han estat també compositors han vist com sovint la seva obra musical era enterrada per la literària. Si bé el pensament del filòsof **Jean-Jacques Rousseau** sobre la música ha estat objecte de nombrosos estudis, la seva obra musical roman inexplorada, no està catalogada i únicament s'ha fet una edició crítica dels seus motets. Un altre filòsof va tenir la música com a centre del seu pensament, **Friedrich Nietzsche**, que a diferència de Rousseau era un músic diletant i les seves composicions es guiaven més per la intuïció que no pas per la tècnica. L'escriptor fantàstic **Ernst Theodor Amadeus** (E. T. A) **Hoffman** va ser compositor i director d'orquestra abans d'abraçar la literatura com a veritable vocació. Bona part de les seves partitures es van perdre i únicament una petita part de les que es conserven s'han tocat i enregistrat.

Retrat del compositor francès Hector Berlioz.

HI HA ESCRIPTORS QUE HAN COMPAGINAT LITERATURA I MÚSICA, PERÒ LA PRIMERA HA ECLIPSAT LA SEGONA

Entre altres escriptors que han compaginat literatura i música trobem **Anthony Burgess**, que ha deixat més de dues-centes cinquanta partitures, entre simfonies, concerts i música de cambra, però és més conegut com a escriptor que com a músic, especialment per la seva novel·la *La taronja mecànica* (1962), que el va catapultar a la fama quan Stanley Kubrick la va adaptar al cinema. **Paul Bowles** és un altre cas que, com Burgess, va veure el seu talent musical –obres de cambra, música incidental i òperes– eclipsat per la literatura. El polifacètic **Boris Vian**, enginyer, poeta, cantautor, traductor, actor, pintor, crític musical i trompetista va ser un boig del jazz. Va escriure onze novel·les, diferents reculls de poemes, obres de teatre, guions de cinema, relats, cròniques musicals de jazz i més de quatre-centes cançons.

Encara que la simbiosi entre poeta i músic es trenqués al Renaixement, ha quedat caliu i segueix sorgint de tant en tant un compositor que escriu i algun escriptor que fa música; en alguns casos, com el del barceloní **Carlos Ruiz Zafón**, la fama d'escriptor li ha permès fer aflorar la seva faceta desconeguda de músic diletant.

Josep Saguer al seu lluminós i singular estudi situat al centre de Barcelona.

DESPRÉS DE PERIPÈCIES DIVERSES PEL MEDITERRANI –TALMENT UN PERSONATGE HOMÈRIC–, AQUEST FIGUERENC BEN PLANTAT HA FET PORT A BARCELONA PER REGENTAR UN LLOC FORNIT AMB REFERÈNCIES GREGUES, ON COMBINA LA INSPIRACIÓ DE LES MUSES (ΜΟΥΣΑΙ) AMB L'OFICI DE CONSTRUCTOR (ΤΕΚΤΩΝ).

JOSEP SAGUER, l'artífex de Musitekton

TEXT *Josep Barcons Palau*
FOTOGRAFIES *Quim Roser*

Quasi tocant a una de les places més boniques de Barcelona, la de Sant Pere, fa set anys que el lutier Josep Saguer i la pianista Isabel Fèlix van obrir aquest espai singular. No en va, a través del carrer de Sant Pere Més Alt, aquesta plaça es connecta amb la Via Laietana, amb l'Escola de Música del Palau i amb el Palau de la Música, en un carrer on els *colmados* que deien les iaies (ara franquícies regentades per paquistanesos) conviuen amb antiquaris, persianes grafitades, botigues de records i restaurants que fan el reclam als turistes anunciant tapes i paelles.

La singularitat de l'espai (que és botiga, taller, sala d'estudi i petit auditori) atrapa alhora els cinc sentits. Traspassat el gran vidre de l'aparador d'aquest establiment on es construeix música –vet aquí el nom: musitekton–, la vista continua meravellant-se amb les guitarres, violins, violes i estoigs de colors arrenglerats sobre el fons gris de la paret esquerra; amb l'estructura metàl·lica que suporta les bigues de fusta decapades; amb els maons emblanquinats del cantó dret; amb el teló vermell sobre el terra de mosaic verd al fons… Però és l'olfacte qui trasllada al gust (fins que el paladar en queda ple) la impressió més punyent amb l'olor intensa de la fusta: la del parquet, la dels instruments, la de la gran taula d'ebenista. Les mans, deleroses de tactar tots els racons, se'n guarden, per prudència de no pertorbar res d'aquest ordre sagrat, mentre l'oïda percep

TROBAR LA VEU DE L'INSTRUMENT

Josep Saguer va estudiar piano, guitarra i –sobretot– cant. Fins al punt d'arribar-se a plantejar la carrera professional com a barítion. Tot i desestimar-ho, l'estudi de la veu li ha servit de molt: *"Estudiar cant demana un treball interior de molta escolta i d'estar atent a moltes sensacions. I passa el mateix amb un instrument: igual que amb la veu, cal saber on està col·locada cada nota, on hi ha els passos dels registres, els harmònics... Tot això té a veure amb sensacions, com a la vida mateixa; i si et deixes portar per elles i les eduques, és molt fàcil que en tinguis més. És així com crec que et pots anar acostant a la perfecció inabastable de l'ofici, que requereix tant d'habilitat com de molts coneixements. Com vaig sentir dir a Gérard Souzay, som com papallones volant al voltant d'una llum a la qual ens podem atansar molt, però que mai no podrem arribar a tocar".*

"VOLÍEM CREAR UN ESPAI ON NO SOLS ELS MÚSICS PROFESSIONALS, SINÓ TAMBÉ ELS ESTUDIANTS I ELS AMATEURS POGUESSIN TROBAR INSTRUMENTS DIGNES"

un fil de música, potser tenyit d'una esgarrapada de gúbia del Josep. *"Volíem crear un espai on no sols els músics professionals, sinó també els estudiants i els* amateurs *poguessin trobar instruments dignes".* I, certament, al local –en consonància tant amb aquest plantejament com amb l'esteticisme manifest del seu creador– es respira una dignitat gairebé sacral.

DE FIGUERES A MUSITEKTON

Com totes les biografies, la de Josep Saguer pren sentit quan es relliguen els fets retrospectivament: de la seva Figueres natal (d'on serva les os exageradament tancades i més d'un mot: "vos" per "vols", "triut" per "trio", "també" per "també"…); de la seva Figueres natal –dèiem–, on combinà la formació musical amb mil i una ocupacions que permetien guanyar diners de forma ràpida *("no em cauen els anells"),* va fer estades a Màlaga per estudiar a l'escola de luteria de José Ángel Chacón. Tot i que els seus pares el volien encaminar cap a l'arquitectura perquè se li donava bé el dibuix, Saguer afirma que no li interessaven les línies rectes, i això el va portar a ampliar formació a França i a Itàlia amb diversos lutiers, fins que *"mogut per amor"* s'instal·là a Menorca, d'on encara se li escapa algun article salat. Ja a Barcelona va muntar un taller a casa, però aviat es va *"sentir capacitat per obrir-lo a la gent".* I, tot i que la conjuntura

COM TREBALLO?

"Treballo sense pensar: la feina va passant i va sortint, en una mena d'estat alterat saludable de consciència. M'agrada sentir que la fusta i jo ens entenem. I, a partir del moment que noto que aquesta relació ja és clara (i hi ha una sensació que percebo físicament, que genera una emoció intensa), es produeix una mena de comunicació d'anada i tornada entre la fusta i jo que ja no s'atura. És clar que hi ha mides i proporcions que cal tenir en compte, però realment, quan treballo, tinc el cap connectat amb la fusta i tota la resta queda fora."

econòmica poc favorable del 2010 feia que *"el 95% de la gent em digués que estava com una cabra, tot va venir rodat. I jo, que em moc sempre per sensacions, vaig veure que si era fàcil, és que havia de ser".*

Amablement, amb veu timbrada de barítion, Saguer parla de Musitekton com de la *"consumació d'un projecte"* que té les seves arrels més fondes en una inquietud d'infància: *"Tot i que es va dedicar a la banca, el pare era músic i tenia un petit taller a l'altell, on jo em construïa les joguines. Feia maquetes de barcos, avions, escenaris… I quan me n'anava a dormir, ho feia sempre escoltant un petit transistor, que un dia es va espatllar. Així que vaig pujar a l'altell, el vaig desmuntar i tornar a muntar, i va funcionar! L'efecte va ser increïble, màgic! I això em va enganxar, per a desesperació de la mare, que veia que aparell que hi havia a casa, aparell que jo desmuntava (la torradora, la iogurtera…) i que no sempre tornava a funcionar".*

ESPAI OBERT, FEINA OBERTA

"Quan vaig veure l'espai, m'hi vaig veure tot d'una: aquest és el lloc on vull estar. Sí que era més gran del que volia, perquè inicialment només buscava un espai per al meu taller. Però jo sempre he pensat que val més sabates grosses que petites. I, com que l'espai ho permetia, vam pensar que, ja posats, podíem obrir una botiga amb instruments de totes les gammes, i que també hi hauria lloc per al piano, el fortepiano *i el clavicèmbal de la Isabel."*

La feina de vendre instruments i dedicar-se a la reparació reconeix que potser li va una mica a la contra de la faceta principal de lutier de violins, violes i violoncels, perquè *"la producció d'instruments propis no pot ser tan prolífica com voldria: en faig de dos a tres a l'any".* La resta del temps, el dedica a la posada a punt dels instruments que ven *("dono la cara per tots ells"),* a les reparacions i a la gestió que comporta la botiga. Una botiga on se sent a casa, qui sap si perquè –tot i ser al cor de Barcelona– l'emblanquinat, la fusta, les bigues… fan que l'espai tingui quelcom de mediterrani, quasi de (profundament estetitzada, això sí) casa de pescador: *"Tenia clar que no hi volia parets. Jo no soc de laberints: m'agrada la transparència i la claredat".*

Probablement per això treballa de cara a la llum que ve del pati interior, que –amb les plantes acumulades sobre el pou i a la paret– té visos d'oasi. Si algú entra a la botiga mentre construeix un instrument, ha après a no desconnectar d'allò que li diu la fusta: *"Fer diverses coses alhora em va bé, perquè jo soc molt inquiet".*

Però si hi ha tasques que necessiten recolliment, com ara envernissar, ho fa a porta tancada, *"amb la llum que entra pel finestral de 2 a 4".*

Entre concentració i interrupcions, als seus cinquanta anys Saguer parla amb la serenitat de qui ha après a deixar enrere les preocupacions i a viure en equilibri de cos, ment i esperit. I així, els seus instruments (assequibles per a tot aquell que se n'enamori: *"El preu, si és així, no ha de ser un problema"),* queden impregnats de serenor de cor i –talment la fusta d'una nau d'un heroi grec– de la llum del *Mare Nostrum.*

Aquest lutier estableix una especial relació amb la fusta que treballa fins a crear un instrument.

John ADAMS

MÉS ENLLÀ DEL MINIMALISME

ÉS UN DELS DOS COMPOSITORS CONVIDATS AL PALAU, ON ES FARÀ UN PRIMER CONCERT AMB L'OBC DIRIGIDA PEL PROPI COMPOSITOR; I UN SEGON EN EL QUAL L'ORFEÓ CATALÀ, EL COR DE CAMBRA DEL PALAU I EL COR JOVE DE L'ORFEÓ CATALÀ INTERPRETARAN *HARMONIUM*, PER A COR I ORQUESTRA, OBRA QUE VA CATAPULTAR ADAMS A LA PRIMERA FILA CREATIVA L'ANY 1980.

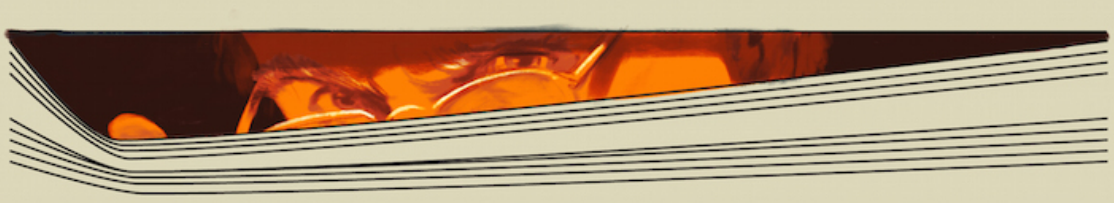
TEXT *Sergi Moreno-Lasalle* • **IL·LUSTRACIÓ** *Roger Pibernat*

"*Intento incorporar els aspectes tràgics de la vida en la meva obra, cosa que el minimalisme no ha aconseguit encara...",* va escriure John Adams. Que els lectors em permetin començar aquest escrit amb una vivència personal més recent impossible. Quan aquesta Revista m'encarrega perfils de compositors per a aquesta secció, generalment es tracta de figures cabdals de la música dels darrers cent anys i de les quals conec a bastament la trajectòria i l'obra. L'article esdevé aleshores excusa per acabar de conèixer el poc o molt que em resti de detalls i obres. Quan un s'enfronta a la descoberta íntegra d'un compositor que gairebé desconeix, la tasca pot ser molt feixuga. *"Oh, és el que toca!",* poden dir; cert, però els asseguro que en aquest cas, i perdonin l'entusiasme, ha estat un autèntic plaer: els deu dies precedents a aquesta redacció m'he vist immers, abduït diria, de manera quasi malaltissa, al fantàstic univers sonor de John Adams.

Dit això, glossar la vida i obra d'Adams em sembla, ara, una tasca prou fàcil. Va néixer el 1947 i es formà en el si d'una família molt musical (els pares eren músics de jazz) on s'escoltava Benny Goodman i Mozart a parts iguals. Descontent amb l'academicisme de Harvard, on fou alumne d'un deixeble de Schönberg, Leon Kirchner, no prosseguí els estudis a Europa sinó que es traslladà a Califòrnia a mitjan dels anys setanta, on ja feia una dècada que es desenvolupava un nou estil, el minimalisme, com a resposta radical a l'avantguarda europea. Adams troba en el minimalisme la seva veu, però a diferència de Glass o Reich, menys interessat que ells en les músiques no occidentals i rebutjant l'impersonalisme de la repetició mecànica, incorpora canvis harmònics, tímbrics i de textura més ràpids i posa la música minimalista al servei d'un llenguatge molt més emocional. L'estil d'Adams esdevé, doncs, molt eclèctic, com molts autors d'aquest tombant de segle, i en ell tant podem trobar ressonàncies wagnerianes o mahlerianes –com en la fantàstica *Harmonielehre,* una suite simfònica del 1985– com sonoritats jazzístiques i fins i tot del *pop-rock*.

Adams és també un creador compromès amb el seu temps. Per a les seves òperes, per exemple, escrites en estreta col·laboració amb el creador escènic Peter Sellars, escull temes d'actualitat: *Nixon in China* (1985) busca convertir els arquetípics herois clàssics en els personatges reals de la històrica visita del president Nixon a la Xina de Mao; a *The death of Klinghoffer* (1991) evita el realisme i la narrativa exuberant de *Nixon* per relatar el xoc atemporal entre els pobles jueu i àrab arran del segrest del creuer *Achille Lauro* per un comando palestí i l'execució del ciutadà juevoamericà Leon Klinghoffer (que no és ni de lluny el principal personatge de l'òpera). Aquest compromís implica controvèrsia: *Klinghoffer* va ser durament criticada per uns i altres com a antisemita o per fer apologia del terrorisme, quan en realitat relata els fets amb una visió imparcial i escèptica justament per defugir tot arquetip. La seva tercera òpera, *I was looking at the ceilling ant then I see the sky* (1994), és en realitat un musical amb sonoritats molt allunyades de l'òpera tradicional inspirada pel catastròfic terratrèmol de Northridge aquell mateix any. Altres obres interessants en el gènere líric són l'òpera-oratori *El Niño,* una mena de *Messies* de Händel sota el prisma hispànic, i *Doctor Atomic,* centrat en Robert Oppenheimer i el Projecte Manhattan.

AMB TOT, EL BO I MILLOR DE LA PRODUCCIÓ D'ADAMS ES TROBA A LES SEVES OBRES ORQUESTRALS

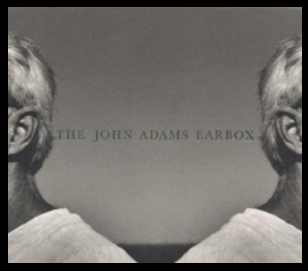

26 i 27 DE MAIG DE 2018 JOHN ADAMS AL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA

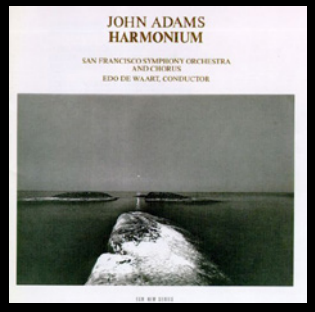
Amb tot, el bo i millor de la producció d'Adams es troba a les seves obres orquestrals. A la ja esmentada *Harmonielehre* (el títol fa referència, per cert, al tractat de composició de Schönberg i n'és l'antítesi pràctica), cal afegir-hi una munió d'obres de "petit" format, com l'electritzant *Short ride in a fast machine* i obres de més gran calat com *Shaker loops, Fearful symmetries* o la suite *El Dorado,* així com els impressionants concerts per a violí, *Century Rolls* per a piano i orquestra, o el més recent per a saxòfon. Totes són d'audició fàcil, immediata, i poden agradar o no, però no deixen indiferent. L'emotiva *On the transmigration of souls* (2002) està dedicada a la memòria de les víctimes de l'11-S i va ser guardonada amb el Premi Pulitzer l'any següent.

DISCOGRAFIA

Per conèixer l'obra de John Adams és inevitable caure en el segell americà **Nonesuch**, segell per al qual Adams treballa en exclusiva des del 1986 i que el 1999 va editar un recopilatori de 10 CD, ***The John Adams earbox,*** amb el bo i millor del que havia fet fins aleshores. Les principals obres posteriors també han estat editades per **Nonesuch.**

D'altra banda, també es poden trobar alguns enregistraments imprescindibles en altres segells: **Naxos** ofereix la integral de piano en un curt disc d'audició molt fàcil, tot proporcionant així una molt bona introducció a la música d'Adams; **Chandos** va treure el 2013 un disc amb *Harmonielehre, Short ride...* i la suite simfònica de *Doctor Atomic* que val molt la pena d'escoltar!

Ah, compte! A qualsevol recerca a la xarxa de discografia de John Adams apareixen tres autors amb el mateix nom. Qui ens interessa és John (Coolidge) Adams. Hi ha un John Luther Adams, compositor d'Alaska, línia *new age*, i un John Adams músic estrictament jazzístic. Queden avisats!

CARNEGIE HALL

CARNEGIE HALL

UN NOM PER A LA HISTÒRIA

A PUNT DE SER CONVERTIT EN EL PASSAT EN UN GRATACELS, L'EDIFICI DE TOTXANA MARRÓ IDEAT PER ANDREW CARNEGIE A L'ILLA DE MANHATTAN A LA DARRERIA DEL SEGLE XIX CONTINUA A LA SEU INICIAL, AL CARRER 57 AMB LA 7A AVINGUDA, I OFERINT UNA PROGRAMACIÓ VIBRANT.

1

TEXT Marc Busquets Figuerola
FOTOGRAFIES Jeff Goldberg / Esto

La Història està feta de grans actes, però també de petites coincidències que canvien per sempre el curs dels fets: petites històries de la Història. Corria l'any 1887 quan un Andrew Carnegie de cinquanta-un anys i recent casat era presentat per la seva dona Louise al director d'orquestra Walter Damrosch en un creuer per Escòcia: la parella era de lluna de mel, mentre que el director anava cap a Alemanya per rebre els consells de Hans von Bulow, primer espòs de Cosima Liszt i posteriorment de Wagner. Va ser en aquest vaixell on Damrosch parlà dels seus plans de creació d'una nova seu a Nova York per a l'Oratorio Society. Aquests projectes interessaren Carnegie, que el convidà a la seva casa a Escòcia, i així es gestà la llavor d'una de les sales de concerts més importants dels darrers cent trenta anys.

CARNEGIE, L'HOME

¿Però qui era Carnegie, a més a més d'un nom que repetim sovint tots els melòmans? La seva història és la del clàssic *self-made man* americà, és a dir d'una persona que ha fet la seva pròpia fortuna, havent nascut en la pobresa, fins a ser considerada la segona persona més rica de la història, per darrere de Rockefeller. Nasqué a Duffermile (Escòcia) el 1835 en la més absoluta pobresa, raó per la qual emigrà als Estats Units, a Pittsburg, on començà a treballar com a recader, però les seves capacitats per fer contactes i buscar-se la vida el van ajudar a

anar pujant socialment fins a convertir-se en el propietari de la Carnegie Steel Company, que vengué posteriorment a Morgan, fet que li permeté dedicar-se a la filantropia. Entre nombroses iniciatives, fundà una xarxa amb més de tres mil biblioteques, a més de diverses universitats, com ara la Carnegie Mellon.

L'EDIFICI

La tasca de construcció de l'edifici actual començà dos anys després de la trobada entre els dos homes en aquell viatge. El 1889 Carnegie fundà la Music Hall Company of New York i comprà nou parcel·les a la 7a Avinguda entre els carrers 56 i 57. Un any més tard, Louise Carnegie posà la primera pedra d'un edifici projectat per William Burnet Tuthill, violoncel·lista i tresorer de l'Oratorio Society. El cost total de la construcció fou d'1,1 milions de dòlars, sufragats majoritàriament i de manera personal pel propi Andrew Carnegie, raó per la qual encara porta el seu nom. Amb especial atenció a l'acústica, considerada encara avui en dia de les millors, s'optà per una austeritat exterior molt pròpia de l'època, que contrasta amb l'interior de l'auditori, de clara inspiració europea, però sense caure en l'ornamentació excessiva, fet que encara li dona avui una serena bellesa, amb les seves 2.804 butaques distribuïdes en cinc pisos. De l'interior, en destaca la gran platea en tres blocs que s'estén sota tres arcs: el de l'escenari, un que parteix l'auditori i un últim que emmarca la gran galeria superior on hi ha les localitats més econòmiques. També són destacables el primer i segon *tier* d'elegants llotges, a les quals s'accedeix per passadissos coberts de documents de la història del Hall: fotos d'intèrprets mítics i programes de nits memorables.

Com tot edifici a Nova York, també el Carnegie Hall ràpidament començà a expandir-se de forma vertical. Així, el 1894, només tres anys després de la inauguració, s'hi afegí una nova planta a doble altura destinada a estudis per a artistes, els lloguers dels quals ajudarien a cobrir les pèr-

❶ El Carnegie Hall vist des de l'exterior embellint les nits de Manhattan.
❷ L'edifici dissenyat pel violoncel·lista William Burnet Tuthill per encàrrec d'Andrew Carnegie, de dia.
❸ ❹ L'Auditori Isaac Stern que té una de les millors acústiques del món i ha estat el marc de concerts històrics. Té capacitat per a 2.804 espectadors i compta amb cinc pisos.

UNA PROGRAMACIÓ DESACOMPLEXADA I AMERICANA

En una mateixa setmana del 1944, a l'escenari del carrer 57 podien actuar en dies consecutius el pianista Arthur Rubinstein, el *crooner* Frank Sinatra i la inclassificable Florence Foster Jenkins. I és que el Carnegie Hall fou, des dels inicis, una institució oberta als corrents artístics del temps. El 1921, per exemple, Charles Chaplin hi celebrà l'estrena mundial de *The kid*. Aquell mateix any s'hi interpretaren espirituals negres en un recital benèfic, George Gershwin hi estrenà el seu *Concert en Fa* el 1925, any que Stravinsky hi feu el debut, al qual seguiren els de Béla Bartók (1927), Yehudi Menuhin (1927) o la contralt negra Marian Anderson (1929) en un recital en solitari. El 1941 Duke Ellington pujà a l'escenari amb la seva orquestra per primer cop, igual que Leonard Bernstein (1943), Louis Armstrong (1947) o Billie Holiday (1948). També hi debutaren mítics com Glenn Gould el 1957 i la Callas amb *Il pirata* en versió de concert el 1959. Tot això per arribar a la bogeria creada per The Beatles en els dos concerts oferts el 1964. De casa nostra, en destaquen el debut de Pau Casals el 1904 i el de Victoria de los Ángeles el 1950, un any abans de debutar al Met, i penjant el *sold-out*, tot tornant-hi la temporada següent amb una sèrie de tres recitals i entrades exhaurides.

PERSPECTIVES: ELS ARTISTES EN PROFUNDITAT

Des de fa ja algunes temporades, el Carnegie ofereix la possibilitat d'entrar en profunditat en l'univers musical d'intèrprets destacats a través de diversos concerts, ja sigui com a solista amb orquestra, música de cambra o recital en solitari.

En edicions passades s'oferí la possibilitat de conèixer millor musicalment Renée Fleming i Joyce DiDonato, i la temporada actual és el torn dels brillants Daniil Trifonov (piano) i Janine Jansen (violí).

El primer se centra en la música de Chopin, des de la seva perspectiva amb un recital en solitari, i fent música amb el violoncel·lista Gautier Capuçon, junt amb l'Orquestra del Mariïnski o amb una *liederabend* junt amb Matthias Goerne. Jansen, per la seva banda, farà música de cambra amb Jean-Yves Thibaudet i junt amb les orquestres Concertgebouw i de Filadèlfia, entre d'altres.

En total, 12 concerts per conèixer millor aquests artistes. Durant la temporada 2018-19 serà el torn de Yuja Wang i Michael Tilson Thomas.

dues de l'activitat artística que fins aleshores assumia Mr. Carnegie de manera personal. Aquests estudis, actius fins a l'última reforma, han acollit tot tipus d'artistes, com ara el mític fotògraf del «New York Times» Bill Cunningham. Només dos anys més tard, el 1896, s'afegí una torre al costat est de l'edifici, tot conservant aquest aspecte fins al 1925, en què Louise Carnegie, després de la mort del seu marit el 1919, decidí vendre l'edifici al constructor Robert E. Simon amb la condició de mantenir-ne l'activitat mentre no hi hagués cap altre auditori millor a la ciutat que pogués absorbir la seva temporada.

UN GRATACELS VERMELL

Malgrat que els rumors de construcció d'un centre cultural novaiorquès es remunten a la dècada dels anys vint, aquests plans no es van fer realitat fins al 1955, amb l'anunci dels plans de construcció del Lincoln Center i, conseqüentment, el trasllat de la New York Philharmonic, fins aleshores resident al Carnegie, al nou complex. Aquesta situació deixava l'auditori amb la majoria de nits lliures i s'arribà a rebre ofertes per comprar l'auditori i convertir-lo en un gratacels vermell. Tot i que aquest escenari ens pot semblar inversemblant, fou precisament el que passà amb l'antiga Metropolitan Opera House del carrer 39, convertit actualment en un edifici d'oficines amb més aviat poca gràcia. Per sort, el violinista Isaac Stern es mostrà frontalment en contra de la destrucció de l'edifici i junt amb un grup de personalitats musicals de Nova York aconseguiren preservar el Carnegie Hall a la seva seu original, en ser declarat edifici protegit i catalogat. Això no ha lliurat aquesta petita edificació de totxo marró que l'especulació urbanística hagi anat prenent terreny al seu voltant en un dels carrers més apetitosos de Manhattan: el 1986 es construí la Carnegie Hall Tower, en una estratègia que han seguit diverses institucions novaiorqueses, construir una gran gran torre per sanejar les seves finances en un determinat moment. Però més enllà d'aquesta torre de seixanta pisos, els alts gratacels han anat pujant al seu voltant de manera espectacular fins als nostres dies.

TEMPORADES DE LUXE

En no tenir una orquestra pròpia, les temporades del Carnegie acullen les orquestres més importants, els solistes més brillants i els cantants estel·lars del moment.

La temporada actual compta amb perles com són la Bayerische Staatsorchester interpretant *Der Rosenkavalier* en concert, la Chicago Symphony sota la batuta de Riccardo Muti o la Boston Symphony interpretant *Tristan und Isolde* amb Jonas Kaufmann.

Mentre que la recentment anunciada temporada 2018-19 presentarà solistes com Elina Garanča, Mitsuko Uchida, el ja esmentat Kaufmann, Maurizio Pollini, Anna Netrebko, Anne-Sophie Mutter, Juan Diego Flórez o Renée Fleming interpretant l'escena final de *Capriccio*, entre molts d'altres.

ACCENTS

CAMBRA

ORIOL CRUIXENT

Clàssica nova

Oriol Cruixent, Claudio Estay, Carlos Vera i Kim Barth. Obres de Cruixent.
Solé Recordings, 2017.

"CLÀSSICA NOVA és un programa musical creat pel compositor i pianista Oriol Cruixent, en un estil estètic únic que sintetitza els universos de la música antiga, clàssica, moderna, del folklore en les músiques del món i del jazz." Així es presenta el primer treball d'un conjunt que, establert sobre una formació clàssica i jazzística, proposa una mescla de les sonoritats d'aquests dos gèneres amb les del flamenc –en les cadències, els motius melòdics i els rítmics–, el *latin jazz* –en la rítmica–, el jazz fusió –en les estructures harmòniques i el color tímbric– i els sons mediterranis –en l'ús de la percussió i la lluminositat melòdica i harmònica. De la música clàssica pren el gust per les textures denses construïdes per capes, certs recursos instrumentals, especialment en el piano, i un concepte compositiu sòlid. Del jazz, l'espai per a la improvisació i la relació d'acció-reacció que estableixen els músics. El disc, enregistrat i mesclat per Ferran Conangla, té, tot i la complexitat textural d'alguns passatges, un so net i entenedor, fruit d'una interpretació precisa i una mescla que deixa espai per a cada instrument. La base rítmica és sòlida i molt mesurada. L'humor es filtra en la mescla d'elements, amb moments que desemboquen en frenètiques batucades en *Mi si (Divertimento op. 52)* o en melodies castelleres contrapuntístiques a *Orígens (Meditation op. 52)*. **Miquel Gené**

ADIENT PER GAUDIR D'UNA FUSIÓ DE GÈNERES DE QUALITAT.

"RATTLE I LA LSO FAN MERAVELLES AMB RAVEL I DUTILLEUX"

OLIVER HELBIG

SIMFÒNICA

SIMON RATTLE

Ravel/ Dutilleux/Delage

London Symphony Orchestra. Leonidas Kavakos, violí. Jullia Bullock, soprano. *Dir.*: Simon Rattle. Obres de Ravel, Dutilleux i Delage. *LSO, 2017.*

Simon Rattle segueix apostant pels clàssics del segle XX. Ho va fer al capdavant de la Simfònica de la Ciutat de Birmingham, amb la Filharmònica de Berlín i ara amb la Simfònica de Londres. I el seu nou enregistrament n'és un exemple eloqüent. Gravat en directe el 2016 al Barbican Center (coproduït amb Mezzo i Els films Jacques Febus), el concert s'obre i es tanca amb Maurice Ravel –*Le tombeau de Couperin* i la *Suite núm. 2 de Daphnis et Chloé*–, en un itinerari que segueix amb Henri Dutilleux –*L'arbre des songes*, concert per a violí creat per encàrrec d'Isaac Stern i interpretat en aquesta vetllada per Leonidas Kavakos– i *Métaboles;* entre les peces de Dutilleux, Rattle situa la més coneguda obra de Maurice Delage, les *Quatre poèmes hindous,* amb la soprano Julia Bullock com a solista. Autodidacta com a compositor, Delage mostra en aquest cicle la seva fascinació per l'Índia amb sonoritats que estableixen l'atmosfera exòtica sense artificis, amb melismes suggeridors i inflexions vocals que Bullock canta prevalent-hi la naturalitat. Rattle i l'LSO fan meravelles amb Ravel i Dutilleux perfilant el caràcter d'ensomni i misteri de la partitura amb sonoritats etèries; l'afinació perfecta i els delicats matisos de Kavakos converteixen la versió en una referència. **Javier Pérez Senz**

RECOMANAT PER ALS AMANTS DE LA TRANSPARÈNCIA I LA PRECISIÓ DEL REPERTORI FRANCÈS DEL SEGLE XX.

ÒPERA

PRETTY YENDE

Dreams

Amb Pieto Pretti i altres. Cor. Orquestra Simfònica Giuseppe Verdi de Milà. *Dir.*: Giacomo Sagripanti. Àries i escenes de Bellini, Donizetti, Gounod i Meyerbeer. *Sony, 2017.*

En el seu segon disc per al segell Sony, la soprano sud-africana Pretty Yende es llança de cap al virtuosisme belcantista amb una selecció centrada en les grans escenes de bogeria, i ampliada amb altres àries de delicat lirisme, lluny de la pirotècnia d'exhibició vocal. La veu és bella, i la tècnica, bona, però en el terreny de l'expressió encara li queda molt per madurar per poder-se mesurar amb les sopranos de referència en aquest difícil repertori. En qualsevol cas, entusiasme no li falta i afronta els reptes amb l'ajuda de Giacomo Sagripanti, batuta a l'alça a l'escena lírica internacional, que dirigeix amb sentit de l'estil i certa contundència una correcta Simfònica Giuseppe Verdi de Milà.

En els sobreaguts la veu s'aprima i l'emissió es ressent, però en els episodis més lírics *(La straniera)* mostra una gran expressivitat; també força el centre de la seva veu amb colors a la manera de la Callas per obtenir més relleu dramàtic. El programa, ben escollit, s'obre amb una massa ràpida interpretació de "Je veux vivre" de *Roméo et Juliette* i ofereix escenes completes, amb cor i diversos solistes, entre els quals destaca el tenor Piero Pretti; resulten curioses les cadències escollides en la gran escena de *Lucia di Lammermoor* i es gaudeixen ben completes les de *La sonnambula* i *Dinorah*. **Javier Pérez Senz**

UN DISC AMB MOLTS ATRACTIUS DESTINAT ALS AMANTS DEL *BEL CANTO*.

GREGOR HOHENBERG – SONY

"EL VIOLÍ DE LETICIA MORENO, INFATIGABLE I PRECÍS, ENLLAÇA MELODIES I TRASLLADA FEFAENTMENT LES ATMOSFERES RECREADES PER PIAZZOLLA"

MÚSICA CONCERTANT

LETICIA MORENO

Piazzolla

Leticia Moreno, violí. London Philharmonic Orchestra. *Dir.*: Andrés Orozco-Estrada. *Deutsche Grammophon, 2017.*

El dinamisme rítmic, un dels atractius de la música d'Astor Piazzolla, inequívocament inspirada pel tango, es desplega a ple rendiment en la seva particular versió de *Les estacions*. La dimensió pirotècnica de la seva versió més popular, per Antonio Vivaldi, gaudeix en la visió de Piazzolla d'una major introspecció i un notable contrast tímbric. La celebració del moviment de la vida és en aquest cas més aviat interna: són afectes el que es gesten i modulen, vivències harmonitzades amb creativitat i gran atractiu per a l'oient, en la present gravació. El violí de Leticia Moreno, infatigable i precís, enllaça melodies i trasllada fefaentment les atmosferes recreades per Piazzolla, amb l'inestimable acompanyament de la London Philharmonic. Sota la direcció d'Andrés Orozco-Estrada, el conjunt orquestral es mostra sensible a les inflexions del discurs, amb una prestància i flexibilitat més pròpia de conjunt de cambra. Però no només la interpretació de *Las estaciones porteñas* converteixen aquest disc en una ocasió excel·lent per tornar a Piazzolla. Algunes de les seves peces més cèlebres s'interpreten amb el mateix criteri, entre les quals *La muerte del ángel* (1965), *Le Grand Tango* (1982) o *Oblivion* (1984). A més del valor pròpiament musical, cal destacar l'eloqüència de les paraules amb què Osvaldo Tangir introdueix l'enregistrament. **Jacobo Zabalo**

POT AGRADAR A UN PÚBLIC AMPLI, TANT L'AMANT DE LA MÚSICA DEL SEGLE XX COM UN DE MÉS CLÀSSIC I, PER DESCOMPTAT, TAMBÉ ALS INTERESSATS PER L'ANOMENADA "MÚSICA DEL MÓN".

MÚSICA SACRA

ANTONIN DVOŘÁK

Stabat Mater

Czech Philharmonic. Prague Philharmonic Choir. E. Nakamura, soprano. E. Kulman, mezzosoprano. M. Spyres, tenor. J. Park, baix. *Dir.*: Jiří Bělohlávek. ***Decca, 2017.***

L'*Stabat Mater* de Dvořák no és ni l'*Stabat* més conegut ni l'obra més aplaudida del compositor bohemi. Però, en canvi, és un dels frescos simfonicocorals més notables de tot el segle XIX, tant per la seva qualitat com perquè és una de les partitures més personals i tràgiques del compositor. I és que –fent-se seu el conegut poema de Jacopo da Todi, que expressa el dolor de la Verge davant el fill a la creu–, aquest *Stabat* neix del dolor d'un Dvořák que, amb 35 anys, plora la seva filla Josefa, morta dos dies després de néixer, el 19 de setembre de 1875.

Desolat pels fets, Dvořák deixaria establertes les línies mestres de l'obra en poc més de mig any, el maig del 1876. Però, ocupat per altres quefers, no seria fins a la tardor del 1777 que en reprendria i acabaria la composició, després que la vida el sacsegés de nou amb la mort de dos fills més en tres setmanes: Ruzena, morta el 13 d'agost a causa d'una intoxicació per fòsfor als 11 mesos, i Otakar, mort el 8 de setembre amb 3 anys a causa de la verola.

L'obra, dividida en deu números, s'allarga durant prop d'una hora i mitja. I si bé poc després de l'equador l'escolta pot esdevenir un xic feixuga, Bělohlávek sap mantenir molt bé el pols del drama extraient un so brillant i amorós de l'orquestra i del cor, amb delicadesa de mestre en els moments més recollits, expansivitat en els de més envergadura i una distribució intel·ligent de les tensions. El quartet solista es manté sempre a un gran nivell, la qual cosa redunda en una versió que, sens dubte, serà de referència. Només es podria lamentar una veu massa bel·ligerant del tenor en un sisè número que es gronxa entre les seves intervencions i les del cor, talment una cançó de bressol, aquí faltada de dolçor. **Josep Barcons**

VERSIÓ DE REFERÈNCIA PER A PREPARAR L'AUDICIÓ QUE L'OBC EN FARÀ ELS DIES 1, 2 I 3 DE JUNY DE 2018.

"ÚLTIMA GRAVACIÓ DE L'ÚLTIM HEREU DIRECTE DE DVOŘÁK. AQUEST ÉS EL TESTAMENT DE BĚLOHLÁVEK, QUE VA GRAVAR AQUESTA OBRA POC ABANS DEL SEU TRASPÀS, EL MAIG DEL 2017"

JAZZ

XAVI TORRES TRIO

Unknown Past

Xavi Torres, piano; Vic Moliner, contrabaix; Joan Terol, bateria. ***Berthold Rec, 2017.***

El 2015 el Xavi Torres Trio va ser guardonat com a millor grup de l'any per l'Associació de Músics de Jazz i Música Moderna. El 2016 guanyava el primer premi a la Dutch Jazz Competition, el concurs de jazz més prestigiós d'Holanda, i el jurat li dedicava aquestes paraules: *"Té una superioritat lírica, tècnica i rítmica i un enorme potencial, energia i compenetració. Harmònicament sona molt interessant, amb moments de molta diversió".* El 2017 publicà el seu segon disc, *Unknown past,* amb el qual confirma les paraules d'aquest jurat. L'exuberància rítmica, la capacitat colorística i una combinació inseparable de risc i humor fan les bases d'un conjunt que els músics construeixen per capes i on cadascun canta amb veu pròpia. El piano de Torres és ampli i es divideix en diferents plans, tot liderant la superfície amb un melodisme motívic que es desenvolupa de manera orgànica i ponderada, i tot donant contingut als interiors amb segones veus i contrapunts i afegint-se també a la base. Amb tot això, el trio es converteix a estones en un quartet. La rítmica, conduïda per Vic Moliner i Joan Terol, és rica en detalls i té un sentit mètric estable i alhora flexible. Amb els múltiples plans rítmics que els tres músics posen en joc, fan la sensació de moure's sobre la corda fluixa, però sempre acaben desembocant a port segur. El joc d'encaix rítmic és d'una complexitat i precisió que fa pensar en aquells nens que, extasiats per les noves capacitats descobertes, juguen amb aquestes i les porten a l'extrem. Però aquesta necessitat va més enllà de l'exercici virtuosístic i serveix al trio per diversificar el color dels motius melòdics i els patrons rítmics, per enriquir les segones veus amb què generen polirítmies impossibles i establir un joc de combinacions tímbriques que ens situen en una dimensió rica i inesgotable **Miquel Gené**

LA MILLOR OPCIÓ PER ALS AMANTS DEL JAZZ ÍNTIM I PLE DE SORPRESES.

PIANO

FREDERIC MOMPOU

Música callada
Emili Brugalla, piano.
La Mà de Guido, 2017.

"La música callada, la soledad sonora", pressentides per sant Joan de la Creu trobaran en aquestes pàgines un anhel de realitat. Aquestes paraules de Frederic Mompou extretes del discurs d'ingrés a la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi del 17 de maig de 1952 reflecteixen no només part del credo compositiu del seu autor, sinó l'essència d'una música que prové del silenci, substancial. És la música despullada de tot allò superflu, mirall de la quinta essència de l'estètica musical de Mompou. Emili Brugalla s'ha apropat a aquesta música en un enregistrament que va tenir lloc la nit del 7 i la matinada del dia 8 de maig de 2017 a la capella de l'Esperança de Barcelona, emprant el seu piano Streingraëber und Söhne. Brugalla fa més de trenta anys que interpreta Mompou, coneix el que significa la puresa d'aquesta música en què el timbre i les harmonies, aquella nuesa mompouniana dels acords, han de configurar un entorn únic i eteri. Brugalla ha concebut la música de Mompou –emprant les seves pròpies paraules– com un dibuix sonor que es manifesta a l'espai de manera semblant al dibuix en tinta xinesa sobre paper. I és aquest enfocament que mira a l'essència, a la puresa de la línia melòdica, a cercar una ressonància propera al so de les campanes, el que fa emergir un discurs que avança amb serenitat, dolçor i aprofundiment. Una versió que copsa les complexitats amagades en la *Música callada* en la qual Brugalla fa aflorar tota la seva sensibilitat i intimitat. **Lluís Trullén**

IMPRESCINDIBLE PER A TOTS ELS AMANTS DE LA MÚSICA DE MOMPOU.

DARIO ACOSTA

PIANO

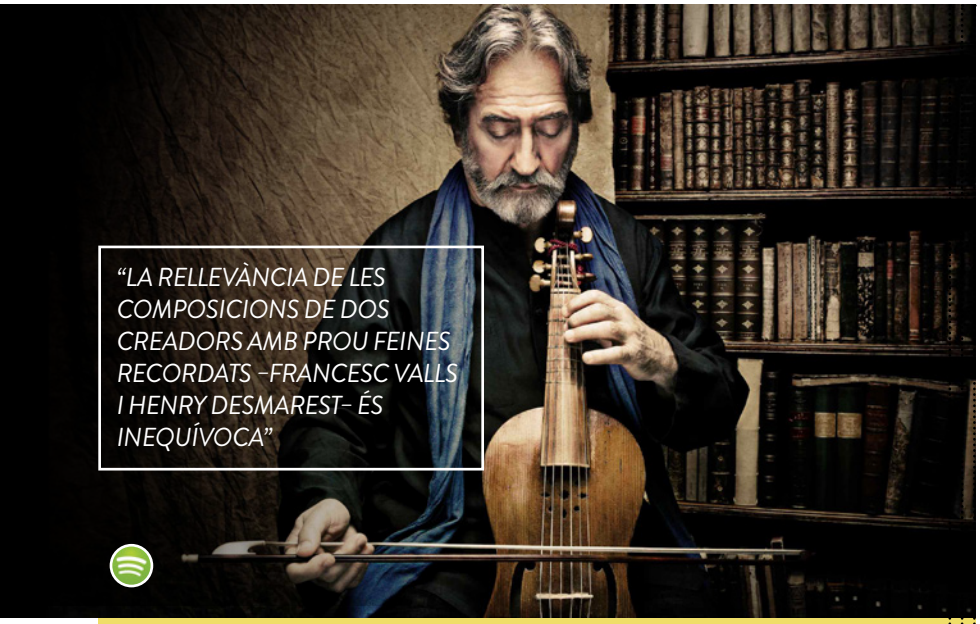
DANIIL TRIFONOV

Chopin evocations
Daniil Trifonov, piano. Mahler Chamber Orchestra. *Dir.*: Mikhail Pletnev. Obres de Chopin, Schumann, Grieg, Barber, Txaikovski i Mompou.
Deutsche Grammophon, 2017.

La consolidació de Daniil Trifonov com a gegant de la interpretació es reflecteix en gravacions com la present. Fins i tot si l'experiència del directe és impossible de traslladar per mitjans digitals, es reconeix la plenitud sonora que emana de la seva tècnica i clarividència, i que hem pogut gaudir en diferents ocasions, les darreres temporades. Trifonov ofereix una sensació de control absolut, que no té res de maquinal o previsible. El seu fraseig és espontani i captivador, sembla mogut per una força estranya, com en el cas dels mites de la interpretació. El doble disc titulat *Chopin evocations* és un recorregut per algunes de les principals revisitacions del compositor polonès, per part de creadors contemporanis, com Robert Schumann, o posteriors –la majoria dels concertats–, com Grieg, Txaikovski o Mompou, autor d'unes sensacionals *Variacions*. Els homenatges que tots ells reten a aquest revolucionari de la tècnica i l'estètica pianística es formulen de maneres diverses, però tenen en comú el protagonisme que s'atorga a l'instrument. És evident en l'exploració de registres i relacions harmòniques que, sense ser completament trencadores, suggereixen una plena atenció a la sonoritat. Trifonov així mateix interpreta peces de l'homenatjat, curiosament les dues concertants –que no passen per ser la seva major contribució a la història de la música, en termes d'orquestració–, però que sota la direcció i parcial reescriptura de Mikhail Pletnev, prestigiós mestre i pianista, prenen més brillantor. El diàleg del propi Chopin amb la tradició, que el va portar a renovar la praxi pianística, pot gaudir-se en les fantàstiques tot i que poc conegudes *Variacions sobre "Là ci darem la mano",* basades en l'homònim *duetto* del mozartià *Don Giovanni*. **Jacobo Zabalo**

IDEAL PER A L'AFICIONAT A LA MÚSICA PER A PIANO, PER LA QUALITAT DE LES INTERPRETACIONS I LA PRESÈNCIA DE PECES QUE NO ES SOLEN PROGRAMAR EN RECITALS I ENREGISTRAMENTS.

"LA RELLEVÀNCIA DE LES COMPOSICIONS DE DOS CREADORS AMB PROU FEINES RECORDATS –FRANCESC VALLS I HENRY DESMAREST– ÉS INEQUÍVOCA"

MÚSICA SACRA

JORDI SAVALL

In excelsis Deo

Francesc Valls i Henry Desmarest. La Capella Reial de Catalunya. Le Concert des Nations. *Dir.*: Jordi Savall. *Alia Vox, 2017.*

Amb el pas dels anys el catàleg d'obres gravades per Jordi Savall, al capdavant dels seus conjunts predilectes, ha assolit proporcions enciclopèdiques. Incorpora, certament, algunes de les obres fonamentals del repertori clàssic, però, així mateix –més meritori, si és possible– tantes altres peces de gran valor, peces pràcticament descobertes o redescobertes, tretes d'un més que probable oblit, per a la difusió entre el gran públic. Les misses de Francesc Valls i Henry Desmarest van ser compostes ambdues els primers anys de segle XVIII en un context històric de gran complexitat, amb un vincle que el llibret s'encarrega de detallar. El lector, més que l'oient, podrà ser partícip d'un lloable esforç *contextualitzador;* esforç que, amb tot, no acaba d'explicar la música, de temàtica i aspiracions transcendents, excepte les cinc tonades populars que acompanyen el primer dels dos discos. La rellevància de les composicions d'aquells creadors, tot just recordats, és inequívoca. S'aprecia en la solemnitat declamatòria del "Kyrie" de la *Missa scala aretina* de Valls, que compta amb un colorit instrumental i un intricat teixit vocal, amb múltiples capes translúcides i interpel·lacions a través d'un contrapunt ben mesurat. Percebem una esplendor de tints encara barrocs al *"Quoniam, tu solus sanctus",* si bé l'expressivitat s'intueix en transformació, com evidencia de forma tant més extensiva l'enorme i intricada *Messe à deux choeurs et deux orchestres* de Desmarest, una composició de bella factura, que rep un més que notable tractament vocal i instrumental. **Josep Barcons**

SATISFARÀ LES EXPECTATIVES DELS QUI VENEN GAUDINT AMB EL CRITERI INTERPRETATIU I BON GUST DE JORDI SAVALL, PERFECTAMENT IDENTIFICABLES EN AQUESTA GRAVACIÓ.

ORATORI

EDWARD ELGAR

The dream of Gerontius

Staatsopernchor Berlin. Staatskapelle Berlin. Rias Kammerchor. Catherine Wyn-Rogers. Andrew Staples. Thomas Hampson. *Dir.*: Daniel Barenboim. *Decca, 2017.*

Ja estem acostumats que Daniel Barenboim converteixi en or tot allò que passa per les seves mans. Ara ha estat una obra ja de per si magistral com és *El somni de Geront* d'Elgar, que, a mig camí entre l'oratori i la cantata dramàtica, ha estat considerada com el *Parsifal* de la música britànica. Les seves influències tardoromàntiques, el seu llenguatge que empra el leitmotiv, la seva majestuositat i solemnitat han erigit aquesta partitura, composta per Elgar entre el 1889 i el 1900 –sobre un poema del cardenal anglès John Henry Newman– en una obra referent del repertori anglès. Dirigint una excepcional (com sempre) Staatskapelle de Berlín, amb un treball esplèndid de l'Staats opernchor de Berlín i del RIAS Kammerchor, i un magnífic treball d'Andrew Staples (Gerontius), d'una cantant tan experimentada com Catherine Wyn-Rogers (àngel) i un magistral i sempre eficient Thomas Hampson en els rols del sacerdot i de l'àngel de l'agonia, Daniel Barenboim crea un quadre musical de gran fortalesa i aprofundiment, d'intimitat i vehemència dramàtica en les bellíssimes intervencions orquestrals i corals. Sigui a la primera part en què Geront a la terra rep la visita del sacerdot que li administra els últims sagraments (meravellós el final, d'una sumptuositat imperial britànica inconfusible) o a la segona part amb l'exquisit diàleg amb l'àngel, fins que es produeix la visió de Déu, la música (amb una presa de so espectacular dels Estudis Teldex) se'ns presenta dirigida per Barenboim amb una emotivitat expressiva de la qual resulta impossible escapar. Una música meravellosa en una versió que passa a ser de referència absoluta. **Lluís Trullén**

RECOMANAT A TOTS ELS SEGUIDORS DE BARENBOIM I, PER DESCOMPTAT, ALS AMANTS DE LA MÚSICA D'ELGAR.

LLIBRE

BÉLA HAMVAS

La melancolía de las obras tardías
189 pàgines. Barcelona. *Ediciones del Subsuelo, 2017.*

Béla Hamvas (1897-1968) va ser un escriptor i filòsof hongarès els escrits del qual van circular en la clandestinitat al seu país fins al final dels anys vuitanta. Ediciones del Subsuelo publica la segona obra de Hamvas en llengua castellana, després de *La filosofía del vino* (Acantilado, 2014). El seu pensament parteix del concepte de crisi, que l'empeny a l'estudi i la recopilació del llegat del coneixement antic, que oposa a un present apocalíptic en el qual s'ha difuminat la idea universalista de la humanitat: *"La terra sencera anhela la* vita nuova, *ja que no existeix ni una pedreta que no desitgi una vida plena".*

La melancolía de las obras tardías recull diversos assajos en els quals Hamvas mostra el seu pensament a través de temàtiques diverses: els arbres i els seus fruits; els ocells i els seus cants; i la música. Del cant dels ocells extreu l'aprenentatge d'una forma directa de percepció, també present en l'art, que no passa per la raó, i en la qual entreveu l'acceptació inconscient i serena de la mort. Amb la música de Beethoven ens revela un món ocult, una realitat més enllà de la percepció, a la qual només podem accedir a través de la música més sublim: *"La música és l'art que s'endinsa en aquest món superior que l'art i les ciències només suggereixen".* I en els darrers *Quartets* de Beethoven, especialment en el *Quartet en La menor,* Hamvas ens parla de la força de les obres tardanes per mostrar-nos allò que hi ha a l'altra banda, *"sobretot el moviment lent, que tradueix amb una concentració inconcebible al llenguatge humà la música estranya que ve de l'altre costat".* Un estat de lucidesa abans de la mort, *"això és la melancolia de les obres tardanes".* **Miquel Gené**

ACONSELLAT PER REPENSAR LA MÚSICA DE BEETHOVEN DES D'UNA PERSPECTIVA ABSOLUTAMENT NOVA.

Per Sant Jordi... *venda de la nova temporada*

El proper 23 d'abril, amb motiu de l'inici de la venda d'entrades i abonaments de la temporada 2018-19, l'edifici modernista esdevé un centre d'atracció per als melòmans i els amants de la literatura i l'arquitectura durant tot el dia.

—Inici de venda d'abonaments, entrades individuals, packs i itineraris.

—Presentació de la temporada a càrrec de Joan Oller, director general del Palau de la Música Catalana

—Sorteig d'un lot de productes especials relacionats amb la temporada

—Venda de llibres i roses

—Visites florals arquitectòniques

—I molt més
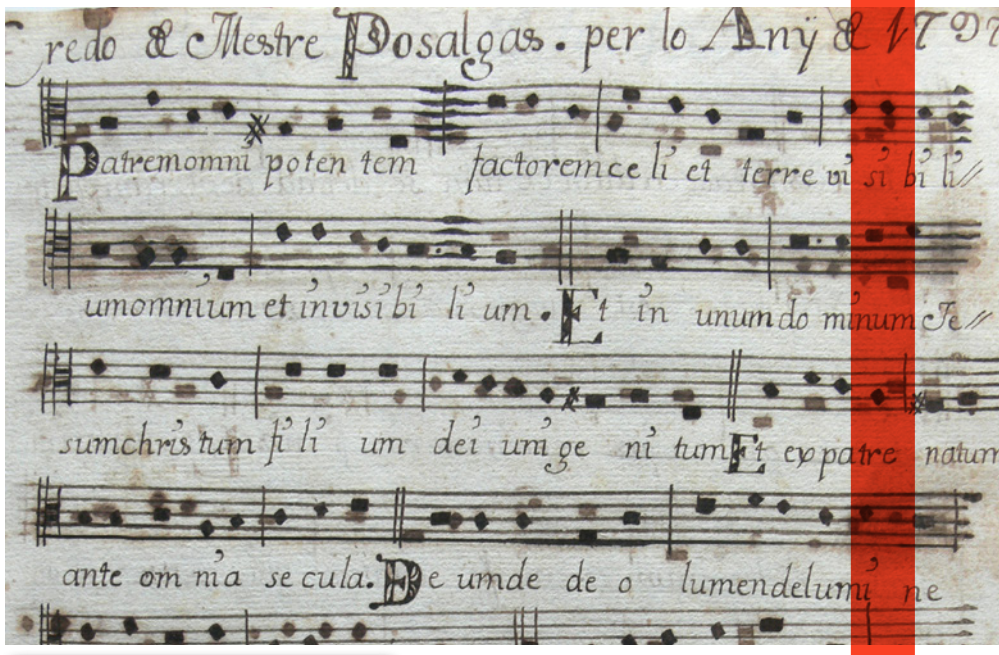
Més informació properament a www.palaumusica.cat

Entrades
Llibres
Diada de Sant Jordi
Sorteig d'un lot per a melòmans
Packs i itineraris
Roses
Cafeteria
Abonaments
Modernisme
Temporada 2018-2019
Visites especials

FONS DE L'ESGLÉSIA PARROQUIAL DE SANT ESTEVE D'OLOT (SEO)

Text **Josep Maria Gregori** i **Carme Monells** · Fotografies **IFMuC**

El fons SEO conté 1.359 manuscrits d'obres d'autor, 409 anònims, 23 llibres corals i 468 impresos, i es conserva en 172 capses d'arxivador a la seu de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa (ACGAX). Dintre de la col·lecció d'obres d'autor, 676 corresponen a mestres de capella i organistes vinculats als magisteris de Sant Esteve: Josep Anglada, Honorat Alberich, Francesc Farró, Ignasi Parella (autor d'un acurat inventari de l'arxiu musical el 1837), Vicenç Alzina, Pere Guillamet, Josep Carcoler, Josep Saborit, Josep Castelló i Josep Regordosa. El període central de la producció del fons olotí correspon al que podríem considerar la seva època daurada: l'etapa compresa entre els magisteris de Carcoler i Anglada –amb Regordosa, Saborit, Alzina i Alberich–, i les extenses organisties de Castelló i Parella. Aquell ric període, situat aproximadament entre els anys 1739-1850, es troba ben delimitat entre la puixança econòmica que visqué la ciutat d'Olot en el decurs del segle XVIII –la vila es convertí en una de les principals ciutats del Principat, després de Barcelona, Reus, Lleida i Mataró– i l'inici de la crisi, la qual, malgrat els entrebancs bèl·lics –la Guerra Gran (1793-1795) i la Guerra del Francès (1808-1814)–, no es va notar de ple fins a les dècades dels anys 1830-1840, a causa del procés de desindustrialització del seu sector tèxtil. Respecte de la circulació dels músics, les zones de més relació amb Olot foren Sant Joan de les Abadesses, Ripoll, Berga, Figueres, Torroella de Montgrí i l'eix Igualada-Tàrrega-Balaguer. La recepció de repertori forà ofereix un còmput de 683 còpies d'obres d'autor, de les quals 308 procedeixen de catedrals i centres eclesiàstics de Catalunya: 47 de mestres de la catedral de Barcelona (J. Picanyol, F. Queralt, F. Mariner, C. Baguer, M. Ferrer, R. Vilanova); 27 de Santa Maria del Mar (P. A. Montlleó, F. Andreví, J. Bros, J. Cau, P. A. Compta, J. Fàbrega, J. Barba, R. Aleix); 14 de Santa Maria del Pi (J. Vila, P. J. Llonell, F. Sampere, D. Arquimbau, J. Quintana, J. Badia, J. Masvidal); 125 de mestres de la catedral de Girona, i 44 de mestres actius als centres eclesiàstics de l'entorn de la diòcesi. El fons conserva 142 còpies de repertori internacional: 92 obres de música italiana, amb música escènica a cavall entre els segles XVIII i XIX (G. Farinelli, N. Piccinni, P. A. Guglielmi, D. Cimarosa, A. Rosetti, A. Tozzi, V. Trento, G. Tritto, S. Palma, G. Paisiello, B. Galuppi, N. Jommelii i A. Tarchi), al costat de 21 obres de procedència francesa i 28 de germànica, entre les quals és de destacar una còpia en format partitura-guió del *Requiem* de W. A. Mozart, del primer quart del segle XIX. La proximitat geogràfica amb França afavorí l'arribada de música no només de factura francesa –popular i literatura devocional–, sinó també de repertori d'origen centreeuropeu procedent de copisteries musicals del país veí. En aquest sentit, val la pena de destacar les còpies, de principis del segle XIX, dels *Stabat Mater* de G. B. Pergolesi i F. J. Haydn, procedents de la copisteria Perdoux de la ciutat d'Orléans. Al costat de la música instrumental dels autors italians, germànics i francesos, el fons olotí conserva una secció considerable de música de dansa generada a l'entorn de les cobles de músics presents a Olot a mitjan segleXVIII. *https://ifmuc.uab.cat/collection/SEO?ln=ca*

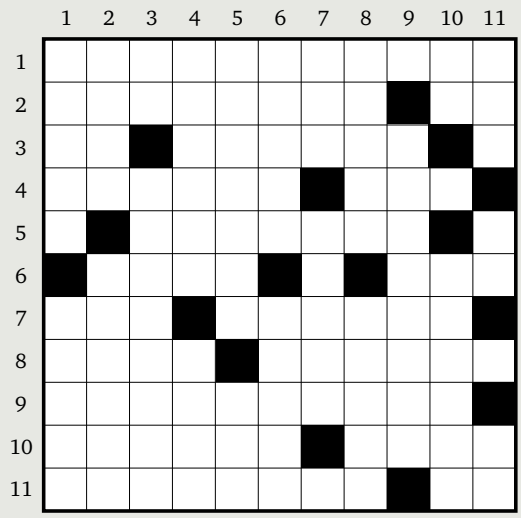

El Credo de Joan Pussalgues, mestre de Sant Joan de les Abadesses i la coberta de 1837 de l'inventari de l'arxiu musical fet per Ignasi Parella.

[1] Gregori i Cifré, Josep Maria – Monells i Laqué, Carme. *Inventaris del fons musicals de Catalunya. Volum 6: Fons de l'Església Parroquial de Sant Esteve d'Olot i Fons Teodoro Echegoyen de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa.* Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona, 2012.

MÚSICA ENCREUADA

Núm. 362

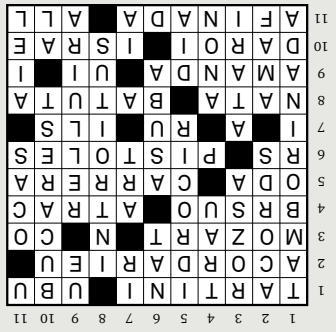

Horitzontals

1. Intèrpret d'instrument de corda (espanyola, acústica o elèctrica). | **2.** Fragment musical basat en notes del mateix acord amb intervals no conjunts. Lacat de les trompes. | **3.** Ignaz Pleyel, constructor de pianos. La princesa de *La flauta màgica* desordenada. Do major. | **4.** Germana gran de la gralla. Fort a la partitura. | **5.** La major. Obra simfonicocoral sacra. La major. | **6.** Santacana, violoncel·lista vilafranquí. Purcell, Pergolesi o Pujol. Fa un niu. | **7.** La cua de la Marta. Intervinguda líricament. | **8.** La maternitat del Rosselló. País d'inspiració de les *gnossiennes* de Satie. | **9.** Poeta i llibretista de moda al segle XVIII (el de *La clemenza di Tito* de Mozart, per exemple) | **10.** Poc habitual (com un *hecklephone* o una tubeta wagneriana). Escola Oficial de Música Indescriptible. | **11.** Els arguments d'òpera en són plens quan es tracta d'odiar l'altre per qüestió de raça, religió o el que sigui que el fa diferent (plural). Mi bemoll.

Verticals

1. Instrument popular amb sac. El que fa Caront per portar Orfeu davant el ca Cèrber. | **2.** Esgarrapa l'arpa. Capaç de proeses físiques, gairebé com un instrumentista virtuós. | **3.** La part central de la pipa. Corrent estètic musical que ocupa tot el segle XIX i que tomba a mà dreta per l'11 horitzontal (plural). | **4.** Solista de la cobla. Associació Amateur de Pianistes Imberbes. **5.** Indicació italiana a la partitura per a un caràcter viu i calorós, encara que no excessivament ràpid. El nombre de *Suites per a violoncel* de Bach. | **6.** En consonant o en assonant, però perfectament quadrat poèticament. Paga i toca'm, avocàlicament. | **7.** Ara despentina't. Obra magna del teatre musical. Mi major. | **8.** Desafii el tenor al barítion sense necessitat d'arrossegar-se per terra (cap amunt). Lloes Déu, i si ho fas cantant ho fas dos cops. | **9.** Serpentó. Acte de buscar la mateixa freqüència del La en tots els instruments de l'orquestra abans de començar a tocar. | **10.** Cal donar-lo perquè la coral comenci afinada. Mi major. Als cantants d'òpera els va bé saber-ne uns quants, si més no, saber-ne la pronúncia (plural que s'esmuny per l'11 horitzontal). | **11.** En cal un per tocar el violí. A la tarda, a la plaça, cal ballar la sardana, la dansa catalana. A mig to de Do (cap amunt).

Solucions Núm.361

per Eduard V. Patsi

0	3	1	3	7
0	0	1	3	4
0	0	6	0	6
1	8	4	7	20
1	11	12	13	13

Solucions Batutem! Núm. 2

John Adams a Barcelona

El Palau de la Música Catalana organitza un cap de setmana per revisar una part del catàleg de John Adams. El compositor americà és un dels noms més populars i imprescindibles per entendre la música clàssica d'avui.

Orfeó Català, Cor de Cambra del Palau & Cor Jove de l'Orfeó Català
Short ride in a fast machine, *Absolute Jest* i *Harmonium* d'Adams
DISSABTE, 26.05.18

Attaca Quartet
John's book of alleged dances, *String Quartet núm. 1* i *núm. 2* d'Adams
DIUMENGE, 27.05.18

Taquilles del Palau de la Música
Tlf.: 902 442 882
taquilles@palaumusica.cat
www.palaumusica.cat

CATALUNYA MÚSICA

TRANSMISSIONS EN DIRECTE

ABRIL

Dimecres 4 d'abril
De les 20.00 a les 22.00 h (en directe)
Auditori de Barcelona

TEMPORADA DE MÚSICA ANTIGA DE L'AUDITORI, 2017-18
Emergents Barcelona Music Festival. Joan Cererols: *Missa pro defunctis* i *Missa de batalla*. Jove Capella Reial de Catalunya.
Dir.: Jordi Savall. (90m)

Divendres 6 d'abril
De les 20.00 a les 22.00 h (en directe)
Elbphilharmonie d'Hamburg

TEMPORADA DE L'ORQUESTRA NDR de l'ELBPHILHARMONIE, 2017-18
Gustav Mahler: *Simfonia núm. 3, en Re m*. Gerhild Romberger, contralt. Secció de veus femenines del Cor NDR. Cor de Nois de Hannover. Orquestra NDR de l'Elbphilharmonie.
Dir.: Alan Gilbert. (100m)

Dissabte 7 d'abril
De les 18.30 a les 22.10 h (en directe)
Òpera Metropolitana del Lincoln Center de Nova York

TEMPORADA DEL MET, 2017-18
Gaetano Donizetti: *Lucia di Lammermoor*. Olga Peretyatko, Vittorio Grigolo, Massimo Cavalletti, Vitalij Kowaljow, Deborah Nansteel, Mario Chang i Gregory Schmidt. Cor i Orquestra de l'Òpera Metropolitana de Nova York.
Dir.: Roberto Abbado. (134m)

Diumenge 8 d'abril
De les 11.00 a les 13.00 h (en directe)
Auditori de Barcelona

TEMPORADA DE L'OBC, 2017-18
Emergents Barcelona Music Festival. Dmitri Xostakóvitx: *Concert per a violoncel i orquestra núm. 1, en Mi b, op. 107*. Serguei Prokófiev: *Concert per a piano i orquestra núm. 1, en Re b, op. 10*. Ottorino Respighi: *Fontane di Roma*. Sheky Kanneh-Mason, violoncel. Remi Geniet, piano. Orquestra Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya.
Dir.: Eduardo Portal. (90m)

Diumenge 8 d'abril
De les 17.00 a les 19.30 h (en directe)
Gran Teatre del Liceu

TEMPORADA DEL GRAN TEATRE DEL LICEU, 2017-18
Giuseppe Verdi: *Attila*. Ildar Abdrazakov, Vasily Ladyuk, Anna Pirozzi, Josep Bros, Josep Fadó i Ivo Stanchev. Orquestra Simfònica i Cor del Gran Teatre del Liceu.
Dir.: Speranza Scappucci. (120m)

Dimarts 10 d'abril
De les 20.00 a les 22.00 h (en directe)
Auditori de Barcelona

TEMPORADA DE MÚSICA ANTIGA DE L'AUDITORI, 2017-18
Henry Purcell: *King Arthur or the british worthy*. Gabrieli Consort & Players, orquestra i cor.
Dir.: Paul McCreesh. (100m)

Dissabte 14 d'abril
De les 18.30 a les 22.23 h (en directe)
Òpera Metropolitana del Lincoln Center de Nova York

TEMPORADA DEL MET, 2017-18
Giuseppe Verdi: *Luisa Miller*. Sonya Yoncheva, Olesya Petrova, **Piotr Beczala,** Plácido Domingo, Luca Salsi, Alexander Vinogradov, Dmitry Belosselski, Rihab Chaieb i Patrick Miller. Cor i Orquestra de l'Òpera Metropolitana de Nova York.
Dir.: Bertrand de Billy. (176m)

Diumenge 15 d'abril
De les 11.00 a les 13.00 h (en directe)
Auditori de Barcelona

TEMPORADA DE L'OBC, 2017-18
Wolfgang Amadeus Mozart: *Simfonia núm. 25, en Sol m, KV 183. Concert per a piano i orquestra núm. 23, en Fa major, KV 488*. Arash Safaian: *ÜberBach*, cinc concerts sobre temes de Johann Sebastian Bach per a piano, vibràfon i orquestra de corda (primera audició de l'OBC). Sebastian Knauer, piano. Pascal Schumacher, vibràfon. Orquestra Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya. (90m)

Divendres 20 d'abril
De les 21.00 a les 23.00 h (en directe)
Teatre Tarragona

TEMPORADA DE L'ORQUESTRA SIMFÒNICA CAMERA MUSICAE, 2017-18
Wolfgang Amadeus Mozart: àries d'òpera i de concert. Ludwig van Beethoven: *Simfonia núm. 2, en Re, op. 36*. **Sara Blanch**, soprano. Orquestra Simfònica Camera Musicae.
Dir.: Edmon Colomer. (90m)

Dissabte 21 d'abril
De les 18.00 a les 21.40 h (en directe)
Òpera de Göteborg

TEMPORADA DE L'ÒPERA DE GÖTEBORG, 2017-18
Módest Mussorgski: *Boris Godunov*. Clive Bayley, Solgerd Isalv, Anna Johansson, Mari Lindbäck, Tomas Lind, Mats Persson, Mats Almgren, Joachim Bäckström, Alessio Cacciamani, Matilda Paulsson, Conny Thimander i Tomas Jönssonúm. Cor de Nens de Göteborg. Cor i Orquestra de l'Òpera de Göteborg.
Dir.: Leo Hussain. (203m)

Dijous 26 d'abril
De les 20.00 a les 22.35 h (en directe)
Gran Teatre del Liceu

TEMPORADA DEL GRAN TEATRE DEL LICEU, 2017-18
Anton Rubinstein: *Demon*. Alexander Tsymbalyuk, Asmik Grigorian, Igor Morosow, Roman Ialcic, Larisa Kostiuk, Egils Siliņš, Antoni Comas i Yuri Mynenko. Orquestra Simfònica i Cor del Gran Teatre del Liceu.
Dir.: Mikhail Tatarnikov. (155m)

MAIG

Divendres 4 de maig
De les 20.30 a les 23.30 h (en directe)
Teatre-Auditori Sant Cugat

TEMPORADA DELS AMICS DE L'ÒPERA DE SABADELL, 2017-18
Pietro Mascagni: *Cavalleria rusticana*. Eugènia Montenegro, Enrique Ferrer, María Luisa Corbacho, Toni Marsol i Mariya Melnychyn. (74m) / Ruggero Leoncavallo: *Pagliacci*. Enrique Ferrer, Montserrat Martí, Toni Marsol, César Cortés i Joan Garcia Gomà. Cor Amics de l'Òpera de Sabadell. Orquestra Simfònica del Vallès. *Dir.*: Santiago Serrate. (78m)

Dissabte 5 de maig
De les 19.00 a les 22.18 h (en directe)
Òpera Metropolitana del Lincoln Center de Nova York

TEMPORADA DEL MET, 2017-18
Charles Gounod: *Roméo et Juliette*. Ailyn Pérez, Karine Deshayes, Bryan Hymel, Joshua Hopkins, Kwangchul Youn, Maria Zifchak, Bogdan Volkov, Tony Stevenson, Bradley Garvin, Dwayne Croft i Jeongcheol Cha. Cor i Orquestra de l'Òpera Metropolitana de Nova York.
Dir.: Plácido Domingo. (155m)

Dissabte 12 de maig
De les 19.00 a les 21.50 h (en directe)
Staatsoper de Viena

TEMPORADA DE L'STAATSOPER DE VIENA, 2017-18
Camille Saint-Saëns: *Samson et Dalila*. Elina Garanča, Roberto Alagna, Carlos Álvarez i Sorin Coliban. Cor i Orquestra de l'Staatsoper de Viena.
Dir.: Marco Armiliato. (148m)

Dissabte 12 de maig
De les 22.00 a les 23.50 h (en diferit)
Centre Cívic d'Alcanar

CONCERT FINAL DEL CERTAMEN LA SARDANA DE L'ANY
Interpretació de les deu sardanes finalistes i estrena de l'espectacle *De músic a mite*, amb motiu del centenari de Ricard Viladesau. Cobla Reus Jove. Cobla Marinada. Cobla Ciutat de Girona. Susanna del Saz, mezzosoprano. Joan Torras, piano i percussió.
Dir.: Jesús Ventura. (110m)

Diumenge 13 de maig
De les 11.00 a les 13.00 h (en directe)
Auditori de Barcelona

TEMPORADA DE L'OBC, 2017-18
Richard Wagner: *Wesendonck Lieder*. Anton Bruckner: *Simfonia núm. 4, en Mi b, "Romàntica"*. Lise Davidsen, soprano. Orquestra Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya.
Dir.: Marc Albrecht. (90m)

Diumenge 20 de maig
De les 11.00 a les 13.00 h (en directe)
Auditori de Barcelona

SAMPLER SÈRIES DE L'AUDITORI, 2017-18
Hèctor Parra: *Inscape 2015*. (Obra co-encàrrec de l'OBC; estrena absoluta). Gustav Mahler: *Simfonia núm. 4 en Sol*. Michaela Kaune, soprano. Ensemble Intercontemporaine. Orquestra Simfònica de Barcelona i Nacional de Catalunya.
Dir.: Kazushi Ono. (90m)

CatMúsica

SUBSCRIU-TE

I GAUDEIX DE LA MILLOR INFORMACIÓ MUSICAL I DE DESCOMPTES EN CONCERTS

REVISTA MUSICAL CATALANA
WWW.REVISTAMUSICAL.CAT

Els abonats als cicles de la Fundació Orfeó Català-Palau de la Música gaudeixen d'un 30 % de descompte en el preu de subscripció a la *Revista Musical Catalana*. D'altra banda, els subscriptors de la *Revista Musical Catalana* tenen dret a un 20 % de descompte en la compra de dues entrades per concert a les taquilles del Palau de la Música Catalana, per als següents cicles de la Fundació Orfeó Català-Palau de la Música de la temporada 2017-18: Palau Grans Veus, Bach, Piano, Cambra, Simfònics, Tardes, Cantates de Bach, Cicle Coral, Cicle Cor de Cambra del Palau, Concert de Sant Esteve, Intèrprets Catalans, Concerts Familiars, El Primer Palau, Orgue al Palau, Estiu al Palau, ECHO Rising Stars i ONCA.

Més informació: www.revistamusical.cat/subscripcions

DAVID TRUEBA ~ *ESCRIPTOR I GUIONISTA*

"ALFRED BRENDEL I MARTHA ARGERICH SÓN ELS MEUS HEROIS"

Lamenta no haver estudiat música, però per compensar-ho, ara té la casa plena d'instruments que toquen els amics músics que el visiten. La seva relació amb la música és intensa i plena de moments feliços, com el que va viure quan Arvo Pärt li va dir que estava encantat de com havia utilitzat la seva música a la pel·lícula *Soldats de Salamina*.

TEXT Sílvia Díez • **FOTOGRAFIA** Violeta Bahía

Ha descobert la música segons les persones que eren al seu costat. Amb la seva mare: Antonio Machín, Concha Piquer i María Dolores Pradera. Amb els seus germans: Charles Trénet, Brassens i Léo Ferré. *"I d'allà vaig passar als brasilers Chico Buarque, Caetano Veloso, Maria Bethania, João Gilberto i Vinicius de Moraes. Més tard van venir els anglosaxons Bob Dylan, Leonard Cohen, i Crosby, Stills, Nash and Young. El primer disc que em vaig comprar va ser el de Van Morrison",* explica l'escriptor i guionista David Trueba.

SÍLVIA DÍEZ: **Li agrada molt treballar amb músics...**

DAVID TRUEBA: Sí. En fer les meves pel·lícules vaig descobrir que el més plaent era treballar en la composició musical i crear una obra a partir d'una proposta visual. Des d'aleshores la meva relació amb músics i cantants ha estat constant i molt enriquidora. El dia que Arvo Pärt em va convidar a projectar *Soldats de Salamina* a Estònia, el seu país, i em va dir, emocionat, que poques vegades s'havia utilitzat la seva música amb tant de rigor emocional com en la meva pel·lícula, vaig rebre el millor premi de la meva carrera.

SD: **A la seva novel·la *Tierra de campos*, el protagonista és un músic.**

DT: Quan era adolescent vaig intentar muntar un grup al col·legi i ens van prohibir actuar perquè les lletres de les nostres cançons, segons el mossèn, eren obscenes. Des d'aleshores volia parlar sobre la peripècia creadora i sobre la vida d'una professió tan exigent. D'aquí la creació d'aquest protagonista.

SD: **Quina és la funció de la música?**

DT: Igual que les altres arts culturals, té la funció d'expandir la sensibilitat de l'ésser humà fins a límits inacabables. En un món on vivim assetjats pels diners, els valors de l'èxit i l'urbanisme depredador, gaudir d'una vida interior resulta fonamental i el gaudi de les arts és l'únic que ens permet eixamplar els dominis del plaer i ajuda a portar una vida al més plena possible.

SD: **Quan escolta música? ¿Pot escoltar música quan treballa?**

DT: De vegades recorro al jazz i a la música clàssica, que han estat les músiques que més m'han fet gaudir. Però si la tasca implica molta concentració, he d'acabar treballant en silenci. Odio el fil musical perquè crec que la música necessita atenció i no està feta per sonar de fons com passa als restaurants i a les botigues. És com posar un quadre de Matisse com a cortina de la dutxa o com a estovalles. Cada cosa necessita ser mirada dintre el seu context, escoltar-la amb vocació d'entrega. Sense pausa ni concentració no hi ha art, perquè no hi ha espectador ni hi ha oient.

SD: **Quines són les seves peces més estimades?**

DT: El disc *A kind of blue* de Miles Davis i les *Variacions Goldberg,* però després podria anomenar nombroses cançons i artistes que m'han acompanyat amb la seva presència. Gràcies al cinema vaig conèixer l'obra de Bernard Herrmann i de Nino Rota, els millors compositors del segle XX en el seu gènere, i a través d'ells vaig assolir una certa porció de la música clàssica. Ara escolto el músic canadenc Joe Henry i el grup The War on Drugs. En jazz, Avishai Cohen. Vaig sovint a concerts, sobretot de jazz, perquè em sembla que aquesta música creix millor durant l'execució en directe, permet ramificacions, digressions, variacions i fa lluir la perícia particular de cada instrumentista. És una música inventada per ser tocada en concert i per això resulta tan meravellosa, i des de Charlie Parker a Bill Evans permet la revisió dels estàndards americans i dels clàssics de manera constant.

SD: **¿Recorda algun concert que l'hagi fet particularment feliç?**

DT: El concert més feliç de la meva vida va ser un de Caetano Veloso amb Gilberto Gil i un altre de Tom Waits a Los Angeles. També soc un fanàtic de Giora Feidman i de la música klezmer, i recordo un concert d'ell a Barcelona del qual vaig sortir molt feliç. Gergiev m'agrada molt. També Dudamel, i vaig gaudir moltíssim en dos concerts de Barenboim. Però em falten coneixements per fer una altra cosa que llegir les cròniques i tractar d'aprendre'n alguna cosa. En discos m'agrada molt Abbado i Riccardo Muti, però Alfred Brendel i Martha Argerich són els meus herois i m'han fet gaudir molt més de les seves interpretacions que qualsevol orquestra, potser per la meva manca de preparació per apreciar la composició davant la interpretació.

SD: **¿Té present la música quan viatja?**

DT: Sí. M'interessen els músics locals i gràcies als viatges he pogut gaudir de mons increïbles i de països on la música resulta fonamental, com a Cuba, el Cap Verd, Portugal i el Brasil, probablement els llocs on més ràpidament pots adonar-te de la importància de la música i del seu llegat universal.

Cat Música

Emociona't
amb Catalunya Música

amb la col·laboració

Obra Social "la Caixa"

Palau de la Música Catalana —*Palau 100*

Nova temporada 2018–2019

Renovació i prereserva d'abonaments ja disponible!

DIMARTS 18.09.2018, 20 h
Gustavo Dudamel
& Mahler Chamber Orchestra
—*Quarta* de Brahms

DIMECRES 19.09.2018, 20 h
Gustavo Dudamel
& Mahler Chamber Orchestra
—*Quarta* de Mahler
Palau 100+

DIJOUS 25.10.2018, 20 h
Cecilia Bartoli
—*La Cenerentola*
de Rossini

DIJOUS 08.11.2018, 20 h
Murray Perahia
Piano

DIJOUS 13.12.2018, 20 h
Orquestra de Cambra de Zuric & Daniel Hope
—*El Messies* de Händel

DILLUNS 28.01.2019, 20 h
Balthasar Neumann Chor und Ensemble
& Thomas Hengelbrock
—*Requiem* de Mozart

DIMARTS 05.02.2019, 20 h
Renée Fleming
Soprano

DIMARTS 12.03.2019, 20 h
Daniil Trifonov, Orfeó Català, Orquestra del Teatre Mariïnski & Valery Gergiev

DIJOUS 14.03.2019, 20 h
Gustav Mahler Jugendorchester
& Jonathan Nott
—*Tercera* de Mahler

DIMARTS 19.03.2019, 20 h
Orquestra Simfònica Gran Teatre del Liceu & Josep Pons
—*La consagració de la primavera* de Stravinsky

DIJOUS 24.04.2019, 20 h
Monteverdi Choir
& Sir John Eliot Gardiner
—*Semele* de Händel

DIJOUS 09.05.2019, 20 h
Orquestra Simfònica de Sant Petersburg & Yuri Temirkanov
—Festival Txaikovski

DIJOUS 23.05.2019, 20 h
Akademie für Alte Musik Berlin
—*Música aquàtica* de Händel

DIUMENGE 27.05.2019, 20 h
Suzanne Vega
& Collegium Vocale Gent
—*Einstein on the beach*
de Philip Glass
Palau 100+

DIJOUS 27.06.2019, 20 h
Gustavo Dudamel,
Orfeó Català, Cor de Cambra del Palau & Münchner Philharmoniker
—*Segona* de Mahler

Abonament *Palau 100* (13 concerts). De 236 a 1.278 euros
Abonament *Palau 100+* (15 concerts). De 270 a 1.455 euros
Preus especials per a menors de 35 anys

Renovacions d'abonaments i prereserva de nous abonats ja disponibles
Venda general d'entrades i altres abonaments: 23 d'abril

taquilles@palaumusica.cat | abonaments@palaumusica.cat | 902 442 882
www.palaumusica.cat

Amb la col·laboració de:

Ajuntament de Barcelona Institut de Cultura

Generalitat de Catalunya Departament de Cultura

Gobierno de España · Ministerio de Educación, Cultura y Deporte · inaem